JUSTITIE-OMBUDSMANNENS

EMBETS-BERÄTTELSE,

afgifven vid lagtima riksdagen år 1869;

samt Tryckfrihets-Kommitténs Berättelse.

STOCKHOLM,
tryckt hos G. W. Blomqvist, 1869.

INNEHÅLL.

Sid.

Inledning . . . . . 1.

Redovisning för åtal, anstälda emot

1) Rådstufvurätten i Mariestad, för behandling af frågor rörande försäljning af omyndigs fasta egendom m. m. . . . . 2.

2) Domhafvanden i Göstrings härad, för ofullständiga domböcker och försummelse att underskrifva domböckerna . . . . . 17.

3) Militärbefälhafvaren på Gotland, för felaktigt förfarande vid bestraffning af en infanterist vid Gotlands nationalbeväring . . . . . 20.

4) Chefen för Göta Artilleri regemente, för det Underlöjtnanten A. G. Muhl insattes på extrajudiciel bestraffning, medan han var riksdagsman (forts. från 1868 års Berättelse sid. 21) . . . . . 26.

5) Två tillförordnade jemte ständige Domhafvanden i Norra Möre härad, för behandlinlingen af ett mål vid Häradsrätten, samt för det att 1864 års sommarting blifvit utsatt att hållas efter den i lag stadgade tid . . . . . 27.

6) Borgmästaren i Skövde, för dröjsmål att expediera begärda afskrifter af handlingar i Rådstufvurättens arkif . . . . . 36.

7) Domhafvanden i Gotlands norra domsaga, för det han meddelat lagfart å *köpekontrakt* rörande fast egendom, ehuru i nämnda kontrakt omförmäldes, att *köpebref* skulle å viss dag framdeles utfärdas (forts. från 1868 års Berättelse sid. 65) . . 38.

8) Samme Domhafvande, för det en person, häktad och tillltalad för stöld, men dömd endast för snatteri, enligt Häradsrättens förordnande, fortfarande hållits häktad . 42.

9) Borgmästaren i Eskilstuna, för dröjsmål med expedierande at utslag rörande häktad person. . . . . 46.

10) Rådstufvurätten i Thorshälla, för orätt dom . . . . . 47.

11) Domhafvanden i Bjerke härad, för dröjsmål med företagande af ransakning rörande häktad person . . . . . 49.

12) Rådstufvurätten i Söderhamn, för dröjsmål med expedierande af utslag rörande häktade personer . . . . . 50.

13) Domhafvanden i Helsinglands norra domsaga, för enahanda förseelse . . . . . 53.

14) Domhafvanden i Tveta härad, för oriktig kartering af köpe- och fastebref m. m. . . 55.

15) Konungens Befallningshafvande i Vesternorrlands län, för underlåtenhet att vederbörligen kungöra utslag uppå besvär öfver riksdagsmannaval . . . . . 59.

Redogörelse för inkomna klagomål och för granskningen af Fångförteckningarne . . . 60.

Angående gatuoroligheterna i hufvudstaden . . . . . —

Angående lagskipningens tillstånd . . . . . 69.

Förnyadt förslag till tillägg i Kongl. Förordningen angående förmyndares förvaltning af omyndigs egendom den 24 September 1861 . . . . . —

Sid.
Angående Fängelseväsendet . . . . . 70.
Sammandrag af Revisionssekreterarnes arbetsredogörelser för år 1867 . . . . . 75.
Anmälan, att icke någon lagförklaring blifvit, i den ordning 19 § Regeringsformen föreskrifver, af Kongl. Maj:t meddelad . . . . . 77.
Årets embetsresa . . . . . —
De från Statsdepartementen inkomna uppgifter, som äro intagna bland Bilagorna . . . 82.

BILAGOR:

Uppgifter från Kongl. Statsdepartementen på Riksdagens under sistförflutna Riksmöte aflåtna underdåniga skrifvelser och de i anledning deraf hos Kongl. Maj:t vidtagna åtgärder . . . . . 1.
De i föregående uppgifter förekommande, ännu oafgjorda ärenden . . . . . 23.
Förteckning å de under föregående Riksdagar till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrifvelser, hvilka i Justitie-Ombudsmannens föregående embetsberättelser finnas upptagna såsom i sin helhet eller till någon del oafgjorda; äfvensom uppgift å de åtgärder, som vid desamma egt rum . . . . . 25.
Tabell öfver förstberörda uppgifter . . . . . 39.
Berättelse af Kommitterade för Tryckfrihetens vård . . . . . 41.

Tryckfel och Rättelser.

I Bilagan, pag. 4, tredje raden nedifrån *står:* boställen, *läs*: boställen. (71.)

» » » 12, sjette raden uppifrån » (37.) » (33.)

Till Riksdagen.

Sedan den i 14 § af Instruktionen för Justitie-Ombudsmannen föreskrifna embetsberättelse till sistförflutna års riksmöte afgafs, hafva utslag blifvit meddelade uppå nedanstående af mig förordnade åtal, för hvilka jag nu går att redogöra.

Handlanden Carl Kihlbaum hade uti en den 16 September 1862 till mig ingifven skrift omförmält och med handlingar sökt styrka här nedan antecknade förhållanden, på hvilka han grundade klagomål emot Rådstufvurätten och Magistraten i Mariestad.

Fabrikören Carl Gustaf Dyrén förordnade genom testamente den 22 Maj 1843, att största delen af hans qvarlåtenskap och deribland halfva tomten N:o 93 i Mariestad jemte stadsegorna Rönningen eller Sorbonska hästhagen, om åtta tunnland, Thorbjörnsäng, om nio tunnland nio kappland med en derå belägen logbyggnad, Sommelii eller Postens rönning, om tjugutre tunnland tjuguett kappland, samt Martins rönning, om femton tunnland tolf kappland, skulle tillfalla Pigan Kajsa Lisa Larsdotters den 14 November 1834 födda dotter, Johanna Gustava, som antagit namnet Dyrén och med hvilken Kihlbaum sedermera trädt i gifte. I nämnda testamente stadgades derjemte att, om emot förmodan Dyréns efterlemnade lösegendom, väl realiserad, ej skulle förslå till gäldande af all den efter honom befintliga skuld, fastigheterna finge säljas å offentlig auktion, »men ej bortvrakas»; hvarförutan föreskrift meddelades rörande tomternas utarrenderande, sedan tiden för de af Dyrén i lifstiden upprättade hyreskontrakt tilländalupit; och skulle, för den händelse testamenttagerskan blefve gift med en ordentlig och bra man, denne ega att disponera öfver den testamenterade egendomen, som deremot, i fall hon aflede utan att hafva varit gift och lemnat barn efter sig, borde tillfalla en skolinrättning för fattiga borgaredöttrar i Mariestad.

Efter Dyréns död lät Handlanden J. E. Lagerstedt, hvilken, enligt Dyréns i testamentet uttryckta önskan, var utredningsman i hans bo och blifvit förordnad till förmyndare för Johanna Gustava Dyrén, å en af auktionskammaren i Mariestad den 4 September 1844 förrättad auktion, försälja dels Rönningen eller Sorbonska hästhagen, för tvåhundrasextio riksdaler riksgäldssedlar, till A. J. Northman, för hvilken Rådmannen C. P. Svartengren, å auktionskammarens vägnar, den 24 Januari 1845 utfärdade köpebref, dels halfva tomten N:o 93 i nämnda stad, för fyrahundra sexton riksdaler 32 skillingar nämnda sedelslag, till enkan Katharina Ahl, å hvilket köp samme Rådman meddelade Auktionskammarens köpebref den 10 Mars 1845, dels Torbjörnsäng med logbyggnad, för fyrahundra sjutio riksdaler banko, till Bagaremästaren F. J. Nordgren, som derå erhöll Svartengrens, å auktionskammarens vägnar, utgifna köpebref den 20 Maj 1847, dels ock slutligen Sommelii eller Postens rönning, för femhundra nitiosex riksdaler 37 skillingar 4 runstycken banko, till Fabrikören N. E. Kihlbom, enligt auktionskammarens genom Svartengren den 20 Oktober 1844 meddelade köpebref.

Under den 10 Februari 1845 beviljade Rådstufvurätten i Mariestad åt Northman och den 31 derpåföljande Mars åt enkan Ahl uppbud å de af dem inropade fastigheter, utan att, så vidt lagfartsprotokollen visa, Rådstufvurätten dessförinnan, såsom lagligen bort ske, pröfvat försäljningens behörighet och förmånlighet för den omyndiga och dertill lemnat bifall.

Derefter, och sedan eganderätten till Thorbjörnsäng och Sommelii eller Postens rönning blifvit öfverlåten på Anders Jonsson derstädes, hade Kihlbaum, som emellertid blifvit gift med Johanna Gustava Dyrén, å bemälda sin hustrus vägnar, mot Anders Jonsson anhängiggjort talan vid Rådstufvurätten rörande återgång af köpet om dessa fastigheter, på den grund, att fastigheterna, som tillhört Kihlbaums hustru, blifvit, medan hon var omyndig, utan vederbörande domstols tillstånd försålda; under hvilken rättegång hustru Kihlbaums förre förmyndare, Handlanden Lagerstedt, mot hvilken ersättningsanspråk blifvit framstälda, väl medgifvit, att han underlåtit att före försäljningen till densamma söka domstolens tillstånd, men, under förmenande att, då någon viss tid icke funnes i lag föreskrifven för fullgörande af berörda formalitet, sådant då ännu icke vore för sent, anhållit att Rådstufvurätten måtte pröfva och meddela utlåtande, huruvida ifrågavarande fastighetsförsäljningar, med afseende å dåvarande fastighetsvärden, varit till den omyndigas fördel eller icke, i anledning hvaraf Rådstufvurätten, genom utslag den 4 Maj 1857, på anförda skäl, förklarat de klandrade försäljningarne, i den ordning de tillkommit, ostridigt hafva ländt den omyndiga till större fördel och nytta, än om fastigheterne skulle hafva blifvit bibehållna osålda och antingen i befintligt skick utarrenderats eller ock på annat sätt någon inkomst af dem skolat den omyndiga beredas, hvarföre, med försäljningarnes godkännande, Kihlbaums stämningspåstående ogillades; hvaremot Kongl. Göta Hofrätt, dit Kihlbaum, efter vad fullföljde talan emot utslaget, i dom den 12 Februari 1858 yttrat, att emedan de af Lagerstedt, såsom förmyndare för Kihlbaums dåvarande hustru, uppgjorda försäljningsaftal rörande omstämda fastigheterna, jemlikt 22 kap. 3 § Ärfdabalken och 4 kap. 8 § Jordabalken, icke varit för henne bindande, innan Rådstufvurätten till samma aftal lemnat samtycke, men hvarken dylikt samtycke erhållits innan förmynderskapet i följd af myndlingens giftermål upphört, ej heller Lagerstedt varit behörig att sedermera derom göra anmälan; ty blefve Anders Jonsson förpligtad att till Kihlbaum, i hans egenskap af målsman för sin hustru, afträda fastigheterna, med skyldighet för Kihlbaum att, jemlikt 11 kap. 1 § Jordabalken, gälda ersättning för alla nödiga och nyttiga förbättringar på fastigheterna från den tid, då de afhändes hans hustru; hvilken dom sedermera blifvit af Kongl.

Maj:t fastställd den 25 Mars 1861, med stadgande, att fastigheterna skulle till Kihlbaum afträdas den 14 Mars 1862; hafvande emedlertid Rådstufvurätten den 6 Juli 1857, med åberopande af sitt ofvan anmärkta utslag den 4 nästförutgångna Maj, å samma fastigheter meddelat Nordgren och Kihlbom uppbud, dock med förklarande, att fastebref för dem icke komme att utfärdas förr, än de visat, att Rådstufvurättens berörda utslag blifvit genom laga kraft vunnet beslut af öfverrätt gilladt och fastställdt.

Vidare hade Lagerstedt, i skrift den 24 April 1847, hos Rådstufvurätten sökt att, enär Martins rönning icke med ringaste fördel för hans merbemälda myndling kunde bibehållas, helst skogen deråt genom oloflig åverkan årligen förminskades, och det arrende, hvarför denna ega i tre år varit utlemnad, icke motsvarade räntan å den köpeskilling, sexhundra sjutioen riksdaler 24 skillingar riksgäldssedlar, som blifvit för egan vid offentlig auktion den 15 i samma månad af Landtbrukaren A. Carlander bjuden, Rådstufvurätten måtte tillåta, att egan finge säljas för nämnda summa; öfver hvilken ansökan, sedan Lagerstedt medelst företeende af den efter Fabrikören Dyrén förrättade boupptecknings visat, att ifrågavarande ega der icke blifvit upptagen till högre värde än etthundraåttatio riksdaler banko, samt Rådmannen Svartengren vitsordat uppgiften, att egan varit till försäljning utbjuden å offentlig auktion, och att högre anbud deråt ej blifvit gjordt, än det af Lagerstedt uppgifna, Rådstufvurätten den 26 äfven i samma månad och år meddelat beslut och funnit skäligt tillåta Lagerstedt, att för Johanna Gustava Dyréns räkning, emot sexhundrasjutioen riksdaler 24 skillingar riksgäldssedlar, sälja omförmälda ega.

Sedan derefter Kihlbaum den 28 Maj 1856 skriftligen hos Magistraten i Mariestad anhållit att, då han för granskning af förmyndare-redogörelsen för hans hustru hade behof att ega tillgång till protokollen vid de efter Fabrikören Dyrén förrättade auktioner, afskrifter af dylika protokoll för den 9 April 1845 och den 22 April 1846 måtte emot lösen till Kihlbaum utlemnas; så, och efter det Auktionskammareföreståndaren, Rådmannen Svartengren, inför Magistraten hörd, förklarat, att han mera än tio år derförinnan aflemnat redovisning för ifrågavarande auktioner till Kihlbaums hustrus förre förmyndare, Handlanden Lagerstedt, och att, då hvarken allmän lag ej heller det för Mariestads auktionskammare gällande reglemente innehölle någon föreskrift för auktionskammare-föreståndaren att förvara auktionsprotokollet längre, än till dess redovisning för auktionen lemnats, Svartengren ej ansett sig lagligen skyldig att längre tid hafva i förvar dylika handlingar, hvadan han, som icke vidare innehade omförmälda protokoll, således vore försatt ur tillfälle att dem åt Kihlbaum anskaffa, hade Magistraten i beslut den 9 Juni 1856 yttrat att med anled-

ning af hvad Svartengren sålunda upplyst, Kihlbaum icke kunde från Magistraten erhålla de begärda protokollen.

Under åberopande af ofvan omförmälda förhållanden anmärkte Kihlbaum uti sin förutnämnda, till mig ingifna skrift, att då, till följd af Fabrikören Dyréns i ofvanberörda testamente lemnade föreskrift rörande förvaltningen af hans qvarlåtenskap, skulderna i boet genast efter Dyréns död blifvit till fullo godtgjorda, och den behållna qvarlåtenskapen tagits om hand af numera aflidne Handlanden Lagerstedt, något behof ej förefunnits att än vidare realisera qvarlåtenskapen, helst mer än tillräckliga tillgångar för den omyndiga testamentstagerskans vård och uppfostran funnits uti penningar och öfriga inkomster af fastigheterna, i fråga om hvilkas försäljning Rådstufvurätten vid serskilda tillfällen dels pröfvat försäljningsaftalet och detsamma godkänt, utan att några sådana förhållanden varit för handen, som enligt lag bort gälla för dylikt godkännande, dels beviljat lagfart å sålda fastigheter, utan att slik pröfning ens varit ifrågasatt, dels ock, efter det Kihlbaum redan inträdt i äktenskap med Johanna Gustava Dyrén och anstält talan om återgång af köp rörande två af fastigheterna, i utslaget öfver denna tvistefråga inlåtit sig uti pröfning om köpets förmånlighet för den omyndiga, sedan Rådstufvurättens behörighet dertill långt förut tillika med sjelfva förmyndarebefattningen upphört; hvarjemte Kihlbaum till beifran anmälde, att de af honom hos Magistraten begärda afskrifter af ofvannämnda auktionsprotokoll, hvilka för utkräfvande af hans hustrus rätt varit för honom behöfliga, icke kunnat, såsom Magistratens protokoll för den 9 Juni 1856 innehölle, honom meddelas, hvarigenom en tillförlitlig granskning af den öfver hans hustrus tillgångar afgifna förmyndareräkning, så vidt densamma afsåge den vid auktionen försålda egendom, blifvit omöjlig; klagande Kihlbaum tillika öfver beskaffenheten af åtskilliga expeditioner, dem Herr Borgmästaren A. Håkansson Lang till honom utlemnat.

Uti en sedermera den 26 November 1862 ingifven skrift förmälde Kihlbaum vidare, att, sedan vid behandling den 14 Oktober 1861 af ett vid Rådstufvurätten anhängigt mål emellan dels ofvanbemälde Anders Jonsson, kärande, samt Glasmästaren C. J. Sandbergs sterbhusdelegare, svarande, dels desse sistnämnde, å ena sidan, samt F. J. Nordgren och Kihlbaum, å den andra, dels ock bemälde Nordgren, kärande, samt Rådmannen Svartengrens sterbhusdelegare, svarande, äfvensom desse senare emot Kihlbaum, om hvarjehanda ersättningar för afträdandet till Kihlbaum af stadslägenheten Sundtorp — såsom Thorbjörnsäng och Sommelii eller Postens rönning med ett gemensamt namn kallades — Landsfiskalen A. G. Bergsten, såsom ombud för Svartengrens sterbhusdelegare, på anförda skäl,

hemstält, att vittnen måtte på stället höras och för domstolen utvisa hvarje trakt, der Svartengren skulle hafva låtit anställa skogshygge, samt förre Landssekreteraren G. P. Möller, som fört Kihlbaums talan, yttrat, att äfven han ansåge det vara rättast, att vittnena hördes om skogshyggena på stället, och äfven anhölle, att så finge ske, samt att der då måtte utredas allt hvad i fråga om öfriga ersättningarne kunde anses behöfligt för målets ordentliga utredande; så hade Rådstufvurätten, i beslut samma dag, sig utlåtit: att, med bifall till hvad Handlanden Kihlbaum och Landsfiskalen Bergsten hemstält, målet blefve utställdt att åter till handläggning förekomma vid syn på stället; samt att vid Rådstufvurättens sammanträde på Sundstorp den 25 September 1862, för hållande af den sålunda beslutade syn, hvartill landtmätare blifvit af Rättens ordförande kallad för att biträda efter behof, förre Landssekreteraren Möller förevisat en bestyrkt afskrift af Kihlbaums ofvanberörda klagoskrift med åtecknadt bevis om densammas inlemnande till Justitie-Ombudsmans-expeditionen och hemstält, huruvida Rådstufvurätten, med afseende å klagoskriftens innehåll, kunde anses behörig att längre taga domarebefattning med då förevarande tvistemål, hvaremot, efter skriftens uppläsande, öfrige parter förklarat sig anse densamma icke utgöra hinder för Rådstufvurätten att fortfarande handlägga målet, helst Kihlbaum icke visat, att Justitie-Ombudsmannen infordrat Rådstufvurättens förklaring öfver angifvelsen, och det således vore ovisst, om något afseende komme att å densamma fästas, i anledning hvaraf, sedan Kihlbaums rättegångsbiträde ytterligare yrkat, att Rådstufvurätten måtte förklara sig jäfvig att behandla målet, Rådstufvurätten, genom utslag samma dag, sig utlåtit: att, då den till Justitie-Ombudsmannen inlemnade skrift uppenbarligen innehölle angifvelse mot Rådstufvurättens ordförande, Borgmästaren Lang, för det han skulle hafva till Kihlbaum utlemnat felaktiga expeditioner, Rådstufvurätten funne sig böra, med stöd af 13 kap. 1 § Rättegångsbalken, förklara Borgmästaren Lang jäfvig att taga vidare domarebefattning med målet; i följd hvaraf, och då Rådstufvurätten, af hvars ledamöter för öfrigt endast Palmgren och Peterzens funnes tillstädes, icke vore fullt domför, någon syn ej heller då kunde försiggå, utan hänvisades parterna att i vederbörlig ordning göra anmälan om förordnande af ojäfvig ordförande i Rätten för målets lagenliga behandling; och skulle det, såsom följd häraf, åligga Kihlbaum, hvilken begärt synen, att förskjuta Rådstufvurättens och biträdande landtmätarens inställelsekostnad, enligt räkningar, med tretton riksdaler 80 öre till ordföranden, sju riksdaler 20 öre till en hvar af ledamöterna och åtta riksdaler 43 öre till landtmätaren; emot hvilket beslut Kihlbaum, under förmenande, att åläggandet för honom att godtgöra kostnaden för samman-

trädet på Sundtorp vore en följd af den sinnesstämning, hans förstberörda angifvelse emot Rådstufvurätten framkallat, uti sin till mig ingifna skrift anmärkte, att han blifvit dömd af en domstol, hvars ordförande vore erkändt jäfvig, och som med afseende å de öfriga ledamöternas antal förklarats icke vara domför; att domstolens ifrågavarande beslut dessutom vore stridande emot uttryckliga lydelsen af 14 kap. 4 § Jordabalken, som bjöde, att syn skall ske på kärandens kostnad; att syneförrättningen icke heller varit af Kihlbaum påkallad, såsom det i utslaget åberopades, utan hade Kihlbaum, då slik förrättning af annan part ifrågasattes, endast yttrat, att han trodde målet derförutan svårligen kunna tillförlitligen redas; samt att, äfven enligt den lydelse protokollet för den 14 Oktober 1861 erhållit, den omförmälde parten åtminstone lika mycket som Kihlbaum påyrkat synens hållande, till följd hvaraf, om detta yrkande finge antagas såsom rätt grund för skyldigheten att kostnaden för synen gälda, samme part bort med Kihlbaum deltaga i den utgift, Kihlbaum enligt utslaget ensam fått vidkännas.

De förklaringar jag, med anledning af dessa angifvelser, från vederbörande infordrade, gåfvo vid handen, att af nu lefvande personer, hvilka såsom ordförande eller ledamöter varit vid ifrågavarande tillfällen tjenstgörande, förre Borgmästaren, Herr Lagmannen och Riddaren af Kongl. Wasa orden N. Åkerman, samt Rådmannen Palmgren deltagit i Rådstufvurättens beslut om meddelande af lagfart den 10 Februari 1845 å Rönningen eller Sorbonska hästhagen och den 31 Mars samma år å halfva tomten N:o 93 samt om medgifvande den 26 April 1847 till försäljning af Martins rönning; Borgmästaren Lang jemte Rådmännen Palmgren och Mattsson bidragit så väl till besluten den 6 Juli 1857, om beviljande af uppbud å Thorbjörnsäng och Sommelii eller Postens rönning, som ock till Rådstufvurättens i samma beslut åberopade utslag den 4 nästförutgångna Maj; Borgmästaren Lang och Rådmannen Palmgren biträdt Magistratens beslut den 9 Juni 1856 rörande Kihlbaums ansökan om erhållande af protokollen öfver auktionerne den 9 April 1845 och den 22 April 1846, hvilka auktioner hållits under Herr Lagmannen Akermans och Rådmannen Palmgrens tjenstetid; samt Borgmästaren Lang jemte Rådmännen Palmgren och Peterzens öfvervarit handläggningen af ofvan omförmälda ersättningstvist så väl den 14 Oktober 1861 som ock vid Rådstufvurättens sammanträde på Sundtorp den 25 September 1862.

Uti förklaringarna anfördes hufvudsakligen:

af *Rådmannen Palmgren*, beträffande lagfarts beviljande å Rönningen eller Sorbonska hästhagen och halfva tomten N:o 93 samt tillstånds meddelande till försäljning af Martins rönning: att han efter den längre tid,

som numera förflutit från dessa åtgärders vidtagande icke kunde närmare påminna sig förhållandet dermed och dessutom ansåge det anmärkta förfarandet härutinnan, såsom icke inom laga tid åtaladt, ej kunna till någon påföljd för honom föranleda;

af *Herr Lagmannen Åkerman,* i fråga om samma åtgärder: att det, vid jemförelse af stadgandena i 22 kap. 3 § Ärfda balken och 4 kap. 8 § Jordabalken, ville synas som skulle föreskriften för förmyndare, att vid försäljning af myndlings jord och fasta egendom inhemta närmaste fränders råd och dertill begära domarens samtycke, afse endast sådan fastighet, som myndlingen ärft men att, äfven om samma föreskrift borde tillämpas jemväl vid försäljning af myndlingen genom gåfva eller testamente tillfallen fastighet, Herr Lagmannen ändock ansåge Rådstufvurätten så mycket mindre hafva förfarit oriktigt i förevarande fall, som dels Rådstufvurätten genom lagfartens beviljande godkänt förmyndarens genom offentlig auktion gjorda försäljning af fastigheterna, så att det endast varit till den omyndigas fördel, genom besparad lösen, som något serskildt protokoll derom ej blifvit uppsatt och utskrifvet, dels ock den omyndigas enda veterliga frände, hennes moder Pigan Kajsa Lisa Larsdotter, sjelf varit omyndig, och hennes yttrande således lämpligen icke kunnat af Rådstufvurätten infordras angående försäljningarne, eller då Rådstufvurätten lemnade sitt bifall till förmyndarens ansökning i fråga om handeln om Martins rönning;

af *Borgmästaren Lang* samt *Rådmännen Palmgren och Mattsson,* vidkommande uppbuds beviljande å Thorbjörnsäng och Sommelii eller Postens rönning samt Rådstufvurättens i beslut derom omförmälda utslag den 4 Maj 1857: att de till försvar för sina åtgärder härutinnan dels åberopade de skäl, som grundlagt samma utslag, dels ock ville fästa uppmärksamhet derå att, då Fabrikören Dyrén i sitt testamente förordnat Handlanden Lagerstedt till utredningsman i sitt bo, deraf ostridigt borde följa, att Lagerstedt utan annan fullmagt varit lagligen berättigad att anlita vederbörande auktionskammare om försäljning af sistnämnda fastigheter, hvadan, och enär lagen ej förklarade ett köp om omyndigs fasta egendom, hvilket ej tillkommit i den ordning, 4 kap. 8 § Jordabalken bestämde, ovilkorligen ogiltigt, utan endast innehölle, att slikt köp icke vore fritt från klander, då den omyndige blefve myndig, samt Rådstufvurättens ifrågavarande utslag låge till grund för den meddelade lagfarten å samma fastigheter, Borgmästaren och Rådmännen icke kunde inse, att de oriktigt förfarit vid beviljandet af de begärda uppbuden;

af *Borgmästaren Lang och Rådmannen Palmgren,* rörande Magistratens

tens beslut på Kihlbaums ansökan att erhålla afskrift af ofvanberörda auktionsprotokoll: att, då Auktionskammare-föreståndaren, Rådmannen Svartengren förklarat sig icke hafva förvarat dessa protokoll längre än till dess han åt vederbörande lemnat redovisning för auktionerne, det varit för Magistraten omöjligt att tillrättaskaffa samma, omkring tio år före ansökningen förda auktions-protokoll, hvilka icke blifvit till Magistraten inlemnade för att der förvaras; i hvilket yttrande Herr Lagmannen Åkerman instämt; samt

af *Borgmästaren Lang* jemte *Rådmännen Palmgren och Peterzens*, angående behandlingen af målet om ersättning för afträdandet till Kihlbaum af stadslägenheten Sundtorp: att de förpligtat Kihlbaum blott att förskjuta, ej att betala synekostnaden, samt att de vidhölle sin åsigt, att Kihlbaum borde anses såsom den der begärt synen och derföre varit skyldig iatt förskjuta kostnaden för densamma, hvadan någon olaglighet derutinnan icke i någon mån skulle hafva blifvit begången.

Då jag icke kunde åtnöjas med dessa förklaringar, förordnade jag i skrifvelse till Advokatfiskals-embetet i Kongl Göta Hofrätt den 5 Mars 1864 laga åtal emot Rådstufvurättens och Magistratens i Mariestad ofvanbemälde ordförande och ledamöter och utvecklade i samma skrifvelse de grunder, på hvilka åtalet borde stödjas, hvarefter Advokatfiskals-embetet i afgifvet memorial sammanfattade sina påståenden uti följande punkter:

1:o att Rådstufvurätten, som meddelat uppbud den 10 Februari 1845 åt A. J. Northman å åtta tunnland i utegan Rönningen eller Sorbonska hästhagen och den 31 Mars samma år åt enkan Katharina Ahl å halfva tomten N:o 93 i Mariestad, vidtagit dessa embetsåtgärder utan att, så vidt visadt vore, de i 22 kap. 3 § Ärfdabalken och 4 kap 8 § Jordabalken, i fråga om försäljning af omyndigs fasta gods, gifna föreskrifter blifvit iakttagna;

2:o att, ehuru de om lägenheten Thorbjörnsäng och Sommelii eller Postens rönning uppgjorda försäljningsaftal, såsom Kongl. Hofrätten i ofvan anmärkte, af Kongl. Maj:t i denna del fastställde dom den 12 Februari 1858 äfven förklarat, icke varit för Kihlbaums hustru förbindande, innan Rådstufvurätten till samma aftal samtycke lemnat, Rådstufvurätten likväl, utan att slikt samtycke erhållits, innan förmynderskapet genom myndlingens inträde i giftermål upphört, eller Handlanden Lagerstedt varit behörig att derom sedermera göra framställning, genom sitt ofvanberörda utslag den 4 Maj 1857 ansett sig kunna godkänna nämnda försäljningsaftal samt, på grund af ett sålunda tillkommet godkännande, den 6 på-

följande Juli å förutnämnda fastigheter meddelat Norgren och Kihlbom första uppbudet:

3:o att, hvad anginge Rådstufvurättens den 26 April 1847 gifna godkännande af Lagerstedts försäljning af egan Martins rönning, detta godkännande tillkommit utan att de, såsom vilkor för försäljning af omyndigs jord uti 22 kap. 3 § angifna förhållanden, nemligen nöd och trångmål, försäljningen föranledt;

4:o att, genom Magistratens vangömmo, protokollen rörande de efter Fabrikören Dyrén den 9 April 1845 och den 22 April 1846 hållna auktioner, hvilka protokoll varit sådana offentliga handlingar, om hvilka Magistraten bort taga vård, förkommit och ej kunnat Kihlbaum tillhandahållas, för hvilket förhållande Advokatfiskals-embetet ansåge ansvarigheten vidlåda dem, som i egenskap af Magistratspersoner fungerat den tid protokollen bort blifva i Magistratens förvar nedlagda, nemligen Herr Lagmannen Åkerman och Rådmannen Palmgren;

5:o att, då 14 kap. 4 § Jordabalken stadgade, »syn skall ske å kärandens kostnad, men stadnar på den som domaren vid sakens slut dertill skyldig pröfvar»; men, så vidt Rådstufvurättens protokoll i rättegången mellan Anders Jonsson och Glasmästaren Sundbergs sterbhusdelegare med flere gåfve vid handen, Kihlbaum alldeles icke varit uti berörde rättegång kärande, Rådstufvurätten saknat befogenhet att, på sätt som skett, genom utslaget den 25 September 1862, äfven om Kihlbaum ensam bland parterna skulle hafva påyrkat synen, förpligta honom att kostnaden derför förskjuta; samt att, då blott Borgmästaren och två Rådmän nyssnämnde dag varit i Rätten tjenstgörande, men den förstnämnde förklarats jäfvig, ett af de fall måste hafva inträffat: antingen att den sålunda jäfvig förklarade ordföranden deltagit i beslutet om Kihlbaums förpligtande att förskjuta synekostnaden, eller ock att beslutet derom fattats af blott två ledamöter och följaktligen utan att Rätten varit domför; samt

6:o att, enär jemlikt 13 kap. 1 § Rättegångsbalken, enligt detta lagrums lydelse i Kongl. Förordningen den 20 December 1851, domare är jäfvig, om han är endera partens vederdeloman, samt såsom vederdeloman endast den kunde anses, med hvilken man inför domstol tvistar, men, såvidt handlingarne utmärkte, ett slikt förhållande icke förevarit emellan Borgmästaren Lang och Kihlbaum, utan Rådstufvurättens den 25 September 1862 meddelade beslut om Borgmästarens jäfvighet tillkommit blott af den anledning, att Borgmästaren af Kihlbaum angifvits för embetsfel, berörda beslut vore emot lag stridande, destoheldre som vid det tillfälle, då jäfsanmärkningen framställdes, Justitie-Ombudsmannen ej ens för-

ordnat om åtal med anledning af de angifna förhållandena, än mindre sådant åtal blifvit vid domstol anhängiggjordt.

Under nu förevarande åtals lopp har Handlanden Kihlbaum, i anledning af Kongl. Hofrättens föreläggande, i kommunikationsresolution den 24 Maj 1864, att skriftligen uppgifva och med handlingar styrka sina i angifvelseskrifterna framstälda anspråk på ersättning, uti en till Kongl. Hofrätten den 15 derpåföljande Juli inlemnad skrift, sålunda utvecklat sin ersättningstalan, att han, i afseende på Rönningen eller Sorbonska hästhagen, företett dels skriftligt instrument öfver en af Öfverjägmästaren och Riddaren af Kongl. Wasa orden C. P. Groth med biträde af skiftesgodemannen Olof Gustafsson i Eklunda, A. Forssell i Forss och ofvanbemälde Anders Jonsson verkställd besigtning, enligt hvilken handling skogen jemte jorden till nämnda ega uppskattats till tvåtusenfyrahundraaderton riksdaler 90 öre, dels ock ett af Anders Jonsson uthändigadt bevis, enligt hvilket å egan, efter densammas försäljning, skulle hafva blifvit afverkade etthundra famnar ved, som, med beräkning af sex riksdaler för hvarje famn, i värde uppginge till sexhundra riksdaler, hvadan Kihlbaum uppskattat sin förlust, i följd af mistningen utaf ifrågavarande ega, till tretusenaderton riksdaler 90 öre; att han, vidkommande Martins rönning, enligt förutnämnda besigtningsinstrument, påstått denna ega hafva ett värde af tretusen niohundra fyratiofem riksdaler 80 öre, hvilket belopp Kihlbaum yrkat att få sig tillerkändt; samt att han, beträffande lägenheterne Thorbjörnsäng och Sommelii eller Postens rönning eller, såsom de numera förenade kallades, Sundtorp, väl medgifvit, att dessa lägenheter sedermera blifvit af Kihlbaum återvunna, men att han det oaktadt, till följd af den skada, de lidit genom skogsafverkning, för desamma fordrat ett skadestånd af åttatusen åttahundra tretiofyra riksdaler, hvilket anspråk Kihlbaum hufvudsakligen grundat på en af Öfverjägmästaren Groth den 21 September 1861 vid Sundtorp hållen värdering å den derstädes huggna skogen; uppgående sålunda de belopp, Kihlbaum med afseende å fastigheternas försäljning och å desamma meddelade lagfarter yrkat att af vederbörande bekomma, till en sammanlagd summa af femton tusen sjuhundranitioåtta riksdaler 70 öre.

I anledning af Kihlbaums berörda ersättningsanspråk samt af hvad Advokatfiskals-embetet i ofvan anmärkta memorial fört de tilltalade till last, har Kongl. Hofrätten från de sistnämnde infordrat förklaringar, i hvilka de, med åberopande af hvad de förut anfört, i öfrigt hufvudsakligen andragit:

Herr Lagmannen Åkerman: att de i Öfverjägmästaren Groths omförmälda besigtningsprotokoll lägenheterna åsatta värden blifvit alltför högt tilltagna, till följd af en dervid använd oriktig beräkningsgrund för bestäm-

mande af såväl myckenheten af den lägenheterna tillhöriga skog och jord, som ock af rätta priset å skogseffekter och skogsmark der på orten; att, beträffande Rönningen eller Sorbonska hästhagen, denna ega, som i bouppteckningen efter Dyrén, i förhållande till dåvarande pris å skogsegor, upptagits i värde till nitiosex riksdaler banko, blifvit å offentlig auktion för mera än tjugu år sedan såld för tvåhundrasjutio riksdaler riksgäldssedlar, utan att Kihlbaum alltsedan ansett sig ega befogenhet vare sig att anställa talan emot innehafvaren af egan om köpets återgång eller att ens vid det af honom väckta klander mot Lagerstedts förmyndareräkning, deri köpeskillingen för denna ega blifvit upptagen, bland sina många anmärkningar framställa något anspråk på ersättning af Lagerstedt för denna försäljning, enligt hvad protokollen i den af Kihlbaum emot Lagerstedt förda rättegång rörande redovisning för förmynderskapet utvisade; att, vidkommande Martins rönning, till hvars försäljning Rådstufvurätten lemnat sitt bifall, Kihlbaum väl uti omförmälda rättegång emot Lagerstedt gjort anmärkning emot denna försäljning och derför fordrat ersättning af Lagerstedt, men att detta ersättningsanspråk blifvit af Rådstufvurätten ogilladt genom utslag den 4 Maj 1857, hvilket, såsom af Kihlbaum ej öfverklagadt, vunnit laga kraft; att, i fråga om Thorbjörnsäng eller Sommelii eller Postens rönning, Lagerstedt, utan att hafva sökt eller vunnit Rådstufvurättens tillstånd, försålt dessa egor, dem Kihlbaum dock, enligt Kongl. Maj:ts ofvannämnda dom den 25 Mars 1861, fått åter med alla derå efter försäljningen verkställda nödiga och nyttiga förbättringar, hvilka Kihlbaum bort enligt Kongl. Maj:ts berörda dom ersätta, men fått beräkna i qvittning mot värdet af den å lägenheten afverkade skog, på sätt Rådstufvurätten stadgat uti sitt, af Kongl. Hofrätten derutinnan fastställda utslag den 28 September 1863 i ofvananmärkta tvisten emellan Anders Jonsson samt Glasmästaren Sundbergs sterbhusdelegare med flere om ersättning för afträdandet till Kihlbaum af ifrågavarande lägenheter; samt att Kihlbaum, hvilken i Lagerstedts förmyndareräkningar blifvit godtgjord köpeskillingen för samtliga fastigheterna och, efter det han återvunnit Thorbjörnsäng och Sommelii eller Postens rönning, afyttrat dessa lägenheter för sextusen sexhundra sextiosex riksdaler 32 skillingar riksgäldssedlar, genom de af Lagerstedt verkställda försäljningarne tillskyndats, i stället för förlust, en vinst af minst sistnämnda belopp, enär, om fastigheterna ännu funnits i Kihlbaums och hans hustrus bo, då deras egendom år 1858 afträddes till konkurs, fastigheterna måst användas till förnöjande af borgenärerna, hvilka nu deremot genom Kihlbaums faders bemedling, innan Kihlbaum återvann Thorbjörnsäng och Sommelii eller Postens rönning, åtnöjts med femtio procent af sina fordringar, och Kihlbaum således fått

tillgodonjuta den af honom betingade köpesumman för sistnämnda fastigheter:

Borgmästaren Lang jemte *Rådmännen Palmgren* och *Mattsson*: att de utaf Kihlbaum framstälda ersättningsanspråk icke vore af beskaffenhet att lagligen drabba dem, hvarföre samma anspråk bestredes, desto heldre som verkliga tillvaron af de uppgifna förlusterna, på sätt Herr Lagmannen Åkerman i sin förklaring utvecklat, icke på något sätt vore lagligen styrkt; samt

Borgmästaren Lang jemte *Rådmännen Palmgren och Peterzens:* att, äfven om stadgandet i 14 kap. 4 § Jordabalken vore tillämpligt i fråga om den syn, som af Rådstufvurätten skulle hållas på Sundtorp, det i samma lagrum förekommande uttrycket »kärande» icke borde tydas så inskränkt, såsom afsåge det endast den part, som anhängiggjort målet, utan syntes det, vid jemförelse med 25 kap. 10 § Rättegångsbalken, böra anses liktydigt med ordet »sökande», eller den som begärt synen, utan afseende på om han vore kärande eller svarande i målet; att, då den ifrågavarande rättegången icke hade till föremål någon egotvist, den begärda synen rimligen icke kunde hafva egenskap af hvad i åberopade lagrummet benämndes »laga syn», hvadan samma lagrum, såsom handlande endast om egotvist och laga syn, icke vore på förevarande fall tillämpligt, helst ändamålet med synen endast varit att få fullständig bevisning rörande åtskilliga ersättningsfrågor, som uppstått sedan eganderättstvisten redan blifvit genom Kongl. Maj:ts dom afgjord; att, vid sådant förhållande, den rättsgrund, som funnes uttalad i 17 kap. 5 § Rättegångsbalken, vore till ifrågakomna fallet hänförlig, emedan med lika mycket skäl som den, hvilken för att styrka sin talan åberopade sig på vittnen, borde ersätta vittnenas inställelsekostnad, syntes jemväl den, som för enahanda ändamål påkallade syn och besigtning, hafva förbindelse att vidkännas kostnaden derför, ehvad synen förrättades af domstol eller annan, eller den som begärt synen vore kärande eller svarande; att, på grund häraf och då det varit Kihlbaum som uttryckligen anhållit, att åberopade vittnen i det mål, hvarom fråga var, måtte blifva vid syn på stället afhörda, ehuru jemväl en annan af parterna i målet gjort en dylik hemställan, utan att dock bestämdt påyrka någon syn, Rådstufvurätten icke kunde anses hafva oriktigt förfarit, då Kihlbaum förklarats skyldig förskjuta kostnaden för den begärda synen; att det icke heller vore emot en laga rättegångsordning stridande, att Rådstufvurätten, oaktadt densammes ordförande ansetts jäfvig att vidare handlägga sjelfva tvistemålet, fattat beslut om synekostnadens förskjutande, enär beslutet härom, i hvilket äfven Lang deltagit, icke i någon mån inverkade på sjelfva saken, samt Rättens

ordförande och ledamöter jemte den tillkallade landtmätaren icke kunde vara skyldige att låta anstå med betalningen af den dem tillkommande ersättning för inställelsen vid synen, till dess ojäfvig ordförande i Rätten hunnit förordnas, eller att serskildt tvista med den ersättningsskyldige parten om ersättningens utbekommande, lika litet som det kunde åligga Borgmästaren Lang, hvilken kallat ledamöterna och landtmätaren till synen, att till dem förskjuta deras ersättning för att sedan söka att densamma af vederbörande utfå; samt att, ehuru Justitie-Ombudsmannen, då Borgmästaren Lang förklarades jäfvig, veterligen icke vidtagit någon åtgärd med den från Kihlbaum inlemnade angifvelseskriften, samt Lang således då ännu icke var Kihlbaums vederdeloman, det likväl numera visat sig, att angifvelserna till en del varit af sådan beskaffenhet, att de föranledt åtals anställande emot Lang; hvarförutan Kihlbaum städse hade uppfört sig så emot Lang att, äfven om han och Kihlbaum i följd af angifvelsen icke kunde lagligen anses såsom vederdelomän, Lang i allt fall haft grundadt skäl att betrakta sig såsom Kihlbaums uppenbare ovän, hvilket förhållande jemväl ådagalades genom det af Kihlbaum emot såväl Lang som Rättens öfrige ledamöter begagnade ilskna och otillständiga skrifsätt, för hvilket ansvar å Kihlbaum yrkades.

Sedan, med anledning af Kihlbaums begäran att, för utredning och bestyrkande af de förhållanden, på hvilka han grundat sina i detta mål väckta ersättningsanspråk, åtskillige af honom uppgifne personer måtte varda edligen hörde, vittnesförhör med samma personer försiggått inför serskild Rådstufvurätt i Mariestad, dervid vice Häradshöfdingen J. S. Heurlin, på grund af vederbörligt förordnande, å Advokatfiskals-embetets vägnar tillstädes varit, har Advokatfiskals-embetet i memorial den 28 Januari 1867, på grund af hvad i målet förekommit, yrkat, att Herr Lagmannen Åkerman, Borgmästaren Lang samt Rådmännen Palmgren, Mattsson och Peterzens måtte för de dem i anmärkningsmemorialet till last förda embetsfel, i den mån en hvar af dem derför vore ansvarig, ådömas bötesansvar efter 1 kap. 12 § Rättegångsbalken, äfvensom Herr Lagmannen Åkerman och Rådmannen Palmgren, hvilka bidragit till beslutet om den å Rönningen eller Sorbonska hästhagen den 10 Februari 1845 beviljade lagfart, förpligtas att till Kihlbaum, såsom sin hustrus målsman, utgifva den ersättning för förlusten genom nämnda fastighets föryttrande, som, med fästadt afseende å dels de af de tilltalade framställda anmärkningar mot de vid besigtningen å fastigheten antagna värden och dels det förhållande, att den för fastigheten erlagda köpeskilling syntes hafva åtminstone till en del Kihlbaum tillgodokommit, Kongl. Hofrätten kunde finna lämpligt bestämma; men Kihlbaums ersättningsanspråk i

fråga om öfriga fastigheterna ansåge sig Advokatfiskals-embetet deremot icke kunna understödja; hvarförutan bemälda embete hemstält, huruvida icke Kihlbaum, såsom jemväl blifvit å vederdelosidan ifrågasatt, vore för sitt i detta mål begagnade skrifsätt och gjorda förgripliga hänsyftningar hemfallen till laga näpst; äfvensom Advokatfiskals-embetet, i serskildt memorial, begärt, att Kongl. Hofrätten, vid åtalets pröfning, måtte bestämma, hvilkendera parten borde återgälda Kongl. Maj:t och Kronan det belopp, som blifvit till vice Häradshöfdingen Heurlin för hans inställelse vid Rådstufvurätten i Mariestad utbetaldt; öfver hvilka påståenden samtlige parterne varit hörde och med förklaringar inkommit.

Deruppå har Kongl. Hofrätten den 31 Juli 1868 meddelat utslag, och enär, enligt 5 kap. 18 § Strafflagen, straff för brott, som af ifrågavarande beskaffenhet utaf embetsman begås i embetet, vore förfallet, om åtal ej blifvit anställdt inom fem år derefter, samt detta lagrum borde, jemlikt 13 § i Kongl. Förordningen den 16 Februari 1864, på förevarande fall tillämpas; alltså, och då mera än nämnda tid förflutit, innan åtalet väcktes rörande de uti de fyra första punkterna af Advokatfiskals-embetets anmärkningsmemorial omförmälda embetsförseelser, blefve ansvarsyrkandet i dessa delar af Kongl. Hofrätten lemnadt utan vidare afseende; och då Rådmannen Palmgren invändt, att, med afseende å tiden för anmärkningarnes framställande rörande beviljandet af uppbud den 10 Februari 1845 å Rönningen eller Sorbonska hästhagen och meddelandet af tillstånd den 26 April 1847 till försäljning af Martins rönning, någon påföljd af dessa åtgärder icke borde för honom ifrågakomma, samt mera än tio år tilländagått efter det den på samma åtgärder grundade, af Kihlbaum påyrkade rätt till skadestånd af Palmgren skulle hafva uppkommit, utan att ens föreburits än mindre visats, att kraf eller erinran om fordringsanspråket hos Palmgren skett före Kihlbaums angifvelse hos Justitie-Ombudsmannen, förklarade Kongl. Hofrätten Kihlbaum hafva sin talan i omförmälda hänseende emot Palmgren förlorat.

Beträffande åter den ersättningstalan, i fråga hvarom dylik invändning ej blifvit framställd, så alldenstund, hvad först anginge Rönningen eller Sorbonska hästhagen, det stått Kihlbaum, sedan han inträdt i äktenskap med sin nuvarande hustru, eller hennes förutnämnde målsman öppet att, på sätt som skett rörande köpet om Thorbjörnsäng och Sommelii eller Postens rönning, väcka talan om återvinning af förstberörda lägenhet och undanrödja verkan utaf den deråmeddelade lagfart, äfvensom att påyrka ersättning af vederbörande för den kostnad honom för ernåendet af ett sådant syftemål tillskyndats, men dylik talan ej blifvit af Kihlbaum anställd, hvarigenom försäljningen af ifrågavarande ega kunde anses hafva

blifvit af honom godkänd, samt det, äfven om åtgärden att å köpet af samma ega meddela uppbud varit felaktig, icke kunnat åläggas dem, som till beslutet derom bidragit, att lemna ersättning i vidare mån, än för de utgifter, som erfordrats för erhållande af rättelse i den felaktiga åtgärden; fördenskull och emedan, i afseende å Thorbjörnsäng och Sommelii eller Postens rönning, Kihlbaum ej visat, att värdet af den å dessa lägenheter afverkade skog öfverstigit kostnaden för de nödiga och nyttiga förbättringar, hvilka Kihlbaum varit pligtig ersätta, men för hvilka han, enligt Rådstufvurättens, af Kongl. Hofrätten fastställda utslag den 28 September 1863 fått tillgodonjuta qvittning mot den honom genom skogsafverkningen tillskyndade skada, samt således ej utredt vore, att Kihlbaum härutinnan lidit någon förlust; ty och som, i fråga om Martins rönning, försäljningen af denna ega, under de förhållanden den egt rum, syntes hafva varit för den omyndige förmånlig, och Kihlbaums i enahanda syftning mot hans hustrus förre förmyndare väckta ersättningsanspråk blifvit af Rådstufvurätten genom laga kraft vunnet utslag underkändt; alltså pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist att Kihlbaums ifrågavarande yrkande om skadestånd ogilla.

Vidkommande femte och sjette åtalspunkterna funne Kongl. Hofrätten Rådstufvurättens vid sammanträdet på Sundtorp den 26 September 1862 meddelade utslag vara uppenbarligen lagstridigt dels derutinnan, att Borgmästaren Lang, ehuru han endast blifvit af Kihlbaum angifven för embetsfel, utan att åtal eller annan åtgärd derå följt, ändock ansetts såsom Kihlbaums vederdeloman och af sådan anledning förklarats jäfvig att taga vidare domarebefattning med då förevarande mål och dels derutinnan att, sedan Lang sålunda blifvit jäfvig förklarad, honom detta oaktadt tillåtits deltaga i beslutet rörande gäldande af kostnaden för synen; i följd hvaraf Kongl. Hofrätten, jemlikt 1 kap. 12 § Rättegångsbalken, som borde i detta fall tillämpas, pröfvade rättvist att för det oförstånd i domareembetets utöfning, Borgmästaren Lang samt Rådmännen Palmgren och Peterzens, hvilka vore för ifrågavarande utslag ansvarige, sålunda låtit komma sig till last, fälla dem att böta, Lang tretio riksdaler samt Palmgren och Peterzens hvardera femton riksdaler, till treskiftes emellan Kronan, Advokatfiskalen vid Kongl. Hofrätten samt staden Mariestad; dock skulle den på bemälde sakfälde belöpande andel i den staden tillkommande lott i böterna, jemlikt Kongl. Brefvet den 26 Oktober 1790, tillfalla Skaraborgs läns lazarett; men omförmälde utslag, så vidt det innefattade förpligtande för Kihlbaum att förskjuta synekostnaden, ansåge Kongl. Hofrätten deremot icke vara af sådan beskaffenhet, att ansvar derför borde dem, som i beslutet härom deltagit, ådömas. Då

Då Kihlbaum i sina skrifter till Kongl. Hofrätten icke begagnat otillbörligt skrifsätt, samt, hvad han i de till Justitie-Ombudsmannen inlemnade angifvelse- och påminnelseskrifterna yttrat, icke kunde i detta mål komma under bedömande, blefve det emot Kihlbaum framstälda ansvarsyrkandet af Kongl. Hofrätten ogilladt; dock skulle det åligga Kihlbaum, vid den utgång målet fått, att återgälda Kongl. Maj:t och Kronan de sextiosju riksdaler 26 öre, som, enligt hvad ofvan blifvit anmärkt, vice Häradshöfdingen Heurlin fått i Jönköpings läns landtränteri uppbära.

Det har säkert icke undfallit uppmärksamheten, att det åtal, för hvilket jag nu redovisat, anhängiggjordes hos Kongl. Hofrätten nio månader förr, än Strafflagen och med den de af Kongl. Hofrätten åberopade nya stadganden rörande præscription för tjenstefel trädde i verksamhet, och att det således är det långa dröjsmålet med detta åtals afgörande i Kongl. Hofrätten som vållat, att större delen af anklagelsepunkterne fått förfalla. Emot denna långsamhet i ärendets behandling har jag under tiden framstält serskild anmärkning, men dels genom skrifvelse från Kongl. Hofrätten, dels ock genom Advokatfiskals-embetets årliga arbetsredogörelser, hafva sådana upplysningar erhållits, att jag icke ansett fog förefinnas till anställande af någon ansvarstalan för försummad embetspligt, vare sig emot åklagaren eller domstolen. Ärendet har onekligen varit af vidlyftig beskaffenhet, och upprepade förklaringars inhemtande från flera personer, klagandens hörande deröfver, dennes bemödanden att utveckla och styrka sin ersättningstalan m. m. hafva medfört betydlig tidsutdrägt, innan ärendet ens varit till afgörande färdigt.

Vid mitt besök i Göstrings härads arkif år 1864 befunnos åtskilliga handlingar från äldre tider oordnade äfvensom några domböcker för de senare åren oafslutade, nemligen domböckerne för höstetinget år 1851, för samtliga tingen år 1862 (af hvilka den för vintertinget dessutom var ofullständig i så måtto, att §§ 106—111 saknades), för samtlige tingen åren 1853 och 1854 samt för vinter- och höstetingen år 1855; i anledning hvaraf jag i skrifvelse den 20 Oktober 1864 anmodade Domhafvanden att, så snart årstiden det tilläte, ordna berörda äldre handlingar, föranstalta det de ofullständiga domböckerna blefve, der så ske kunde, kompletterade och underskrifna, samt underrätta mig om de åtgärder, som härvid företoges.

Då jag på denna skrifvelse icke erhöll svar, erinrade jag derom i skrifvelse den 29 September 1865; men detta oaktadt lemnades icke något besked i saken.

I följd häraf fann jag mig föranlåten att, i skrifvelse den 3 Januari 1866, anmoda Advokatfiskals-embetet vid Kongl. Göta Hofrätt att hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala Domhafvanden för hans underlåtenhet att vidtaga honom åliggande embetsåtgärder, eller giltiga hinder derför anmäla; hvarjemte jag åt bemälda embete uppdrog att hos Kongl. Hofrätten utverka föreläggande, vid verksamt äfventyr, för Domhafvanden att inom lämplig utsatt tid hafva ordnat och behörigen förtecknat nämnda häradsarkif, föranstaltat att de ofullständiga domböckerna blifvit, så vidt möjligt varit, kompletterade och underskrifna, samt bevis derom till Kongl. Hofrätten insändt.

Sedan Advokatfiskals-embetet, i enlighet med detta uppdrag, anstält åtal, samt Kongl. Hofrätten på Advokatfiskals-embetets hemställan först genom utslag den 4 Maj 1866 förelagt Domhafvanden att inom viss tid med bevis hos Kongl. Hofrätten styrka, att handlingarne i Göstrings Häradsrätts arkif blifvit ordnade samt de ofullständiga domböckerna kompletterade och underskrifna, så hade Domhafvanden till Kongl. Hofrätten inlemnat dels ett af Rådmannen och vice Häradshöfdingen A. N. Rothman den 27 April 1867 meddeladt intyg, att han, som år 1857 varit anställd såsom biträde hos Domhafvanden och jemte två andra namngifne vice Häradshöfdingar så noggrannt som möjligt ordnat Göstrings Häradsrätts å tingstället Hogstad förvarade arkif, vid undersökning, som på begäran af Domhafvanden verkstälts den. dag intyget utfärdades, funnit att nämnda arkif varit i samma skick, men att en mängd af handlingar, hvilka voro af den beskaffenhet, att de såsom saknande all vigt och såsom alldeles öfverflödiga bort afskiljas, befunnits qvarliggande och sammanbundtade; dels ock två af Borgmästaren i Skeninge utfärdade bevis, det ena den 27 April 1867, hvari han intygat, att Göstrings Häradsrätts domböcker för höstetinget år 1851, alla tingen år 1852 och vintertinget år 1853 voro i fullständigt skick, och det andra af den 8 påföljande Juli af innehåll, att samma Häradsrätts domböcker för sommar- och höstetingen år 1853, alla tingen år 1854 samt vinter- och höstetingen år 1855 äfven blifvit af Borgmästaren genomsedda och granskade samt dervid befunnits vara i ordentlig nummerföljd uppsatta, afslutade och underskrifna.

Advokatfiskals-embetet, som funnit det vara ådagalagdt, att samtlige ifrågavarande domböcker af nyssnämnde Borgmästare befunnits fullständigt uppsatta, afslutade och underskrifna, och som beträffande ordnandet af arkifvet väl förmenat någon tvekan kunna uppstå, huruvida det derom meddelade intyg kunde anses tillfyllestgörande, för det dermed afsedda

ändamål, men af anfördt skäl ansett allt tvifvel med afseende å antagligheten deraf vara undanröjdt, har derefter yrkat, att Domhafvanden måtte dömas till ansvar för den underlåtenhet af embetspligt, som han, efter hvad i målet blifvit i dagen lagdt, låtit komma sig till last; med anledning af hvilket yrkande Domhafvanden anfört, att då han omkring tio år förut föranstaltade, att de i Göstrings härads arkif förvarade handlingar blefvo, så vidt ske kunde, ordnade, åtskilliga handlingar varit antingen så sönderrifna och annorlunda skadade, att de omöjligen kunnat blifva till någon nytta, eller ock af beskaffenhet att de icke behöft i arkifvet förvaras; att Domhafvanden icke ville bestrida, att dessa odugliga handlingar vid mitt besök i arkifvet legat qvar, men deremot bestämdt förnekade, att några handlingar, som kunnat och bort vara ordnade, dervid befunnits i annat skick; samt att de anmärkta domböckerna väl varit i så måtto ofullständiga, att de icke blifvit underskrifna, och att en tern af domboken för 1852 års vinterting genom misstag fått plats i memorialprotokollet, men att dessa förhållanden desto mindre kunde antagas bevisa någon svårare försummelse som Domhafvanden långt före mitt omförmälda besök till Kongl. Hofrätten insändt behörigen underskrifna exemplar af ifrågavarande domböcker; och har Domhafvanden, på grund af hvad han sålunda anfört, påstått, att angifvelsen i fråga om arkifvets ordnande borde lemnas utan afseende, och att åtalet i öfrigt ej måtte till någon påföljd föranleda.

Genom utslag den 18 Februari 1868 har Kongl. Hofrätten sig utlåtit: att, ehuru Domhafvanden, sedan det blifvit honom förelagdt att inom viss tid med bevis styrka, att handlingarne i Göstrings Häradsrätts arkif blifvit ordnade, af uppgifna anledningar vid förnyade tillfällen begärt anstånd med fullgörandet deraf, och detta gåfve stöd åt det antagande, att anmärkningen rörande arkifvets oordnade skick icke saknat befogenhet; likväl och då Domhafvanden måst anses hafva visat, att anledning till anmärkning uti ifrågavarande hänseende numera icke förefunnes, och det icke mot hans bestridande vore ådagalagdt, att några till arkifvet rätteligen hörande handlingar vid den tid, åtalet afsåge, befunnits oordnade, förklarade Kongl. Hofrätten ansvar för försummelse i sådant afseende icke kunna, i brist af bevis, Domhafvanden ådömas; men enär Domhafvanden medgifvit, att ifrågavarande domböcker vid sagda tid icke varit underskrifna, och Domhafvanden, hvilken, då annat förhållande icke uppgifvits, måste antagas hafva hållit de ting, vid hvilka samma domböcker blifvit förda, således åsidosatt fullgörandet af lagens stadgande i 2 kap. 6 § Rättegångsbalken, pröfvade Kongl. Hofrätten, med afseende å det stora antal domböcker, som Domhafvanden underlåtit underskrifva, den långa tid hvarunder domböckerna lemnats i sådant ofullständigt skick, samt den osäkerhet med hänsigt till

deras vitsord för framtiden, som kommit att ega rum, i händelse de i dylikt tillstånd förblifvit, rättvist, i förmågo af 1 kap. 12 § Rättegångsbalken, döma Domhafvanden att för berörda underlåtenhet af sin embetspligt böta etthundrade riksdaler till treskiftes emellan Kronan, Göstrings härad och Advokatfiskalen; dock borde Domhafvandens andel af häradets lott i böterna, jemlikt Kongl. Brefvet den 26 Oktober 1790, tillfalla Östergötlands läns lazarett.

Sedan Infanteristen vid Tingstäde kompagni af Gotlands national- beväring Fredrik Winter, uti en till mig ingifven skrift, fört klagan deröfver, att Winter, som, vid en af Herr Generalmajoren, Landshöfdingen och Militärbefälhafvaren på Gotland, Kommendören af Kongl. Svärdsorden m. m. H. G. W. Gyllenram, den 8 Maj 1865, vid Tingstäde kyrka förrättad mönstring med nyssnämnda kompagni, för införande i rullorna af ynglingar, som ingått i beväringsåldern, manskapets förflyttning från ett vapen till annat, de öfveråriges afförande ur rullorna och kronopersedlars besigtning, blifvit såsom beträdd med fylleri arresterad och afförd till Wisby stad, der han blifvit insatt i arrestrum å Artilleriets högvakt, icke inom 24 timmar, utan först den 10 i samma månad befordrats till extrajudicielt straff för sin förseelse; att, oaktadt Kongl. Förordningen angående förmanskap och extrajudiciel bestraffningsrätt vid krigsmakten den 29 Mars 1859 bestämde straffet för fylleriförseelse till vaktarrest under högst sex dagar, Winter likväl ådömts arrest under åtta dagar eller två dagar för mycket; att för omförmälda arrestrum, hvarest Winter intill middagen den 18 förrberörda Maj bestraffningen undergått, fensterluckorna, hvilka dock ofvantill varit afsågade, hållits stängda, så att arresten kunde anses snarare mörk än ljus; äfvensom att Winter under 72 timmar, eller från middagen den 8 till samma tid den 11 Maj, icke erhållit föda eller kostpenningar; till följd hvaraf Winter påkallat min embetsåtgärd för erhållande af upprättelse medelst laga bestraffning af den eller dem, som gjort sig skyldige till det våld, hvilket sålunda skulle hafva öfvergått Winter, och serskildt anhållit om åtals anställande emot Herr Generalmajoren Gyllenram.

Sedan tillfälle lemnats bemälde Herr Generalmajor att öfver klagoskriften sig yttra, och sådant yttrande inkommit, har jag, uti skrifvelse den 20 Oktober 1865, uppdragit åt Krigsfiskals-embetet att inför Kongl. Krigshofrätten lagligen tilltala Herr Generalmajoren Gyllenram och, så väl för hvad jag uti min nyssnämnda skrifvelse lagt Herr Generalmajoren till last som för hvad under målets handläggning kunde utredas vara å hans sida feladt, yrka det ansvar, hvartill lag och sakens beskaffen-

het kunde föranleda; hvarefter Krigsfiskals-embetet, i enlighet med hvad jag föreskrifvit, uti memorial den 23 derpåföljande November anmärkt, att Herr Generalmajoren Gyllenram skulle dels underlåtit att inom föreskrifven tid befordra Winter till straff för den fylleriförseelse, på grund hvaraf denne blifvit vid ofvanomförmälda mönstring arresterad, dels olagligen förfarit derutinnan, att Winter blifvit för nämnda förseelse dömd till åtta dagars vaktarrest, dels ock uraktlåtit att tillse beskaffenheten af den arrestlokal, hvarest det Winter ålagda straffet verkstälts, äfvensom att, Herr Generalmajorens till mig afgifna förklaring öfver Winters angifvelse, att han under arresttiden icke bekommit nödig föda, lemnat outredt, huruvida ej den besparing, Winter, enligt uppgift i nämnda förklaring, skulle vid arresttidens slut haft till godo å den honom, jemväl för inköp af föda, bestådda aflöning, uppkommit genom tvång och uraktlåtenhet att de första arrestdagarne tillhandahålla Winter föda; så, och efter det, vid vittnesförhör, som, enligt Kongl. Krigshofrättens i anledning af Winters och Herr Generalmajoren Gyllenrams begäran uti förklaringar öfver Krigsfiskalsembetets nyssberörda memorial, genom beslut den 7 September 1866 meddelade tillåtelse, hållits inför Krigsrätten vid Gotlands nationalbeväring i Wisby, den 26 Oktober nämnda år, Winter förklarat, att han, såsom orden fallit, för egen del icke klagat eller ens haft någon den ringaste anledning att besvära sig öfver den behandling, han under ifrågavarande arresttid fått röna, utan villigt medgåfve, att han under nämnda tid i allo fått tillgodonjuta sin fulla rätt, samt att hans angifvelse helt och hållet föranledts af uppmaning utaf Landtbrukaren D. A. Malmros på Ihre i Hagvahrs socken, hos hvilken Winter vore i tjenst anställd, har Krigsfiskals-embetet, uti sitt den 14 December nästlidna år afgifna slutpåstående i målet, förmält sig, med afseende å föreskrifterna i 23 och 35 §§ af ofvanåberopade Kongl. Förordning den 29 Mars 1859 och de skäl Herr Generalmajoren Gyllenram anfört, icke yrka ansvar å Herr Generalmajoren för underlåtenhet att inom 24 timmar befordra Winter till straff för fylleri vid ofvan omförmälda mönstringstillfälle, samt förklarat, att Winters angifvelser rörande beskaffenheten af det arrestrum, hvaruti han hållits förvarad, och hans brist å föda under första dagarne af arresttiden, hvilka angifvelser dels genom de vid Krigsrätten hörde vittnens berättelser blifvit vederlagda, dels, på sätt ofvanberördt är, af Winter återkallats, icke kunde till någon talan emot Herr Generalmajoren föranleda; men deremot anmärkt såsom olagligt att, då Herr Generalmajoren ansett den af Winter begångna förseelse förtjena straff enligt den första af de i Kongl. Brefvet angående 1798 års Krigsartiklars tillämpning till beväringsmanskapet på Gotland den 21 Mars 1811 bestämda grader för extrajudi-

ciel bestraffning och utsatt straffet till åtta dagars arrest, Herr Generalmajoren föreskrifvit, att arresten skulle ega rum, icke, på sätt åberopade Kongl. Brefvet för första gradens bestraffning innehölle, i eget qvarter, utan i ett för afstraffningar vid Artilleri-kompagniet i Wisby afsedt arrestrum, samt på grund häraf yrkat, att, då Herr Generalmajoren Gyllenram sålunda ålagt Winter en i gällande lag icke tillåten bestraffning af åtta dagars vaktarrest, Herr Generalmajoren, för det han låtit afstraffa underlydande annorlunda än tillåtet vore, måtte, jemlikt 2 kap. 30 § i Kongl. Krigsartiklarne och Kongl. Cirkuläret den 26 November 1812, dömas till två månaders suspension från sin tjenst såsom Militär-befälhafvare på Gotland med åtföljande löneförmåner äfvensom förpligtas att för det lidande, Winter genom arreststraffets förvandling till vaktarrest må anses hafva undergått, ersätta denne med det belopp, Kongl. Krigshofrätten kunde finna skäligt bestämma; hvarjemte Winter, tillika med Herr Generalmajoren Gyllenram hörd öfver Krigsfiskals-embetets i målet afgifna slutpåstående, förklarat, att han afstode från vidare talan i målet, än att han förenade sig uti Krigsfiskals-embetets nyss omförmälda ansvarspåstående och fordrade ersättning dels med de belopp, han uti sin förrberörda förklaring af den 5 Januari 1866 förtecknat, utgörande tillhopa sexhundrafem riksdaler, dock med det afdrag å samma belopp, Kongl. Krigshofrätten kunde bestämma, dels ock med etthundra riksdaler för rättegångsutgifterna; och har Herr Generalmajoren Gyllenram medgifvit, att Winter, hvilken vid förutnämnda mönstring befunnits ligga af starka drycker öfverlastad i medvetslöst tillstånd bakom kompagniet, blifvit efter majorsförhör, som af Herr Generalmajoren den 10 Maj 1865 i Wisby förrättats, för fylleri och vanvård af den aktning krigsman af andra bör ega, extrajudicialiter straffad med åtta dagars vaktarrest; hvaremot Herr Generalmajoren bestridt, att han härutinnan olagligen förfarit, och i sådant afseende dels åberopat 11 kap. 4 § i Kongl. Krigsartiklarne, jemförda med Kongl. Förordningen den 29 Mars 1859, 6 § mom. s och t samt Kongl. Brefvet den 21 Mars 1811, dels ock hufvudsakligen anfört: att Winter hvarken vid mönstringstillfället eller då bestraffningen honom ålades haft eget qvarter i den mening, som i Kongl. Brefvet den 21 Mars 1811 måste vara afsedd; att vid sådant förhållande Winters förseelse icke kunnat bestraffas, derest icke vaktarrest, hvarmed måste förstås samma slags arrest, som i nyssberörda Kongl. Bref benämnes arrest å högvakt, fått ådömas; att, om arrest i eget qvarter för ifrågavarande fall tolkades såsom liktydigt med arrest i eget hem, hvilket Herr Generalmajoren icke kunde medgifva vara riktigt, och bestraffningen skolat af Winter, som var lagstadd tjenare hos Landtbrukaren Malmros, i dennes hem undergås, den straffskyldige lem-

nats öppet spelrum både att gäckas med och undandraga sig straffet; att den vidsträckta pröfningsrätt, Militärbefälhafvaren å Gotland hade sig medgifven vid valet af olika straffgrader, — inom hvilka, sammanlagda, fölle såväl den strafftid som den arrestlokal, hvilka i förevarande fall bestämdes, — icke kunde anses utesluta all valfrihet i fråga om tillämpning serskildt af strafftiden och serskildt af strafflokalen inom de för dessa i lag stadgade gränser, åtminstone icke i sådana fall, då, såsom i det förevarande, sträng bokstafstolkning antingen skulle motverka det med bestraffningen åsyftade ändamål eller leda till större stränghet vid bestraffningen, än af den straffvärda förseelsens beskaffenhet påkallades; samt att det lagens rum, enligt hvilket Krigsfiskals-embetet påstått ansvar å Herr Generalmajoren, syntes afse endast sådana missbruk af bestraffningsrätten, som icke ens kunde antagas härleda sig från oriktig tolkning af gällande författningar; på grund hvaraf Herr Generalmajoren yrkat, att åtalet måtte förklaras icke förtjena afseende och att Winter, för obehörig klagan emot förman och för det han i sina uti målet ingifna skrifter brustit uti aktning och anständighet emot förman, måtte fällas till ansvar enligt 2 kap. 16 och 17 §§ i Kongl. Krigsartiklarne.

Efter sålunda försiggången skriftvexling har Kongl. Krigshofrätten den 18 April 1868 meddelat utslag och, enär såväl Krigsfiskals-embetet som Winter numera afstått från fullföljd af talan emot Herr Generalmajoren Gyllenram för det denne skulle underlåtit, dels att inom tjugufyra timmar, efter det Winter vid mönstringstillfället den 8 Maj 1865 blifvit arresterad, befordra honom till extrajudicielt straff, dels att tillse beskaffenheten af den arrest, der Winter utstått honom ådömd bestraffning, dels ock att öfvervaka, det Winter icke lidit brist å medel till lifsuppehälle under arresttiden, låtit vid berörda afstående bero.

Beträffande åtalet mot Herr Generalmajoren Gyllenram, för det han, på sätt ofvan förmäles, låtit afstraffa Winter med arrest å högvakt åtta dagar; så emedan Winter, hvilken under nyssnämnda mönstringstillfälle, då trupp af Gotlands nationalbeväring, till hvars manskap Winter hörde, stod samlad och under befäl, var underkastad krigslagarne, gjort sig för den fylleriförseelse, hvarmed han vid tillfället beträddes, förfallen till extrajudiciel bestraffning, enligt förrberörda Kongl. Bref den 21 Mars 1811, ty, och då, vid tillämpning af straffet, som, enligt nämnda författning, för beväringsmanskapet å Gotland, i stället för eljest vid arméen brukligt kroppsstraff, utgöres af fängelse efter vissa gradationer, för hvilkas användande med afseende på serskilda slag af förseelser någon föreskrift ej blifvit lemnad, arrest i eget qvarter, icke, vid det förhållande att det till

mönstringsförrättningen samlade kompagniet omedelbart efter förrättningens slut åtskildes och återvände hem, kunde i förevarande fall ifrågakomma, samt arrest å högvakt, med hvilket slags arrest vore tillåtet att extrajudicialiter låta afstraffa manskap, tillhörande trupp af Gotlands nationalbeväring, under en tid af till och med fyratiofem dagar, ansåges enligt de uti åberopade författning för fängelsestraff bestämda gradationer, vara, utöfver femton dagar ålagd, svårare straff än arrest i eget qvarter; funne Kongl. Krigshofrätten Herr Generalmajoren Gyllenrams förfarande att låta för ofvan omförmälda förseelse med arrest å högvakt allenast under åtta dagar eller från middagen den 10 till samma tid den 18 Maj 1865 afstraffa Winter, som redan den 8 Maj blifvit å högvakt insatt, icke vara af beskaffenhet att kunna till ansvar å Herr Generalmajoren Gyllenram föranleda; och blefve Winters anspråk på ersättning för lidande, ej mindre så vidt de af honom blifvit framstälda än ock i den mån de vunnit Krigsfiskals-embetets understöd, af Kongl. Krigshofrätten ogillade.

Hvad anginge Herr Generalmajoren Gyllenrams påståenden om ansvar å Winter enligt 2 kap. 16 och 17 §§ i Kongl. Krigsartiklarne, funne Kongl. Krigshofrätten samma påstående icke kunna bifallas.

Slutligen, i fråga om ersättning för rättegångskostnaden, blefve Winters derom gjorda yrkande lemnadt utan afseende; och skulle Winter vidkännas kostnaden för Artilleristen August Ferdinand Wessmans inställelse vid det inför Krigsrätten hållna vittnesförhör i målet, hvilken kostnad Winter af Krigsrätten fått sig ålagdt att förskottsvis utgifva.

Med detta utslag har jag icke kunnat nöjas. Det här ofvan åberopade 1811 års Kongl. Bref, hvilket enligt dess lydelse tillkommit i följd af de, uppå Kongl. Maj:ts vägnar, af högste Militärbefälhafvaren på Gotland medgifna vilkor, »som länets innevånare lagt till grund för sitt åtagande af allmän beväring», stadgar, att extrajudiciel bestraffning för manskapet skall utgöras af följande gradationer: arrest från och med tjugufyra timmar till och med åtta dagar i eget qvarter; arrest ifrån och med åtta dagar till och med femton dagar i eget qvarter, utan att hafva sällskap; arrest från femton till och med tretio dagar på högvakten; och ändtligen arrest från och med tretio till och med fyratiofem dagar på högvakten uti ensligt rum, utan tillstånd att nyttja böcker eller skrifmaterialier samt med förbud att njuta bränvin eller någon annan dryck än vatten. Betraktades dessa gradationer närmare, så urskildes lätteligen två straffarter: arrest i eget qvarter och arrest på högvakt. Att den förra vore en lindrigare straffart kunde icke bestridas. Men vore dessa gradationer olika straffarter,

straffarter, så vore det ock gifvet, att de skulle tillämpas på olika arter af förseelser eller på enahanda förseelse, men under olika grad af brottslighet, eller under olika omständigheter, mildrande eller försvårande. Förekomme således en förseelse, som ansåges icke förtjena straffet af femton dagars arrest på högvakt, så finge densamma icke beläggas med dylik arrest på färre dagar; likasom, då allmänna strafflagen tillämpades, det icke vore tillåtet att med straffarbete under kortare tid belägga en förbrytelse, hvilkens brottslighet icke förskylde dylikt arbete i två månader. Hade i förevarande fall Militärbefälhafvaren, som dömde öfver Winters förseelse, ansett denna böra umgällas med femton dagars arrest på högvakt, så hade denna bestraffning tvifvelsutan blifvit Winter ådömd. Nu skedde icke detta; men kunde sålunda Winters förseelse icke lagligen beläggas med så strängt straff som femton dagars arrest på högvakt, så var ej heller denna straffart på honom tillämplig, utan den lindrigare eller arrest i eget qvarter. Vid sådant förhållande syntes mig det i Kongl. Krigshofrättens utslag omnämnda hinder för straffets verkställande, eller truppens omedelbart förestående upplösning och återgång till hemmet, icke hafva utgjort laga skäl för den skedda förändringen i straffarten.

En uppenbar lagöfverträdelse hade sålunda, enligt min tanka, blifvit af Herr Generalmajoren Gyllenram i detta fall begången, om ock under omständigheter, som kunde betraktas såsom förmildrande vid ansvarets bestämmande; men *något* ansvar ansåge jag dock böra derpå följa, på det att icke, derest det åtalade förfarandet lemnades helt och hållet utan påföljd, detsammas upprepande skulle anses såsom lofligt, och godtycke sättas i stället för beskrifven lag i ett rättsförhållande, som befunnits så grannlaga, att serskildt aftal emellan Konungens ombud och landskapets innevånare föregått lagens stiftande.

På nu anförda grunder anmodade jag, i skrifvelse den 16 Maj 1868, Krigsfiskals-embetet att hos Kongl. Maj:t anföra underdåniga besvär.

Deruppå har Kongl. Maj:t, under den 23 September 1868, meddelat nådigt utslag och väl funnit förklaranden hafva felaktigt förfarit derutinnan, att vid bestämmandet af den bestraffning, hvartill Winter för fylleriförseelse under tjenstgöring gjort sig skyldig, förklaranden derå icke tillämpat någondera af de uti Kongl. Brefvet den 21 Mars 1811 för manskapet vid Gotlands nationalbeväring stadgade extrajudiciela straffgrader inom derför utstakadt mått, hvaraf jemväl följt osäkerhet om rätta stället för bestraffningens verkställighet, antingen den borde ske i den straffskyldiges eget qvarter eller på högvakt; men som förklaranden hvarken af lag eller, så vidt handlingarne föranledde, af sakens beskaffenhet varit hindrad

att belägga Winters fel med tredje gradens straff eller med arrest på högvakt under minst nära dubbelt längre tid, än förklaranden derför bestämt, samt vid pröfningen af förevarande åtal icke borde utan afseende lemnas de förhållanden, att Winter, som genast från mönstringen inmanats i förvaringsrum på högvakt, icke uti Wisby stad haft något qvarter, samt att bestraffningens verkställighet, om den äfven fått och kunnat utan svårare olägenheter ega rum uti Winters på landet belägna hemvist, derstädes kommit att i mera eller mindre mån sakna den närmare tillsyn, som deråt bort egnas; alltså, och enär anledning icke vore, att förklaranden uppsåtligen till kränkning af annans rätt vidtagit den anmärkta åtgärden, utan densamma fastmera tillkommit af missförstånd om rätta tillämpningen af den serskilda författningens bestämmelser, och ej heller antagas kunde, att utaf samma åtgärd för Winter uppkommit något men, som skäligen borde ansvars- och ersättningsskyldighet förklaranden ådraga, pröfvat rättvist, att icke göra ändring i det slut, hvaruti Krigshofrätten stadnat.

Uti min senaste Embetsberättelse omförmäldes (sidd. 21—27), ett af mig mot Chefen för Göta Artilleri-regemente, Herr Öfversten och Kommendören C. N. Berg anhängiggjordt åtal, hvaruti Kongl. Krigshofrätten, genom utslag den 24 Maj berörda år, förklarat, att Herr Öfversten dels felaktigt förfarit derutinnan, att Herr Öfversten, som, då han under pågående riksdag ålagt Underlöjtnanten A. G. Muhl en bestraffning af åtta dagars arrest, egt kännedom derom, att Underlöjtnanten Muhl vore riksdagsman, icke, i sammanhang med straffbeslutet, meddelat uttrycklig och ovilkorlig föreskrift derom, att med verkställigheten skulle anstå intilldess Muhls riksdagsmannabefattning upphört, genom hvilken, emot de i 78 och 79 §§ af då gällande Riksdags-Ordning intagna föreskrifter om riksdagsmans skydd mot häktning för ringare förseelser stridande underlåtenhet, Herr Öfversten obehörigen gjort frågan om arreststraffets uppskjutande eller sättande omedelbart i verket beroende af den sakfäldes egen vilja och förmåga att sin lagliga rätt iakttaga och bevaka; dels ytterligare felat deruti att, oansedt icke någon gällande lag eller författning lagt hinder i vägen för bifall till Underlöjtnanten Muhls, två dagar efter det arresten tagit sin början, skriftligen och under åberopande af sitt riksdagsmannakall framställda anhållan, att med fortsättningen af straffet måtte få anstå intill riksdagens slut, Herr Öfversten likväl denna begäran afslagit och sålunda ådagalagt, att Herr Öfversten, som, till stöd för åtgär-

den att låta bestraffningen genast efter afkunnandet begynna, åberopat Muhls derom tillkännagifna önskan, icke vidare betraktade Muhls egenskap af riksdagsman såsom hinder för verkställigheten af bestraffningen eller ansåge sådan verkställighet vidare beroende af Muhls önskan; hvarföre Kongl. Krigshofrätten, under åberopande af 2 kap. 13 § Krigsartiklarne dömt Herr Öfversten Berg att, för hvad honom sålunda i målet till last låge, undergå den extrajudiciela bestraffning, Generalbefälhafvaren i tredje Militärdistriktet kunde finna skäligt att, med tillämpning af grunderna i Kongl. Förordningen angående förmanskap och extrajudiciel bestraffningsrätt vid Krigsmakten den 29 Mars 1859, bestämma.

Öfver detta utslag har Herr Öfversten m. m. Berg sedermera i underdånighet anfört besvär; och genom nådigt utslag den 26 Februari 1868 har Kongl. Maj:t sig utlåtit: att då, efter hvad utredt vore, Öfversten Berg ej förordnat om verkställande af den Muhl ålagda arrest, innan för Öfversten blifvit tillkännagifvet, att Muhl var beredd att densamma undergå; och den omständighet, att Öfversten icke efterkommit Muhls begäran om afbrott i den redan började bestraffningen, icke vore af beskaffenhet att lagligen medföra ansvar, blefve, med upphäfvande af Krigshofrättens öfverklagade utslag, Öfversten Berg från det mot honom väckta åtal befriad.

Uti en till mig ingifven skrift hade Skräddaren P. J. Liljander i Stockholm, med åberopande af åtskilliga skriften bifogade handlingar, yrkat, att vice Häradshöfdingen C. O. Schlyter måtte ställas under åtal för behandlingen af ett mål emellan Liljander, å ena, samt sysslomännen i Löjtnanten J. S. Trägårdhs gäldbundna bo, å andra sidan, på det att bemälde vice Häradshöfding måtte varda förpligtad ersätta ej mindre den för Liljander genom vice Häradshöfdingens förvållande uppkomna förlust, tvåtusenfemhundra riksdaler riksmynt jemte ränta, än ock »de kostnader, Liljander för ombud och protokoll blifvit nödsakad utgifva.»

Af de här ofvan åberopade handlingar, bestående af utdrag ur Norra Möre Häradsrätts dombok, inhemtades, att sedan Liljander uti Löjtnanten Trägårdhs vid bemälde Häradsrätt anhängiggjorda konkurs, i bevakningsändamål företett, bland annat, dels ett den 16 Maj 1860 upprättadt och den 19 i samma månad å Liljander öfverlåtet salukontrakt, hvarigenom Trägårdh till Ingeniören F. Frendberg emot åttatiotusen riksdaler försålt en fastighet i Söderköping samt dervid åtagit sig att inlösa och före den 15 påföljande Oktober till köparen aflemna en i nämnda fastighet inteck-

nad revers af den 4 Oktober 1858 å femtusen riksdaler, hvaraf dock hälften vore betald; dels ock i transsumt några protokoll uti en vid Rådstufvurätten i Söderköping anhängiggjord, men då ännu icke afdömd tvist rörande Liljanders emot Trägårdh väckta påstående om ofvanberörda köps återgång; på grund af hvilka handlingar jemte en af Trägård utfärdad förbindelse Liljander reservationsvis yrkat att, derest Trägårdh icke fullgjorde sitt berörda åtagande, och köpet ej heller komme att återgå, Liljander måtte ur konkursmassans tillgångar utbekomma tvåtusenfemhundra riksdaler riksmynt, — så hade Häradsrätten uti den i konkursmålet meddelade dom af anförda skäl förklarat Liljanders fordringsanspråk icke kunna till pröfning upptagas; hvarefter Kongl. Göta Hofrätt ogillat Häradsrättens dom i nämnda del, såsom grundad på skäl, hvilka hvarken af gäldenären eller borgenärerne vid Häradsrätten anförda varit; hvarföre Kongl. Hofrätten, som ansett sig icke ega att öfver Liljanders fordringsanspråk omedelbarligen sig utlåta, återförvisat saken derutinnan till Häradsrätten.

Denna Kongl. Hofrättens dom, gifven den 27 Februari 1863, hade Liljander genom ombud företett vid sistnämnda års sommarting med Norra Möre härad, i anledning hvaraf målet genom Häradsrättens beslut den 17 Oktober samma år blifvit utställdt att förekomma å andra rättegångsdagen af nästa lagtima vinterting, då Liljander skulle infinna sig, beredd att sin talan utföra och försedd med bevis, att han i laga tid och ordning om beslutet underrättat sysslomännen i Trägårdhs konkurs. Vid sistberörda ting hade Liljander tillstädeskommit genom ombud, men sysslomännen uteblifvit. I beslut, afsagdt den 6 Juni 1864, förklarade Häradsrätten det då åberopade beviset icke behörigen ådagalägga, det bemälde sysslomän erhållit del af Häradsrättens senaste beslut, och utstälde målet för vidare handläggning till nästpåföljande *höstetting* i häradet, åttonde rättegångsdagen, då Liljander, vid laga äfventyr, och sysslomännen, vid tjugufem riksdalers vite, skulle sig inställa. Vid påföljande *sommarting*, som förrättades af vice Häradshöfdingen Schlyter, påropades imedlertid målet den 6 Juli, och enär icke någon af parterna lät sig afhöra, beslöt Häradsrätten, att målet, såsom förfallet, skulle från vidare åtgärd afskrifvas.

Ofvanberörda klagoskrift och protokollsutdrag meddelade jag vice Häradshöfdingen Schlyter, som i anledning deraf, uti afgifvet yttrande den 28 Februari 1866, anförde: att, då han den 4 Juni 1864 anlände till Kalmar län för att enligt aftal med ständige domaren, öfvertaga domarembetet i Norra Möre härad, vintertinget med nämnda härad, hvilket förrättats af vice Häradshöfdingen Carl Leissner, ännu icke varit afslutadt, och att, äfven efter det sådant den 6 Juni skett, största delen af domboken för sagda ting varit dels icke uppsatt dels ock aflemnad till utskrifning af upp-

satta men icke expedierade mål, så att S., med undantag af några få terner, efter hvilka han antecknat de till sommartinget uppskjutna mål, icke fått se samma dombok förr, än den dag, å hvilken han skulle börja sommartinget, eller den 28 Juni, då större delen af domboken jemte förteckning på återstoden af de till sommartinget uppskjutna mål af L., som varit boende i Mönsterås, öfversändts till S.; att ytterligare några terner, som under tiden blifvit uppsatte, tillställts S på tingsstället vid Rockneby å femte rättegångsdagen af sommartinget den 2 Juli, men att domboken i sin helhet icke honom tillhandakommit förr än i Augusti månad; att S. således endast till högst obetydlig del fått sjelf upprätta förteckningen på de uppskjutna målen, och att tiden icke tillåtit att verkställa någon justering af den honom tillsända uppskofslista, hvilket dessutom varit honom omöjligt, då en stor del af domboken den tiden ännu icke blifvit uppsatt, utan uppskofslistan sammanfattats efter memorialprotokoll och andra honom obekanta handlingar; att imedlertid ifrågavarande mål funnits i uppskofslistan för sommartinget upptaget såsom till samma ting uppskjutet och följaktligen blifvit på den utsatta eller åttonde rättegångsdagen uppropadt, samt, enär icke någon af parterne afhörts, afskrifvet; att först sedan höstetinget, hvilket äfvenledes af S. förrättats och icke räckt längre än fem dagar, redan var afslutadt, S. från Liljanders ombud, Riksdagsfullmäktigen Gustaf Jonsson i Skeppentorp, fått upplysning, huru saken sig förhölle, med anmodan om enskild uppgörelse; att, vid efterseende i konceptdomboken, S. då erfarit, att målet ursprungligen blifvit uppskjutet till sommartinget och åttonde rättegångsdagen, hvarom vanlig anteckning funnits i mariginalen, men att detta sedermera blifvit i texten förändradt till höstetinget, utan att någon tillsats verkstälts i mariginalen, på sätt iakttaget blifvit med några andra mål, hvilka jemväl uppskjutits till höstetinget; att S. deraf dragit den slutsats, att ändring i domboken skett efter det uppskofslistan varit uppsatt, och sedan det visat sig, att expeditionerna icke kunde blifva färdiga till utlemnande så tidigt, att sysslomännen i Trägårdhs konkurs skulle hunnit i behörig tid erhålla del af det vid vintertinget meddelade beslut i målet; att S. icke kunde påminna sig huruvida ifrågavarande mål förekommit i någon af de terner, efter hvilka det varit honom förunnadt att sjelf anteckna de uppskjutna målen, men bestämdt visste, att dessa terner sedermera tagits ifrån honom för att befordras till utskrifning; samt att, äfven om målets afskrifvande skulle hafva varit en följd af förbiseende å S:s sida, sådant i allt fall, enligt hans förmenande, ej kunde föranleda bifall till Liljanders mot S. framstälda ersättningsanspråk, enär Liljander ej visat, att genom klandrade beslutet honom tillskyndats den förlust, han uppgifvit, och han ej heller veterligen vidtagit

någon åtgärd för att förvara eller återfå sin talan i saken, hvarföre S. ansåge att, innan Liljander ådagalagt, att lagliga försök i senare afseendet misslyckats, det vore för tidigt att mot S. väcka något anspråk.

Sedan Liljander haft del af detta utlåtande och i afgifna påminnelser sökt visa, att hans ersättningsanspråk vore befogadt och ej för tidigt väckt samt utsträckt samma anspråk äfven till vice Häradshöfdingen L., för så vidt denne vore delaktig i den öfverklagade förseelsen, och sedan vice Häradshöfdingen L., efter erhållen del af handlingarne, uti afgifvet yttrande hufvudsakligen andragit att, på sätt ett vid yttrandet bilagdt, af då tillförordnade Domhafvanden i Norra Möre utfärdadt intyg skulle utvisa, å den af S. *egenhändigt* uppsatta listan öfver de till nämnda härads sommarting år 1864 uppskjutna mål det ifrågavarande blifvit upptaget; att deraf vore klart, att konceptprotokollet varit till S. före sommartingets början aflemnadt; och att L. med samma protokoll derefter icke tagit ringaste befattning; så har jag uti skrifvelse till Advokatfiskals-embetet i Kongl. Göta Hofrätt den 15 Maj 1866, med öfverlemnande af handlingarne i målet, tillkännagifvit, att jag, af hvad i ämnet förekommit, funnit det vara ådagalagdt, att vid förvaltningen af domare-embetet i Norra Möre härad, under den tid, hvarom fråga vore, förelupit oordningar, som icke kunde lemnas opåtalta; i hvilket afseende jag anmärkte, dels att ett rättegångsmål, som blifvit uppskjutet från vintertinget till höstetinget 1864, icke desto mindre, utan parternas vetskap, företagits vid sommartinget och, i anseende till parternas frånvaro, afskrifvits: dels att nämnda vinterting icke afslutats inom den tid, 2 kap. 1 § Rättegångsbalken föreskrifver, utan blifvit utdraget mer än en månad inpå den tid, som i berörda lagrum är anslagen för sommartinget, dels ock att sistnämnda ting tagit sin början efter den tid, som för sommartings hållande är utstakad; samt anmodade Advokatfiskals-embetet att, sedan åt ärendet egnats den vidare utredning, som antyddes, emot vederbörande föra den ansvars- och ersättningstalan, hvartill lag och sakens sålunda närmare utredda beskaffenhet funnes föranleda.

Advokatfiskals-embetet tilltalade derefter

dels vice Häradshöfdingen S., för det Norra Möre Häradsrätt, då han derstädes fört ordet, vid 1864 års sommarting handlagt och afskrifvit omförmälda, Liljander rörande mål, oansedt detsamma blifvit från årets vinterting till höstetinget uppskjutet;

dels vice Häradshöfdingen L., för det han, som hållit 1864 års vinterting i Norra Möre härad, uraktlåtit afsluta detsamma inom behörig tid;

dels ock slutligen ständige Domhafvanden, för det han, vid bestämmandet af tiden för samma års sommarting i häradet, hvilket ting tagit sin

början först den 28 Juni, icke stält sig till efterrättelse lagens stadgande i 1 § af 2 kap. Rättegångsbalken.

Uti häröfver afgifna förklaringar androgs af

vice Häradshöfdingen S.: att han för tillfället vore urståndsatt att vidare, än som skett hos Justitie-Ombudsmannen, yttra sig i ämnet;

vice Häradshöfdingen L.: att S:s uppgift, det största delen af domboken för vintertinget år 1864, vid detsammas slut, varit dels icke uppsatt dels aflemnad till utskrift, vore stridande emot sanna förhållandet; att L. väl ingalunda ville bestrida vare sig att, vid omförmälda måls ursprungliga uppsättning, ordalydelsen i texten varit »nästa ting» eller att denna lydelse sedermera af L. förändrats till »nästa höstetting», men att L. till denna äfvensom till flera dylika förändringar i domboken ansett sig fullt berättigad, enär desamma skett före tingets afslutande; att då den uppskofslista, hvaruti sagda mål funnes uppfördt, blifvit, såsom det här ofvan åberopade beviset utmärkte, författad af S. sjelf, och målet följaktligen funnits i de terner, som först kommit S. tillhanda, det vore tydligt att, då ternerna kunnat af L. undvaras, utskrifningen af dem redan varit ombestyrd, och att S:s förmenande om sedermera i texten förelupen förändring destomera såsom oantaglig framträdde, då i betraktande toges, att uti den af Liljander företedda expeditionen någon öfverskrift eller annan förändring rörande tiden för målets förnyade handläggning icke funnes; samt att, hvad slutligen anginge anmärkningen rörande dröjsmålet med afslutandet af vintertinget i Norra Möre härad, uti gällande lag någon föreskrift härom icke vore lemnad vidare, än att 2 kap. 1 § Rättegångsbalken innehölle, det vinterting skulle hållas emellan tjugonde dag Jul och April; och att enär ifrågavarande ting, som pågick under åtta à nio rättegångsdagar, tagit sin början den 8 Mars, det ej varit möjligt för L. att ensam utarbeta och afsluta detsamma före den 1 April; samt af

ständige Domhafvanden: att han utsatt 1864 års sommarting till den 28 Juni egentligen af den orsak, att han egde grundade anledningar befara, det vintertinget icke skulle blifva afslutadt nog tidigt för att de uppskofsbeslut, som dervid kunde blifva meddelade med föreskrift om parters och vittnens instämning m. m., skulle hinna fullgöras, i fall sommartinget börjats före midsommar; samt att, enär imedlertid, af hvad som förefallit och vore Domhafvanden till last fördt, någon skada icke följt, Domhafvanden yrkade att varda från målet befriad.

Sedan Liljander uti en till Kongl. Hofrätten ingifven skrift upprepat påståendet att utbekomma tvåtusenfemhundra riksdaler jemte sex procent ränta deråt samt fordrat sjutiofem riksdaler i ersättning för hinder, tidspil-

lan och besvär, som genom åtalade förfarandet skulle hafva tillskyndats honom, har Advokatfiskals-embetet i skriftligt memorial anfört:

1:o rörande *vice Häradshöfdingen S.:* att Advokatfiskals-embetet, som infordrat konceptdomboken vid 1864 års vinterting med Norra Möre härad, af densamma visserligen funnit, att i det den 6 Juni i målet emellan Liljander och Sysslomännen i Trägårdhs konkurs meddelade uppskofsbeslut förändring uti texten i så måtto egt rum, att målet, som ursprungligen uppskjutits till nästföljande ting och, såsom det syntes, andra rättegångsdagen, i stället utstälts att förekomma å höstetingets åttonde rättegångsdag, om hvilken förändring anteckning i mariginalen endast i afseende å rättegångsdagen egt rum, men tillika af de jemväl utaf Advokatfiskalsembetet infordrade listorne öfver de till sommartinget uppskjutne mål inhemtat, att stilen i den lista, hvarå det Liljander rörande mål blifvit uppfördt, hade en påfallande likhet med stilen i S:s till Kongl. Hofrätten ingifna förklaring, hvilket förhållande föranledde Advokatfiskals-embetet till antagande, att uppskofslistan blifvit af S. sjelf uppsatt; att S:s förmenande, det antydda ändringen i domboken egt rum efter det uppskofslistan blifvit uppsatt, saknade all betydelse, hvadan antagas måste, att S. vid uppskofslistans författande endast fäst sig vid anteckningen i mariginalen, utan att egna någon uppmärksamhet åt innehållet af sjelfva uppskofsbeslutet; att vice Häradshöfdingen L:s uraktlåtenhet att, i sammanhang med den med målet vidtagna förändring, låta i mariginalen inflyta anteckning om det ting, till hvilket målets vidare behandling uppskjutits, icke kunde ursäkta S., helst denne haft ovilkorlig förpligtelse att, innan han vidtog en så vigtig åtgärd med målet, som detsammas afförande från vidare handläggning, åtminstone genomläsa det beslut, hvarigenom målet uppskjutits; samt att Häradsrättens förfarande att fatta beslut om målets afskrifning i allt fall varit olagligt, enär, med föranledande af stadgandena i 12 och 16 kap. Rättegångsbalken, Häradsrätten, under förutsättning att målet verkligen skolat å sommartinget förekomma, bort antingen fälla Liljander för uteblifvande eller ock företaga målet till afgörande i befintligt skick;

2:o rörande *vice Häradshöfdingen L.:* att, hvilken tydning än gåfves åt lagbestämmelsen i 2 kap. 1 § Rättegångsbalken, det åtminstone svårligen kunde anses vara med lag öfverensstämmande, att med afslutande af vinterting dröjdes utöfver den tid, som för sommartingets hållande blifvit anordnad, och att Häradsrätten, under det L. der fört ordet, dessutom från vintertinget till åttonde rättegångsdagen af höstetinget uppskjutit ifrågavarande mål, oansedt, enligt hvad upplyst blifvit, senare tinget icke räckt längre än fem dagar, hvilket Häradsrättens förfarande ej heller syntes

böra

böra lemnas utan påföljd, då Häradsrätten vid utsättande af dagen för målets återföretagande icke låtit denna tidsbestämmelse så begränsas, att den fallit inom antalet af de rättegångsdagar, som för tinget erfordrats; samt

3:o rörande *ständige Domhafvanden*, att, hvad han till sitt försvar i anmärkta hänseendet anfört, icke borde inför lag kunna godkännas.

I anledning häraf har Advokatfiskals-embetet yrkat, att vice Häradshöfdingarne S. och L. samt ständige Domhafvanden måtte för hvad Advokatfiskalsembetet lagt dem till last dömas till det ansvar, Kongl Hofrätten funne lämpligt bestämma; äfvensom Advokatfiskals-embetet, i afseende på Liljanders väckta ersättningsanspråk, — med hänsigt dertill att, såsom af handlingarne inhemtades, det om fastigheten i Söderköping upprättade köp blifvit förklaradt ogiltigt, och Liljander berättigats återfå hvad å köpeskillingen erlagts, samt att Liljander icke ens uppgifvit, det ju icke köpeskillingen af honom återbekommits, och de förhållanden följaktligen syntes hafva blifvit undanröjda, dem han i sin bevakningsinlaga sjelf uppstält såsom grund för sitt yrkande att ur Trägårdhs konkursmassa utfå de tvåtusenfemhundra riksdaler, hvarom han nu väckt anspråk, — hemstält, huruvida, i sakens så beskaffade skick, Liljanders talan kunde bifallas, eller, derest denna Advokatfiskals-embetets åsigt ej af Kongl. Hofrätten delades, huruvida vice Häradshöfdingen S., hvilken stode i ansvarighet för följderna af Norra Möre Häradsrätts beslut den 6 Juli 1864, kunde ådömas betalningsskyldighet i vidsträckatre mån, än med det belopp, som, ifall Liljanders bevakade fordran tvåtusenfemhundra riksdaler blifvit godkänd, kunnat såsom dividend uti Trägårdhs konkurs på fordringen utfalla; hvaremot Advokatfiskalsembetet ansett Liljanders kostnader böra af S. återgäldas med lämpligt belopp.

I de yttranden vederbörande, hörde öfver detta Advokatfiskals-embetets slutpåstående, afgifvit, har vice Häradshöfdingen L. serskildt, i afseende på anmärkningen, att berörda mål blifvit utsatt att förekomma å åttonde rättegångsdagen af höstetinget, anfört att, till följd af den fleråriga erfarenhet, L. egde om beskaffenheten af tingen med Norra Möre härad, L. hade sig bekant, att dessa ting erfordrade minst åtta eller nio rättegångsdagar, och att höstetingen vanligast vore de, vid hvilka de flesta och vidlyftigaste domstolsärendena förekomme, samt att, om 1864 års höstetinget erfordrat endast fem rättegångsdagar, sådant följaktligen finge tillskrifvas antingen en tillfällighet, hvilken L. ej haft skäl antaga skola inträffa, eller ock sättet för målens och ärendenas handläggning vid domstolen; äfvensom vice Häradshöfdingen S. yrkat att, då genom Kongl. Maj:ts dom

af den 25 Juli 1864, och således redan innan samma års sommarting med Norra Möre härad slutats, det blifvit afgjordt, att Liljander icke hade den fordran hos Trägårdh, som blifvit i dennes konkurs af Liljander reservationsvis bevakad, och någon anledning för honom att fullfölja bevakningen vid höstetinget således icke förefunnits, Liljander måtte för sitt förfarande att ett och ett halft år efter det hans rätt till betalning för bevakade fordringen hos Trägårdh upphört, och han sjelf erkänt sig icke ega någon sådan, vända sig emot S. med påstående om åläggande för honom att betala samma fordran, ådömas ansvar jemte skyldighet att ersätta S. för besvär och kostnad, i följd af angifvelsen, med minst femtio riksdaler, förutom lösen för Kongl Hofrättens utslag i målet.

Efter sålunda fulländad skriftvexling har Kongl. Hofrätten den 31 Juli 1868 meddelat utslag, och emedan, beträffande först åtalet emot vice Häradshöfdingen S., upplyst vore, att sedan, enligt hvad Norra Möre Häradsrätts hos Kongl. Hofrätten företedda konceptdombok otvetydigt innehölle, ifrågavarande af Liljander vid Häradsrätten anhängiggjorda mål blifvit af Häradsrätten uppskjutet att till förnyad handläggning förekomma först vid påföljande höstetiug, Häradsrätten det oaktadt redan vid nyssnämnda års sommarting företagit målet till handläggning och dervid, då parterne uteblifvit, genom beslut den 6 Juli målet från vidare åtgärd afskrifvit; ty och då, om än, på sätt S. uppgifvit, den förändring i texten, som, enligt hvad konceptdomboken utmärkte, egt rum med beslutet den 6 Juni i afseende å tiden för målets återföretagande, tillkommit efter det S. upprättat förteckning öfver de från vintertinget till sommartinget uppskjutna mål, denna omständighet likväl, då någon anledning icke förefunnits dertill, att förändringen skett efter det sistberörda beslut meddelats, icke kunde anses utgöra laga ursäkt för det felaktiga förfarande, Häradsrättens omförmälda beslut den 6 Juli innefattade; alltså pröfvade Kongl. Hofrätten, i förmågo af 1 kap. 12 § Rättegångsbalken, rättvist döma vice Häradshöfdingen S., hvilken såsom Häradsrättens ordförande deltagit i sistnämnda beslut och följaktligen vore för detsamma ansvarig, att för den vårdslöshet i domare-embetets utöfning, han sålunda låtit komma sig till last, böta femtio riksdaler.

Vidkommande derefter vice Häradshöfdingen L., så funne Kongl. Hofrätten Advokatfiskals-embetets anmärkning mot Häradsrättens åtgärd att hafva genom beslut den 6 Juni 1864 bestämt tiden å det ting, hvartill ifrågavarande mål blifvit utsatt att ånyo förekomma, till åttonde rättegångsdagen af tinget icke vara af beskaffenhet att kunna till något ansvar för honom föranleda; hvaremot, enär af stadgandet i 2 kap. 1 § Rättegångsbalken, att vinterting skall hållas emellan tjugonde dag jul och

April månad, uppenbarligen följde, att tinget jemväl bort inom den sålunda utsatta tid afslutas, men upplyst vore, att 1864 års vinterting i Norra Möre härad afslutats först den 6 Juni samma år och således långt inpå den i nämnda lagrum för sommartings hållande bestämda tid, samt med sagda vintertings afslutande följaktligen, äfven om, med hänsigt till den för detta tings början utsatta tid, laga hinder kunde anses hafva mött för ett fullständigt uppfyllande af lagens fordran härutinnan, i allt fall måste anses hafva blifvit obehörigen fördröjdt, Kongl. Hofrätten, jemlikt sistnämnda lagrum, pröfvade rättvist döma vice Häradshöfdingen, för det af honom genom sagda dröjsmål begångna fel i domareembetets förvaltning, att böta tjugufem riksdaler.

Då, enligt hvad jemväl upplyst och ostridigt vore, ständige Domhafvanden utsatt 1864 års sommarting i Norra Möre härad att börjas först den 28 Juni och således efter den i 2 kap. 1 § Rättegångsbalken för sådant tings hållande föreskrifna tid, blefve bemälde Domhafvande, jemlikt samma lagrum, fäld att böta tio riksdaler.

De i förevarande mål sålunda ådömda böter skulle treskiftas emellan Kronan, Advokatfiskals-embetet och Norra Möre härad, dock så att den lott i häradets andel af de ständige Domhafvanden ålagda böter, som han eljest skolat åtnjuta, tillfölle vederbörande lazarett i Kalmar län.

Hvad anginge Liljanders i målet väckta ersättningsanspråk, så inhemtades dels af de i Kongl. Hofrätten förvarade bevakningshandlingar i Löjtnanten Trägårdhs vid Häradsrätten handlagda konkurs, att Liljander till bevakning anmält, bland annat, tvåtusenfemhundra riksdaler riksmynt, på grund af Trägårds här ofvan anmärkta åtagande uti den om fastigheten i Söderköping upprättade saluafhandling, enligt hvilket åtagande Trägårdh förbundit sig att inom viss tid återställa en i försålda fastigheten inteckuad, af C. J. Wennerström till O. W. Odéen eller ordres uthändigad förbindelse å femtusen riksdaler, deraf tvåtusenfemhundra riksdaler blifvit afbetalte, men att Liljander, som jemväl bevakat tjugutvåtusen riksdaler riksmynt, hvilka å köpeskillingen för nyssnämnda fastighet blifvit guldne, tillika, med anmälan att rättegång om köpets bestånd vore anhängig, tillkännagifvit, att hans bevakning af förut omnämnda tvåtusenfemhundra riksdaler förfölle, derest köpet komme att återgå och utgifna köpeskillingen honom återställdes, och dels af ett utaf Liljander den 25 Oktober 1867 till Kongl. Hofrätten ingifvet utdrag af protokollet, hållet inför Öfverståthållare-embetets kansli den 4 Augusti 1864, rörande Liljanders gjorda ansökan om utfående af en depositionsattest, hvilken å Trägårdhs konkursmassas vägnar blifvit företedd i och för underdånig fullföljd af talan emot Kongl. Hofrättens här nedan omnämnda dom, att — sedan Liljan-

der, å egna och sin konkursmassas vägnar, efter stämning till Rådhusrätten i Söderköping mot Trägårdh och sysslomännen i hans konkurs fört talan, bland annat, derom att den om fastigheten i Söderköping slutna, på Liljander öfverlåtna saluafhandling måtte, på anförda skäl, förklaras ogiltig, och Trägårdh förpligtas till Liljander genast utgifva hvad af köpeskillingen guldits eller tjugutvåtusen riksdaler med ränta, samt Rådstufvurätten, genom utslag den 30 Juni 1862, enär, till följd af Trägårdhs underlåtenhet att infria åtskilliga skuldförbindelser, fastigheten till gäldande af de i förbindelserna förskrifna belopp blifvit utmätt och å exsekutiv auktion försåld, samt Trägårdh sålunda brutit köpekontraktet och, genom egendomens af honom förvållade exsekutiva försäljning, det emellan Trägårdh och Frendberg om samma egendoms afslutade köp jemväl blifvit omintetgjordt, ålagt Trägårdh till Liljander såsom innehafvare af Frendbergs rätt, genast återbära den afbetalning å köpeskillingen, som Frendberg, enligt kontraktet åtecknadt qvitto, vid köpets afslutande till Trägårdh erlagt, eller tjugutvåtusen riksdaler jemte ränta derå, — Kongl. Hofrätten, der parterna ömsesidigt fullföljt talan, medelst dom den 8 Maj 1863, gillat det slut, hvari Rådstufvurätten stadnat, hvarefter Kongl. Maj:t uppå underdånigt ändringssökande af Trägårdh, genom dom den 25 Juli 1864, Kongl. Hofrättens dom fastställt; och som häraf framginge att, på sätt Advokatfiskals-embetet jemväl anmärkt, de förhållanden blifvit undanröjda, dem Liljander uti sin bevakningsinlaga angifvit såsom grund för sitt yrkande att ur Trägårds konkursmassa utfå de tvåtusenfemhundra riksdaler, om hvilkas utbekommande Liljander nu väckt anspråk, samt någon skada genom Häradsrättens ofvannämnda den 6 Juli 1864 meddelade beslut följaktligen icke kan anses hafva blifvit Liljander tillskyndad, så blefve hans sistberörda anspråk af Kongl. Hofrätten ogil'adt, äfvensom, då Liljander icke utredt och styrkt beloppet af de kostnader han i förevarande mål kunde hafva fått vidkännas, Kongl. Hofrätten funne någon ersättning ej heller i detta hänseende kunna honom tillerkännas.

Likaledes ansåge Kongl. Hofrätten vice Häradshöfdingen S:s mot Liljander framstälda ansvars- och ersättningspåståenden icke kunna bifallas.

Uti en till mig ingifven skrift hade Landtbrukaren August Hägg på Karstorp fört klagan deröfver, bland annat, att sedan han den 18 December 1865 skriftligen inför sittande Rådstufvurätt i Sköfde begärt att, emot lösen, bekomma afskrifter af handlingarne uti E. Dahlins i Sköfde hos Rådstufvurätten år 1865 handlagda konkursmål, hvilka handlingar skulle i

Rådstufvurättens arkif finnas förvarade, och på dessa afskrifters erhållande väntat till den 6 Februari 1866, då han, enligt ett vid klagoskriften fogadt bevis, hos Borgmästaren i staden desamma ånyo utfordrat, men derpå bekommit endast »sväfvande besked»; så hade Hägg, den 26 uti sistnämnda månad, ytterligare efterfrågat afskrifterna, men förgäfves, hvarefter, då enahanda efterfrågan den 16 påföljande Mars i vittnens närvaro, enligt ett vid klagoskriften fogadt bevis, upprepats, Borgmästaren skulle hafva skjutit skulden på en archivarie, hvilken dock, enligt klagandens uppgift, endast någon månad haft att skaffa med arkifvet, för hvars fullständighet Borgmästaren förmentes i allt fall böra svara; andragande klaganden vidare, att han — som för en pågående rättegång mot Dahlin hade af nöden de ifrågakomna handlingarne och ej kunde vara skyldig att godkänna en afskrift af Rådstufvurättens protokoll den 29 Augusti 1864, hvilken medföljde klagoskriften, emedan densamma vore gjord efter en annan afskrift, hvars tillkomst klaganden ej kände — af det förelupna dröjsmålet med de äskade afskrifternas utlemnande haft »otroligt besvär och skada», hvarföre han yrkade att, under det åtal, han med sin klagoskrift hade för syftemål att utverka, honom måtte tillåtas nämnda skada närmare uppgifva och styrka.

Denna klagoskrift meddelade jag bemälde Borgmästare, som i sitt deröfver afgifna yttrande erkände, att han, likväl först den 5 Februari, emottagit Häggs begäran om de ifrågavarande handlingarne, äfvensom att desamma icke förr än den 29 påföljande Mars blifvit till Hägg fullständigt utlemnade; uppgifvande Borgmästaren dels att detta dröjsmål varit förorsakadt deraf att den dombok, hvarur afskrifterna skolat göras, varit till inbindning utlemnad, och att Rättens ombudsmans till arkifvet ingifna protokoll i konkursmålet, hvaraf jemväl afskrift utaf Hägg äskades, först efter arkifvets genomseende å stunder, som kuranta göromål medgifvit, påträffats, dels ock att Hägg ännu den 10 April samma år, eller flera dagar efter det han bekommit afskrifterna, icke af desamma sig begagnat.

Då jag ej kunde godkänna dessa ursäkter anmodade jag, i skrifvelse den 28 April 1866, Advokatfiskals-embetet i Kongl. Göta Hofrätt att emot Borgmästaren i Sköfde anställa laga åtal, för det han, som den 5 Februari 1865 emottagit Häggs skriftliga ansökning att emot lösen undfå afskrifter af alla Rådstufvurättens protokoll uti Handlanden Dahlins vid Rådstufvurätten under år 1864 handlagda konkursmål äfvensom af de protokoll och handlingar, hvilka Rättens ombudsman i berörde konkurs, till åtlydnad af 143 § i gällande konkurslag, till Rättens arkif inlemnat, tillika med transumt af boförteckningen, utom i hvad anginge specifikationen af tillgångar, icke förr än den 29 derpåföljande Mars dessa afskrifter

fullständigt expedierat; samt att dervid, efter det angifvaren Hägg blifvit i saken hörd och fått tillfälle att sig yttra ej mindre derom, huruvida han dåmera verkligen utbekommit alla de handlingar, han äskat och som varit eller bort vara i nämnda arkif tillgängliga, än ock om de ersättningsanspråk, han hade att framställa, emot bemälde Borgmästare föra den ansvars- och ersättningstalan, hvartill lag och sakens utredda beskaffenhet föranledde.

Sedan härom hos Kongl. Hofrätten skriftvexlats, och Hägg fått sina ersättningsanspråk utveckla, meddelade Kongl. Hofrätten utslag den 3 Februari 1868 och fann Borgmästaren hafva låtit komma sig till last obehörigt dröjsmål i afseende på expedierandet af omförmälda handlingar samt pröfvade fördenskull, i förmågo af 14 och 19 §§ i Kongl Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855 samt 25 kap. 5 § Rättegångsbalken, rättvist döma Borgmästaren att derför plikta tolf riksdaler 50 öre, Konungens ensak, deraf dock Advokatfiskals-embetet skulle erhålla hälften; men då icke visadt vore, att någon skada tillskyndats Hägg, kunde hans ersättningsanspråk icke bifallas i vidare mån, än att Borgmästaren förpligtades godtgöra Hägg de honom genom resor och budskickningar för handlingarnes utfående åbragta kostnader med femton riksdaler; hvarjemte Borgmästaren skulle ersätta Hägg lösen för ett exemplar af Kongl. Hofrättens utslag.

Uti min till 1868 års riksmöte afgifna embetsberättelse redogjorde jag för ett, uppå angifvelse af f. d. Provinciallläkaren, Doktor A. André, af mig förordnadt åtal emot Domhafvanden i Gotlands norra härad, i hvilket mål sakförhållandet, — som, med afseende å hvad i målet sedermera förelupit och här nedan omförmäles, torde böra för sammanhangets skull ånyo återgifvas, — var i korthet följande:

En hemmansegare och f. d. inspektor vid namn A. Andersson hade å lagtima höstetinget i nämnda härad år 1866 sökt lagfart å $^{5}/_{24}$ mantal kronoskatte Kassle i Hangvahrs socken och för sådant ändamål företett dels ett af bemälde Doktor André den 30 September 1864 utfärdadt, af två personer bevittnadt *köpekontrakt* af innehåll, bland annat, att André till Andersson försålde nämnde hemman emot en köpesumma af fyratusen sjuhundrafemtio riksdaler riksmynt, hvaraf den 1 Februari 1865, vid *köpebrefs* erhållande, skulle betalas sjuhundrafemtio riksdaler och återstående fyratusen riksdaler liqvideras medelst en skuldsedel å sistnämnda belopp jemte ränta, för hvilken skuldsedel inteckning borde i den försålda hem-

mansdelen och i de delar af samma hemman, hvilka köparen redan egde, sedan förutvarande inteckningar i sistnämnda hemmansdelar blifvit dödade, meddelas; samt att, då berörda sjuhundrafemtio riksdaler utgjorde betalning för ogudet arrende för hemmanet, Doktor André förbunde sig att vid köpets uppgörande till Andersson återlemna det angående samma fastighet upprättade arrendekontrakt; dels ock en bestyrkt afskrift af Häradsrättens för Doktor André den 14 Januari 1864 utfärdade fastebref å ifrågavarande hemman.

Enär sålunda säljarens eganderätt till fastigheten var genom omförmälda fastebref ådagalagd, meddelade Häradsrätten den 6 Oktober 1866 Andersson första uppbudet å ifrågavarande $^{5}/_{24}$ mantal kronoskatte Kassle; hvarjemte Häradsrätten samma dag, uppå derom framstäld anhållan, beviljade inteckning i nämnda fastighet till säkerhet för innehållet af ett utaf Andersson till sedelhafvaren den 1 Oktober 1866 utfärdadt skuldebref å tretusen riksdaler med ränta.

Härefter anförde Doktor André klagan hos mig och förmälde, hurusom förrberörda köpekontrakt, hvaruti någon köpeskilling icke funnes qvitterad, endast afsett att bestämma vilkoren för ett blifvande köp, hvilket dock aldrig kommit till stånd, enär Andersson icke förmått fullgöra något af nämnda vilkor, samt yrkade att, då Andersson satt sig i besittning af egendomen och densamma genom uthuggning af skog och vanvård i öfrigt förstört, samt Andersson vore medellös, Domhafvanden, som genom beviljandet af uppbud och inteckning stadfäst det olagliga besittningstagandet och afhändt Doktor André egendomen, måtte förpligtas godtgöra den honom derigenom tillskyndade förlust.

Med omförmälande af nu framstälda förhållanden anhängiggjorde Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt, efter mitt förordnande, åtal emot Domhafvanden i Gotlands norra härad och yrkade på anförda skäl hans förpligtande till ansvars- och ersättningsskyldighet; hvarefter Kongl. Hofrätten meddelade utslag den 11 December 1867; och enär ifrågavarande köpekontrakt, som blifvit undertecknadt och bevittnadt, på sätt ofvan förmältes, innehölle, att Doktor André derigenom försålde förutnämnda $^{5}/_{24}$ mantal Kassle till Andersson, samt vid sådant förhållande Häradsrättens ofvanberörda beslut, att på ansökning af Andersson meddela lagfart å köpet, icke vore af beskaffenhet att kunna såsom embetsfel föras Domhafvanden till last, ogillades åtalet.

På sätt jag i min förra embetsberättelse antydde, har jag icke kunnat med detta utslag åtnöjas, och i den skrifvelse af den 31 December 1867, i hvilken jag anmodade Advokatfiskals-embetet att saken fullfölja genom underdåniga besvär, anförde jag att, då, enligt häfdvunnen praxis,

som rotfäst sig i folkets föreställning, köpekontrakt i fråga om fast egendom betraktades såsom endast en förberedelse till köpet, hvilket först genom det i lagen omnämnda köpebrefvet uppnådde sin fullbordan; och då, i följd häraf, det först på senaste tiden börjat anses tillåtligt, att på köpekontrakt meddela lagfart, likväl alltid under förutsättning, att anledning icke förekomme att förmoda det någon skriftlig handling af kontrahenterne, begge eller endera af dem, vidare skulle erfordras för köpets fullbordande, jag icke kunde finna annat, än att Domhafvanden felaktigt förfarit, då han å ifrågavarande köpekontrakt, hvilket uttryckligen omförmälde, att köpebref skulle utfärdas, och det å viss dag, på hvilken tillika en del af köpeskillingen borde gäldas och säkerhet för återstoden deraf på uppgifvet sätt ställas, meddelade lagfart, utan att, så vidt det af handlingarne syntes, ens hafva efterfrågat, huruvida köpebref blifvit utfärdadt, eller icke. Såsom skäl för detta ej endast mot praxis utan mot lagens bokstafliga lydelse — som talar om köpebref, ej köpekontrakt — stridande förfarande hade Domhafvanden åberopat och Kongl. Hofrätten, efter hvad det ville synas, för god antagit en definition på köp, enligt hvilken detta aftal skulle vara fullbordadt, då de öfverenskommande varit ense om priset och föremålet derför, samt sådant blifvit i handlingen utsatt, äfvensom densamma vederbörligen undertecknad och bevittnad, utan afseende derå, om säljaren begagnat verbalformen præsens eller perfektum till att uttrycka försäljningsåtgärden. Men denna definition passade icke fullkomligt in på det aftal, hvarom här vore fråga. Den handling, efter hvilken aftalets art skulle bedömas, innehölle visserligen, att säljaren försålde till köparen den ifrågavarande fastigheten, men detta samma innehölle alla köpekontrakt, enligt det allmänt brukliga, om än icke i någon lag stadgade förmuläret, utan att derföre köpebref ansetts öfverflödiga. Ifrågavarande köpekontrakt innehölle dessutom, att på en viss dag derefter köpebref skulle utfärdas, en del af köpeskillingen erläggas, och andra för köpet oeftergifliga vilkor fullgöras, hvarförutan ett till kontraktet fogadt tillägg, som måste anses dertill hörande, då först under detsamma vittnena skrifvit sina namn, omförmälde, att *vid köpets uppgörande* — det vill säga, när köpebrefvet komme att utfärdas, hvarförinnan köpet icke ansetts uppgjordt — ett hemmansdelen rörande arrendekontrakt skulle återlemnas: hvilka alla bestämningar och talesätt i köpekontraktet tydligen gåfve vid handen, att köpeaftalet dermed icke varit fullbordadt, utan att en ytterligare handling erfordrats, som, efter det alla vilkoren för köpet blifvit fullgjorda, kunde få det innehåll, *köpebref* vanligen pläga hafva, nemligen att »*säljaren afhände sig och tillegnade köparen fastigheten*». En sådan handling vore det som lagen fordrade, då deri talades om köpebref. Förefunnes

Förefunnes nu ett verkligt behof att afskaffa den äldre praxis vid fastighetsköp, hvilken här ofvan är omförmäld, så borde sådant ske genom uttrycklig lag, som på en gång undanröjde det allmänt rådande föreställningssättet rörande denna angelägenhet, och icke genom en och annan domares godtyckliga åtgärd, helst i en tid, då bedrägeriet valt till föremål för sin verksamhet företrädesvis handeln med fastigheter och säkerligen icke skulle lemna obegagnadt detta nya sätt att gäcka en säljares försigtighetsmått, dem han vidtagit i den godtrogna föreställning, att å blotta köpekontraktet lagfart ej finge meddelas, åtminstone icke då i samma kontrakt uttryckligen omtalades köpebrefs utfärdande, såsom en återstående handling för köpets fullbordan; och då ett sådant åsidosättande från domarens sida af lagens bokstafliga fordran på köpe*bref*, icke köpe*kontrakt*, för lagfarts beviljande, som nu vore föremål för åtal, visat sig hafva medfört och, om det lemnades opåtalt, sannolikt skulle än vidare medföra rättskränkning och skada, kunde jag icke afstå från att stämpla ett slikt förfarande såsom embetsfel hos domaren och, i följd deraf, ej heller från den ansvars- och ersättningstalan, hvilken jag emot honom låtit anhängiggöra.

Sedan Advokatfiskals-embetet på nu anförda grunder i underdånighet fullföljt talan, har Kongl. Maj:t, genom utslag den 2 September 1868, i nåder förklarat skäl icke vara anfördt, som i Hofrättens öfverklagade utslag kunde verka ändring.

Utgången af detta åtal är af ganska stor vigt och betydelse i praktiskt hänseende. Dermed är stafven bruten öfver den gamla föreställningen, att köpekontrakt om fast egendom endast är ett förberedande aftal om slikt köp, hvilket får sin fullbordan först genom köpebrefvet. Lagens stadgande om *köpebref*, såsom erforderligt för lagfarts beviljande, har förlorat sin bokstafliga betydelse, och hvarje skriftlig handling, hvilken innehåller, att den eller den fastigheten försäljes för det eller det priset, och som är med vittnens underskrifter försedd, är ett köpebref, äfven om handlingen sjelf förklarar sig icke vara köpebref, derigenom att hon uttryckligen omförmäler, att ett sådant bref framdeles skall angående köpet utfärdas. Detta bör lära den, som hädanefter säljer fastighet, att icke förr, än alla med köpet förenade vilkor äro fullgjorda, lemna från sig någon dylik handling, emedan den, i trots af hvilka förbehåll som helst, tyckes få af en illvillig köpare användas att söka och vinna uppbud samt omedelbart derefter inteckning i den sålunda förvärfvade fastigheten för sina redan gjorda eller tilltänkta skulder. All den trygghet, säljaren förut trott sig ega deruti, att domaren icke lemnade sin handräckning till en dylik lagfart, innan säljaren genom ordentligt köpebref, deruti han erkänt köpets vunna fullbordan genom köpeskillingens erläg-

gande i reda penningar eller »på sätt köpekontraktet närmare utvisar», såsom det plägade heta i köpebrefven, all denna trygghet är förbi. Domaren har icke vidare någon skyldighet att vaka öfver dylika aftals verkliga fullbordan, endast den skriftliga handlingen omförmäler försäljning och köpesummans belopp samt är bevittnad. Det bör dock vara tillåtet tro, att derest en domare hyser annan åsigt om betydelsen af lagens stadgande rörande köpebref och, i ett fall sådant som detta, innehåller med uppbuds och inteckningsbeviljande för köparens räkning, intilldess denne företer det i köpekontraktet omförmälda köpebref, ett sådant förfarande icke skall räknas honom till tjenstefel; och i sådant fall kan det ock vara tillåtet att hoppas, det förståndige och samvetsgranne domare skola afböja de faror, som eljest kunde vara att frukta af en dylik omkastning i åsigterne rörande lagens rätta förstånd i denna vigtiga fråga.

Vid granskning af de från Gotlands län inkomna fånglistor för år 1865 hade blifvit anmärkt, i fråga om fattighjonet Adil Erik Sjögren, som den 1 December 1864 å länshäktet intogs och af Gotlands Norra Häradsrätt, genom utslag den 4 Januari 1865, dömdes att för första resan snatteri böta tio riksdaler, bland annat, att Sjögren blifvit till länshäktet införpassad, ehuru endast bötesansvar blifvit honom ådömdt, samt att Häradsrättens utslag först den 2 påföljande Februari kommit Konungens Befallningshafvande tillhanda. I anledning häraf infordrade jag, genom Konungens Befallningshafvande, yttrande af Häradsrättens ordförande, hvilken i afgifvet utlåtande medgaf, att det vore onekligt, det Sjögren, enligt den vid ifrågakomne tid nyss i kraft inträdda strafflagen jemte Kongl. Förordningen den 16 Februari 1864 om nämnde lags införande samt hvad i afseende deråt iakttagas skall, ej bort vara häktad, och att det varit en felaktighet, att Häradsrätten ej förklarat, då utslag om Sjögren afkunnades, att denne genast borde ur häktet frigifvas, men fäste dock uppmärksamheten på det serskilda förhållande, att Rådstufvurätten i Wisby den 7 December 1864 förklarat Sjögren saker till ansvar för olofligt tillgrepp af 61 öre och låtit honom ändock qvarblifva i häktet samt förvisat honom till Norra Häradsrätten. Då Sjögren sålunda redan var häktad, och äfven den domstol, hvilken dömt honom saker till det ringa brott, hvarom nyss nämndt är, låtit honom fortfarande i häkte qvarblifva, hade Domhafvanden tvekat att frigifva honom, synnerligast som ransakningen utvisade, ej allenast att Sjögren, endast 18 år gammal, å Fittja gästgifvaregård vid Stockholm anhållits såsom kringstrykande och tiggande samt öfversändts till Gotland, efter det han

erkänt sig hafva föröfvat tillgrepp från en i Wisby boende person; utan ock att han, efter oäkta beblandelse född, ej haft någon stadig vistelse eller kändt ställe, hvarest han egt sig uppehålla, sedan han rymt ifrån en skeppare, hos hvilken han i September 1864 tagit hyra. Vidare anförde Domhafvanden, att Sjögrens lösgifvande under strängaste vinter, då han saknade alla förnödenheter, utan att sörja för honom på något sätt, skulle, under nämnda omständigheter, varit att liksom tvinga honom att fortsätta sin brottsliga, kringstrykande lefnad. Deremot hade Domhafvanden förmodat att, efter det Sjögren utstått bestraffningen, vederbörande skolat vidtaga någon lämplig åtgärd i afseende på honom, hvarom Häradsrätten ej kunnat förordna. Hade Sjögren, fortfor Domhafvanden, genast frigifvits eller utdrifvits ur häktet, så skulle han säkerligen återigen blifvit deri insatt, när han efterlysts att undergå ådömda straffet, och hade han då kanske varit i en aflägsen provins, så att fångtransporten tillbaka kommit att kosta ej så ringa. Dessa voro de skäl, hvilka Domhafvanden trott tala för Sjögrens bibehållande i häktet för straffets undergående och för vidtagande derefter af lämplig åtgärd i afseende på honom. För Sjögren förmentes det hafva varit »ej ett lidande utan en välgerning att i häktet qvarstanna». — Hvad åter anginge dröjsmålet med insändande af utslaget angående Sjögren, så kunde Domhafvanden derom ej upplysa annat, än att hans konceptbok utvisade, att den 31 Januari 1865 bref om afsändande af utslaget blifvit uppsatt, hvilket äfven troligen samma eller påföljande dag afgått med posten. Men i alla fall hade, efter hvad Domhafvanden af mitt bref inhemtat, utslaget om Sjögren på 29:de dagen efter afkunnandet kommit Konungens Befallningshafvande tillhanda »och således inom en månad, eller den i allmänhet för underdomare å landet stadgade tid att aflemna ransakningshandlingar angående häktade».

I skrifvelse till Advokatfiskals-embetet i Kongl Svea Hofrätt erinrade jag emot denna förklaring, att Domhafvanden medgifvit, det gällande lag icke lemnade stöd för Häradsrättens förfarande, men att han trott sig finna ett sådant stöd i några angifna omständigheter. Dessa befunnes dock, vid närmare granskning, sakna all betydelse såsom ursäkter för det anmärkta förfarandet. Wisby Rådstufvurätts åberopade underlåtenhet att frigifva Sjögren kunde hafva någon grund i den omständighet, att arten och omfånget af fångens brottslighet då ännu icke varit fullt utredda och pröfvade, men denna grund finge icke antagas för Häradsrättens förfarande. Lika litet rättfärdigades detta af de andragna förhållandena, att det skulle hafva varit nyttigt för Sjögren att i häktet qvarblifva, och att en besparing för det allmänna derigenom uppstått, emedan hvarken gamla eller nya

lagen åt dylika förhållanden tillmätte något afseende, då fråga vore om en persons frihet.

Till detta Häradsrättens oriktiga förfarande, för hvilket Domhafvanden såsom ordförande ensam vore ansvarig, komme ytterligare såsom en försummelse i embetet, liggande bemälde Domhafvande till last, att Häradsrättens utslag angående Sjögren så sent expedierats, att det först nära en månad efter afkunnandet kommit Konungens Befallningshafvande tillhanda för verkställighet. Då Domhafvanden åberopade »den i allmänhet för underdomarne å landet stadgade tid att aflemna ransakningshandlingar angående häktade», afsåge han dermed antagligen föreskrifterne i Kongl. Brefven den 18 November 1762 och den 15 April 1774, i fråga om understälda mål, samt ytterligare, i fråga om ransakningar, förvisade till annan domstol, Kongl. Brefvet den 22 Maj och Kongl. Svea Hofrätts memorial den 10 Juni 1816. Men dessa författningar, hvilka afsåge det fall, att en ofta vidlyftig ransakning skall i sin helhet uppsättas, utskrifvas och expedieras, vore icke hänförliga till den händelse, att endast utslaget skulle expedieras för verkställighet, hvarpå § 14 mom. c i gällande Expeditionstaxa deremot borde tillämpas, hvadan Domhafvanden syntes hafva bort inom fyra, högst sex dagar aflemna utslaget till Konungens Befallningshafvande.

Då sålunda genom Domhafvandens felaktiga förfarande bemälde Sjögren fått i häkte utan laga skäl qvarsitta från den 4 Januari 1865 till den 2 påföljande Februari, uppdrog jag åt Advokatfiskals-embetet att derföre hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala Domhafvanden och, sedan Sjögren fått tillfälle att framställa de ersättningsanspråk, hvartill han kunde anse sig befogad, samt utrönt blifvit hvad Sjögrens underhåll i häktet kostat under sagde tid, å Domhafvanden yrka ej mindre det ansvar, hvartill lag och sakens beskaffenhet föranledde, än ock hans förpligtande att ersätta dels Kongl. Maj:t och Kronan för fångens underhåll i häktet under nämnda tid, dels ock denne för det honom sålunda tillskyndade lidande, i den mån hans anspråk på slikt skadestånd funnes berättigadt och kunde understödjas.

Under åberopande af de skäl, jag i berörda skrifvelse anfört, yrkade Advokatfiskals-embetet att, då sålunda med aflemnande af Häradsrättens utslag angående Sjögren fått obehörigen anstå i åtminstone tjugutre dagar, samt härigenom inträffat, att Sjögren olagligen kommit att i häkte qvarblifva från den 4 Januari 1865 till den 2 derpåföljande Februari, Domhafvanden, såsom den der vore för Häradsrättens anmärkta felaktiga förfarande ensam ansvarig, måtte, för hvad honom såsom domare och expeditionshafvande i nämnda hänseenden till last kommit, dömas att böta, enligt 25 kap. 17 § Strafflagen, samt derjemte förpligtas så väl att ersätta Kongl. Maj:t och Kronan

kostnaden för Sjögrens underhåll i häktet berörde tid, uppgående, enligt uppgift af vederbörande Fängelsedirektör, till åtta riksdaler 40 öre, som äfven att godtgöra Sjögren för frihetens förlust under samma tid med det af denne i sådant hänseende fordrade belopp fem riksdaler riksmynt.

Sedan Domhafvanden häröfver afgifvit förklaring, meddelade Kongl. Hofrätten utslag den 19 Februari 1868 och yttrade att, emedan Adil Erik Sjögren, vid det förhållande, att straffet, hvartill han genom Häradsrättens utslag blifvit dömd, stannat vid endast böter, varit berättigad erhålla Häradsrättens förklarande, att han ej borde vidare i och för det mål, hvari utslaget meddelades, hållas häktad; men Häradsrätten genom sitt anmärkta beslut föreskrifvit, att Sjögren skulle i häktet åter insättas för att der afbida utslaget; ty och som, oaktadt Häradsrättens ordförande, såsom tillika expeditionshafvande, hade, till följd af Häradsrättens sålunda, om än oriktigt, fattade beslut om Sjögrens qvarhållande i häkte, varit skyldig att Häradsrättens utslag angående den häktade ofördröjligen till Konungens Befallningshafvande för verkställighet aflemna, det ifrågavarande utslaget likväl, enligt hvad upplyst och medgifvet vore, icke blifvit för sådant ändamål afsändt till Konungens Befallningshafvande förr än den 31 Januari 1865, hvarefter det den 2 påföljande Februari kommit Konungens Befallningshafvande tillhanda, samt, genom dessa felaktigheter vid fattande och expedierande af Häradsrättens förenämnda utslag angående Sjögren, vållats, att denne olagligen hållits häktad i tjuguåtta dagar; så och då uppenbart vore, att berörda felaktigheter, för hvilka Domhafvanden, såsom Häradsrättens vid ifrågavarande tillfälle tjenstförrättande ordförande och expeditionshafvande, vore ensam ansvarig, härrört af oförstånd och försummelse i embetet, i följd hvaraf Domhafvandens i förklaringen gjorda anmärkning, att då han icke blifvit för densamma tilltalad inom två år från det de begingos, åtalet ej borde till bedömande upptagas, blefve, i betraktande af 5 kap. 18 § Strafflagen, lemnad utan afseende, pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist, jemlikt 25 kap. 17 § Strafflagen, döma Domhafvanden att för hvad han sålunda låtit komma sig till last böta ett hundrade riksdaler, hvilka böter Kronan tillfölle, samt att ersätta ej mindre Kongl. Maj:t och Kronan kostnaden för Sjögrens underhåll i häktet tjuguåtta dagar med åtta riksdaler 40 öre än ock Sjögren för frihetens förlust under samma tid med fordrade fem riksdaler riksmynt.

Emot Borgmästaren i Eskilstuna, såsom expeditionshafvande i Rådstufvurätten derstädes, har åtal egt rum för det att ett af nämnde Rådstufvurätt den 12 April 1865 afkunnadt utslag, hvarigenom skomakaregesällen Carl Johan Andersson blifvit för bedrägeri till ansvar dömd, först den 4 påföljande Maj ankommit till kronohäktet i Eskilstuna, der Carl Johan Andersson förvarades.

Anledningen till denna anmärkning hemtades från fångförteckningen vid Eskilstuna kronohäkte. Sedan Borgmästaren, öfver anmärkningen hörd, väl icke bestridt densammas riktighet, men anfört omständigheter, som skulle förklara försummelsen, har jag lemnat Borgmästaren rådrum att godtgöra kostnaden för Anderssons underhåll i häktet och dennes lidande i följd af förlängd fängelsetid, hvarefter Borgmästaren i ytterligare skrifvelse förmält, att kostnaden för Anderssons underhåll i häktet vore bestridd icke af Kongl. Maj:t och Kronan utan af Eskilstuna stad, som derföre icke äskade någon ersättning af Borgmästaren, samt att Andersson, som efter strafftidens slut skulle hafva begifvit sig till Stockholm, der han förmentes vara ånyo häktad och dömd för förfalskningsbrott, icke kunnat anträffas och för sitt lidande godtgöras.

Härmed har jag icke åtnöjts, utan, med erinran derom, att det väl icke tillkomme Borgmästaren att afgöra, huruvida Eskilstuna stad fordrade ersättning för hvad Anderssons underhåll i häktet kostat, den tid han derstädes afbidat Rådstufvurättens utslag, förordnat åtal emot Borgmästaren; hvarefter Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt, uti memorial den 28 Oktober 1867, enär ofvanberörda utslag bort, enligt Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855, inom fyra dagar efter dess afkunnande vara för vederbörande att tillgå, yrkat, att bemälde Borgmästare måtte fällas till böter, jemlikt 19 § i berörde Kongl. Förordning samt 24 kap. 5 § Rättegångsbalken, samt förpligtas att, då Carl Johan Andersson måst i afvaktan på utslaget i häktet qvarhållas aderton dagar längre än vederbort, ersätta Eskilstuna stad kostnaden för Carl Johan Anderssons underhåll under nämnda antal dagar med det af kommunalstyrelsen derstädes fordrade belopp, tre riksdaler 74 öre.

Sedan Borgmästaren häröfver sig förklarat, har Kongl. Hofrätten meddelat utslag den 20 Januari 1868; och som Borgmästaren lemnat obestridt att, såsom ofvan förmäles, ifrågavarande utslag först den 4 Maj 1865 till kronohäktet i Eskilstuna aflemnats; alltså, och enär det ålegat Borgmästaren, såsom expeditionshafvande, att föranstalta, det utslaget inom den i 14 § af Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855 föreskrifna tid af fyra dagar efter dess muntliga afkunnande varit färdigt och ofördröjligen derefter till vederbörande afsändts, pröfvade

Kongl. Hofrätten skäligt, jemlikt de af Advokatfiskals-embetet åberopade lagrum, döma Borgmästaren att för försummadt utgifvande af dom böta tolf riksdaler 50 öre, Konungens ensak, deraf Advokatfiskalen skulle erhålla hälften, äfvensom att godtgöra Eskilstuna stad den genom berörda försummelse tillskyndade utgift för Carl Johan Anderssons underhåll med tre riksdaler 74 öre *).

Till följd af anmärkning vid fångförteckningarnes granskning infordrades Rådstufvurättens i Thorshälla utslag den 1 Maj 1865, hvaraf inhemtades, att bemälde Rådstufvurätt, hvarest Stadsfiskalen anstält åtal emot smidesarbetarne Anders Otto Söderberg, Lars Erik Thor och Per Wilhelm Malmsten, för olofligt tillgrepp, genom nämnda utslag sig utlåtit och, enär Thor, Malmsten och Söderberg voro genom egen bekännelse öfvertygade att hafva den 2 nästförutgångne April medelst bruk af dyrk beredt sig ingång i kajutan till Skepparen Lundgrens i Thorshälla stads hamn liggande fartyg och derifrån tillgripit en sticksåg, i värde uppskattad till tre riksdaler, i hvilket tillgrepp, som förövats af Thor, såväl Malmsten som Söderberg varit lika delaktige, derigenom att de gerningen främjat och efteråt gerningsmannen tillhandagått, samt Thor härförutan från husbonde tillgripit två jernstänger, uppskattade till en riksdaler 50 öre, hvilket jern Malmsten, med vetskap om tillgreppet, sig tillhandlat, förthy, med åberopadt stöd af 3 kap. 5 § samt 20 kap. 1 § och 9 § 2 mom. Strafflagen, dömt Thor och Malmsten att hållas till straffarbete i sex månader samt Söderberg till sådant arbete i fyra månader.

Uti skrifvelse till Rådstufvurätten den 28 Mars 1867, anmärkte jag i afseende å Rådstufvurättens berörda utslag, att förlust af medborgerligt förtroende icke, på sätt i 20 kap. 18 § Strafflagen föreskrefves, blifvit de sakfälde ådömdt; att Thor ej blifvit dömd till ansvar för tillgrepp från husbonde; att, ehuru Malmsten och Thor varit förvunne om två serskilda tillgrepp eller delaktighet deri, hvilket, jemlikt 20 kap. 12 § nämnde lag, utgjort försvårande omständighet, de dock hvardera blifvit fälde till det minsta ansvar, som enligt samma kapitels 6 § egde rum för inbrottsstöld

*) Innan Advokatfiskals-embetets ofvanberörda memorial afgafs, hade Carl Johan Andersson, som anträffats vid straff- och arbetsfängelset å Långholmen såsom frivillig arbetsfånge, blifvit hörd och förklarat sig afstå från allt anspråk på ersättning för den tid han, på sätt ofvanberördt är, längre tid än vederbort hållits i Eskilstuna kronohäkte; i följd hvaraf hvarken nämnda memorial ej heller Kongl. Hofrättens utslag omnämner någon sådan ersättning.

eller sex månaders straffarbete; och att Söderberg blifvit fäld till endast fyra månaders straffarbete eller en strafftid af två månader kortare, än den minsta, som vore för inbrottsstöld stadgad.

I den förklaring häröfver, hvilken Borgmästaren till mig afgifvit, har han anfört, att han vid afkunnandet af ifrågavarande utslag genom förbiseende kommit att uteglömma, att de sakfälde bort ådömas förlust af medborgerligt förtroende, hvilket misstag Borgmästaren ansett sig icke böra efteråt rätta; att Thor och Malmsten vid brottets föröfvande ännu ej fylt tjugu år; att Söderberg blifvit lindrigare dömd, emedan han synts hafva haft ringa del i saken, hvilken, efter hvad Borgmästaren vid ransakningen tyckt sig finna, varit anhängiggjord af kitslighet; samt att mot Söderberg tillämpats 20 kap. 9 § 2 mom. Strafflagen, af den anledning, att inbrottet skett å fartyg.

I skrifvelse till Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt den 3 Juni 1867, anförde jag, hurusom Borgmästarens berörda förklaring syntes mig icke vara egnad att mildra omdömet om de anmärkta felaktigheterna utan snarare förråda, att desamma härledde sig från en sådan vårdslöshet i domarcembetets utöfning och en så oklar uppfattning af gränserna för domstolens maktområde, att, om de finge aflöpa opåtalta, deraf vore att befara oordning och godtycke i rättskipningen, hvarföre jag uppdrog åt Advokatfiskals-embetet att, för hvad jag, på sätt ofvan nämndt vore, funnit i Rådstufvurättens utslag felaktigt, inför Kongl. Hofrätten tilltala Rådstufvurättens ordförande och de ledamöter, som i besluten deltagit.

I följd häraf har Advokatfiskals-embetet i memorial den 7 Juni 1867 emot dem af Rådstufvurättens ledamöter, som fattat ofvanberörda utslag, anstält åtal för hvad såsom oriktigt i samma utslag anmärkt blifvit; och, efter det Borgmästaren samt två Rådmän inkommit med förklaring öfver samma memorial, hvarvid Borgmästaren förmält sig icke hafva något att tillägga sin i ämnet förut afgifna förklaring, samt Rådmännen jemväl åberopat innehållet af samma förklaring, har Advokatfiskals-embetet i ytterligare memorial den 15 Augusti 1867 yrkat att, enär Rådstufvurättens merberörda utslag vore i de af mig anmärkta hänseenden mot tydlig lag stridande samt vållat att de sakfälde fått umgälla sina brott med vida lindrigare ansvar, än som å dem rätteligen bort följa, Borgmästaren samt Rådmännen måtte för orätt dom, som vittnat om både godtycke och vårdslöshet, varda, jemlikt 25 kap. 17 och 21 §§ Strafflagen, fälde att hvar för sig böta det belopp, som vore med der stadgade grunder öfverensstämmande; varande jemväl öfver sistberörda memorial förklaring af de tilltalade afgifven.

Sedan

Sedan skriftvexlingen sålunda försiggått, har Kongl. Hofrätten den 12 Augusti 1868 meddelat utslag; och som Rådstufvurätten vid afgörandet af omförmälda mål orätt förfarit i de hänseenden: att, ehuru Anders Otto Söderberg varit öfvertygad att hafva gemensamt med Lars Erik Thor och Per Wilhelm Malmsten föröfvat inbrottsstölden å Skepparen Lundgrens fartyg, och Söderberg sålunda, enligt 6 § 20 kap. Strafflagen, bort dömas till minst sex månaders staffarbete, Rådstufvurätten likväl dömt Söderberg såsom hade han begått allenast inbrott utan tillgrepp; att, fastän Thor och Malmsten voro förvunne att, jemte berörda inbrottsstöld, hafva, Thor begått tillgrepp från husbonde och Malmsten, med vetskap derom, det tillgripna sig tillhandlat, Rådstufvurätten dock icke mot Thor och Malmsten tillämpat 12 § 20 kap. Strafflagen, utan dömt dem blott till sex månaders straffarbete, eller det minsta straff, som ensamt å inbrottsstölden följa bort; samt att förlust af medborgerligt förtroende icke blifvit i enlighet med 18 § 20 kap. Strafflagen de tilltalade ådömd; alltså pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist döma Borgmästaren samt Rådmännen, hvilka i Rådstufvurättens ifrågavarande beslut deltagit, att för sålunda visad vårdslöshet i domarcembetets utöfning, jemlikt 17 § 25 kap. Strafflagen, hvar för sig böta tjugufem riksdaler, hvilka böter skulle Kronan tillfalla.

Vid granskning af fångförteckningarna från Elfsborgs läns cellfängelse anmärktes, att en fånge vid namn Erik Andersson, som inkommit till fängelset den 18 December 1865, ej förr än den 25 Januari 1866 inställdes till ransakning vid Bjerke Häradsrätt.

Domhafvanden, hörd öfver denna anmärkning, förmälde i afgifvet yttrande, att dröjsmålet med ransakningen varit föranledt deraf, att åt Länsmannen, som häktat Erik Andersson, skulle lemnas längre rådrum för att anskaffa närmare upplysningar om verkligheten af de emot Erik Andersson angifna mordbrands- och tjufnadsbrott, hvilka skulle hafva blifvit den 13 December 1865 föröfvade hos hans broder Lars Andersson i Rörkärr.

Denna förklaring fann jag icke tillfredsställande, hvarföre jag anmodade Advokatfiskals-embetet i Kongl. Göta Hofrätt att emot bemälde Domhafvande anställa laga åtal; och, i enlighet med detta mitt uppdrag, yrkade Advokatfiskals-embetet, i memorial den 27 April 1868, att som Domhafvanden icke förnekat, att han, samtidigt med Erik Anderssons införpassande till länshäktet för åtalade brotten, derom erhållit underrättelse, och det således ålegat Domhafvanden att senast den 8 Januari 1866 med

honom företaga ransakning, Domhafvanden, som med ifrågavarande ransaknings hållande olagligen dröjt från sistnämnde dag till den 25 i samma månad, måtte för berörda fel i domare-embetets utöfning dömas till böter efter 25 kap. 17 § Strafflagen samt förpligtas återgälda Kongl. Maj:ts och Kronans kostnad för Erik Anderssons underhåll i häktet under nämnde tid, utgörande, enligt infordrad uppgift från vederbörande, fyra riksdaler 21 öre, äfvensom godtgöra Erik Andersson för det denne, i följd af den förlängda fängelsetiden, tillskyndade lidande med det af honom fordrade belopp, tolf riksdaler 75 öre; hvarefter Domhafvanden dels uti sin till Kongl. Hofrätten ingifna förklaring förmält, att han underkastade sig laga ansvar för det åtalade dröjsmålet, för hvilket han ej kunde uppgifva nöjaktigt skäl, dels ock insändt bevis ej mindre derom, att Kongl. Maj:ts och Kronans ofvanberörda kostnadsbelopp, fyra riksdaler 21 öre, blifvit till Fångvårdsstyrelsens disposition levereradt i Elfsborgs läns ränteri, än ock från Erik Andersson, att denne af Domhafvanden blifvit godtgjord för omförmälda lidande.

Kongl. Hofrätten meddelade utslag den 13 Oktober 1868; och, enär Domhafvanden, enligt Kongl. Förordningen den 10 April 1810, bort inom tre veckor efter erhållen underrättelse om Erik Anderssons häktande, eller sist den 8 Januari 1866, med honom företaga ransakning, men utan giltigt skäl dermed dröjt till den 25 i samma månad, pröfvade Kongl. Hofrätten, med tillämpning af 25 kap. 17 § Strafflagen, rättvist döma Domhafvanden att för berörda försummelse i domare-embetets utöfning böta tjugufem riksdaler till Kronan; hvaremot, och då Domhafvanden redan erlagt ersättningen för Kongl. Maj:ts och Kronans kostnad, i följd af Erik Anderssons förlängda häktelsetid, och godtgjort Erik Andersson det honom derför tillkommande skadestånd, något vidare yttrande i denna del af åtalet ej erfordrades.

Vid granskning af 1866 års fångförteckningar från Gefleborgs länshäkte anmärktes emot Rådstufvurätten i Söderhamn dröjsmål under nämnda års lopp med expedierande af utslag rörande häktade personer och dessa utslags insändande till Konungens Befallningshafvande för verkställighet i följande fall:

1:o Ynglingen Carl Erik Nordlund dömdes genom Rådstufvurättens utslag den 23 April till ansvar för inbrottsstöld, och utslaget inkom till Konungens Befallningshafvande först den 23 Maj;

2:o Drängen Johan Olof Forslund Engman dömdes för första resan stöld den 11 Juni, och utslaget inkom till Konungens Befallningshafvande ej förr än den 2 Juli;

3:o Drängen Anders Jansson dömdes den 11 Juli till två månaders fängelse för snatteri, och utslaget kom Konungens Befallningshafvande tillhanda först den 30 i nyssnämnda månad;

4:o Konstförvandten Per Christianssén dömdes likaledes till två månaders fängelse för snatteri den 24 Juli, och utslaget inkom ej till Konungens Befallningshafvande förr än den 6 Augusti;

5:o Torparen Johan Persson dömdes den 6 Augusti för första resan stöld, och utslaget inkom till Konungens Befallningshafvande först den 27 i sistnämnda månad;

6:o Husmanssonen Nils Johansson Hammarberg och Arbetskarlen Måns Carlsén dömdes till ansvar för stöld den 8 Augusti, och den 27 i samma månad inkom utslaget till Konungens Befallningshafvande;

7:o Skräddaren Olof Lundin dömdes den 13 Augusti för sin hustrus misshandlande, och utslaget inkom till Konungens Befallningshafvande först den 3 påföljande September;

8:o Lappdrängen Lars Magnus Hansson dömdes till ansvar för stöld den 12 September, och utslaget anlände till Konungens Befallningshafvande först den 5 påföljande Oktober; och

9:o Drängen Johan Erik Hellgren dömdes likaledes till ansvar för stöld den 12 September, hvarefter utslaget inkom till Konungens Befallningshafvande den 5 Oktober.

I anseende härtill, och då, enligt Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855, utslagen skolat vara för exsekutor eller åklagare att tillgå sist å fjerde dagen efter det beslutet i Rätten afkunnades, med iakttagande hvaraf desamma åtminstone inom två dagar derefter kunnat vara Konungens Befallningshafvande i handom, men samma utslag likväl icke till Konungens Befallningshafvande inkommit förr än långt senare, nemligen utslaget angående Nordlund å tjugufjerde dagen, utslaget angående Engman, Johan Persson och Lundin på femtonde dagen, de angående Anders Jansson, Hammarberg och Carlsén på tretonde dagen, utslaget angående Christiansén på sjunde dagen, äfvensom utslagen angående Lars Magnus Hansson och Hellgren på sjuttonde dagen, efter det dessa utslag bort sist hafva Konungens Befallningshafvande tillhandakommit, samt genom berörda försummelse å Rådstufvurättens sida, de sakfälde således lika många dagar längre än vederbort varit sin frihet beröfvade, och Kongl Maj:t och Kronan med deras underhåll betungad; förordnade jag uti skrifvelse till Advokatfiskals-embetet i

Kongl. Svea Hofrätt åtal emot Rådstufvurätten i Söderhamn; hvarefter bemälda embete uti afgifvet memorial, på ofvan anförda grunder yrkat dels att Rådstufvurättens tillförordnade Ordförande, som tillika, i egenskap af Stadsnotarie, i första rummet haft skyldighet att egna tillsyn å och äfven besörja ifrågavarande utslags expedierande till Konungens Befallningshafvande inom behörig tid, måtte, för det han, på sätt ofvan förmält är, detta sitt åliggande åsidosatt, dömas, jemlikt 25 kap. 17 och 21 §§ Strafflagen, att böta etthundra riksdaler, samt de Rådmän, hvilka hos Rådstufvurätten deltagit i afgörandet af ofvanuppräknade mål, men underlåtit tillse, det utslagen blifvit inom behörig tid för verkställighet afsände, för det de sålunda varit i försummelsen delaktige, fällas att böta hvar för sig tio riksdaler, dels ock att bemälde tillförordnade Ordförande och Rådmän måtte varda ålagdt att gemensamt, eller den gälda gitte, ersätta ej allenast Kongl. Maj:t och Kronan för fångarnes underhåll uti länshäktet i Gefle den tid, de mäst derstädes längre än vederbort, afbida Rådstufvurättens utslag, med fyratiofyra riksdaler 70 öre, hvartill, enligt uppgift från Landskontoret i Gefle, kostnaden för samma underhåll uppgått, utan äfven de enskilde målsegandena för lidande och förlust deraf, att de under nyssuppgifna tider utan laga skäl varit friheten beröfvade; hvaröfver Rådstufvurättens tillförordnade Ordförande och Ledamöter hörde varit och sig förklarat.

Kongl. Hofrätten meddelade utslag den 24 September 1868; och som upplyst vore, att sedan Rådstufvurätten i Söderhamn meddelat utslag angående ofvanberörda för gröfre brott tilltalade och häktade personer, utslagens expedierande till Konungens Befallningshafvande under de af Advokatfiskals-embetet uppgifna tider blifvit obehörigen fördröjdt, samt Rättens tillförordnade Ordförande och tillika expeditionshafvande, hvilken det i första rummet ålegat att skyndsamligen utslagen till Konungens Befallningshafvande insända, och som skäligen kunde antagas hafva medhunnit och bort, inom den af Advokatfiskals-embetet uppgifna tid från det beslutet meddelades, hålla utslagen Konungens Befallningshafvande tillhanda, genom denna sin försummelse föranledt, att de sakfälde, hvilkas bestraffning imedlertid mäst uppskjutas, kommit att hållas i häkte längre än vederbort, och i följd deraf Kongl. Maj:t och Kronan fått vidkännas större kostnad för deras underhåll, än eljest skulle hafva skett; alltså, och då Rådmännen, hvilka såsom Rättens ledamöter deltagit i besluten och således haft skyldighet att å expeditionen hafva tillsyn, genom underlåtenhet derutinnan, måste anses delaktige i den försummelse i embetet, tillförordnade Ordföranden låtit komma sig till last; pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist att, i förmågo af 25 kap. 17 och 21 §§ samt 6 kap. 1 § Straff-

lagen, fälla tillförordnade Ordföranden att böta etthundra riksdaler samt Rådmännen, hvar för sig, tio riksdaler, äfvensom förpligta dem att, gemensamt eller hvilkendera gälda gitte, ersätta Kongl. Maj:t och Kronan kostnaden för de sakfäldes underhåll i häktet den tid de, på sätt nämndt vore, längre än vederbort, måst i afvaktan på utslagen hållas häktade, med tillhopa fyratiofyra riksdaler 70 öre, så ock utgifva godtgörelse för de sakfälde derigenom tillskyndadt lidande, på sätt desse fordrat, nemligen till Jan Erik Hellgren, för sjuton dagar, efter två riksdaler om dagen, tretiofyra riksdaler; till Anders Jansson, för treton dagar, efter fem riksdaler om dagen, sextiofem riksdaler; till Johan Persson, för femton dagar, efter tre riksdaler om dagen, fyratiofem riksdaler; till Carl Erik Nordlund, för tjugufyra dagar, efter 75 öre om dagen, aderton riksdaler; och till Lars Magnus Hansson för sjuton dagar, efter två Riksdaler 50 öre om dagen, fyratiotvå riksdaler 50 öre allt riksmynt; och blefve, i enlighet med Advokatfiskals-embetets yrkande, öfrige målsegande, hvilka ej kunnat anträffas, öppet lemnadt att om godtgörelse för det dem ådragna lidande serskildt föra den talan, hvartill de kunde finna sig befogade.

Vid granskning af fångförteckningarne från Gefleborgs länshäkte anmärktes att, sedan Torparen Erik Forssell, Bondesonen Jon Jonsson Nylund och förre Bonden Per Persson Spel blifvit för groft våld till ansvar dömde, Forssell den 24*) Juni 1865 af Bergsjö tingslags Häradsrätt samt Nylund den 29 och Spel den 30 i samma månad af Delsbo Häradsrätt, vid hvilka tillfällen ständige Domhafvanden i bemälde Häradsrätter fört ordet, utslag angående bemälde sakfälde personer, som voro häktade, till vederbörande Konungens Befallningshafvande inkommit angående Forssell först den 26 Juli, angående Nylund den 21 Augusti och angående Spel den 3 Augusti 1865; i anseende hvartill och då, enligt 14 § 1 och 2 momenten i Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855, utslagen bort inom sex dagar efter afkunnandet hafva kommit de sakfälde tillhanda, men Domhafvanden fördröjt utöfver sistnämnde tid expeditionen af utslaget rörande Forssell tjugusex dagar, rörande Nylund fyratiosju dagar och rörande Spel tjuguåtta dagar längre än vederbort samt följaktligen med lika många dagar obehörigen förlängt desses fångenskap och tillskyndat Statsverket kostnad för deras underhåll i Gefle länshäkte under samma tider, jag uti skrifvelse till Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt förordnat åtal emot bemälde Domhafvande.

*) Detta datum har i följd af miss-skrifning i Fångförteckningen kommit att inflyta såväl i anklagelsen som i Kongl. Hofrättens utslag. Rätta datum är den 22 Juni.

Sedan härom inför Kongl. Hofrätten skriftvexladt varit, derunder Advokatfiskalsembetet yrkat, att Domhafvanden, för försumlighet i embetet, måtte, jemlikt 25 kap. 17 och 21 §§ Strafflagen, dömas att böta etthundrafemtio riksdaler riksmynt samt ersätta såväl Kongl Majt och Kronan omförmälde underhållskostnad, enligt från Landskontoret i Gefle meddelad uppgift, med tretio riksdaler 30 öre, som äfven Forssell, Nylund och Spel, för det de längre, än lag fordrat, varit sin frihet beröfvade.

Kongl. Hofrätten meddelade utslag den 16 December 1868; och som, med afseende å innehållet af 38 punkten i Kongl. Förklaringen den 23 Mars 1807 och 14 § 1 och 2 momenten i Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855, samt med antagande, att för expeditions fortskaffande till det utom förenämnda tingslag belägna länshäktet kunde beräknas två dagar, det måste anses hafva ålegat Domhafvanden, som uti ifrågavarande ransakningsmål dömt, att angående enhvar af ofvanbemälde häktade personer till Konungens Befallningshafvande afsända utslag så tidigt, att de kunnat sist inom åtta dagar, efter det hvardera utslaget afkunnades, hållas de sakfälde tillhanda; men upplyst vore, att utslag till Konungens Befallningshafvande inkommit angående Forssell först å tretioandra dagen, angående Nylund först å femtiotredje dagen och angående Spel först å tretiofjerde dagen efter utslagens meddelande; alltså funne Kongl. Hofrätten skäligt, jemlikt 25 kapitlet 17 § Strafflagen, döma Domhafvanden, för den försummelse i embetet honom sålunda till last låge, att böta etthundrafemtio riksdaler riksmynt; äfvensom och då, till följd af berörda försummelse, för Nylund, hvilken i afbidan på utslag ej kunnat påbörja undergåendet af honom ådömd bestraffning, förlängning af fängelsetiden obebörigen egt rum med fyratiofem dagar; men hvad anginge Forssell och Spel, hvilka, på sätt Domhafvanden invändt och af anteckningar hos Kongl. Hofrätten jemväl inhemtades, hos Kongl. Hofrätten anfört besvär emot de om dem meddelade utslag, sådan förlängning i deras fängelsetid ej kunde antagas hafva genom Domhafvandens anmärkta förfarande skett i vidsträcktare mån, än i afseende å den tid, hvarmed utslagens tillhandahållande fördröjts utöfver den stadgade besvärstiden, eller för Forssell två dagar och för Spel fyra dagar, Advokatfiskalsembetets talan i öfrigt blefve på det sätt bifallen, att Domhafvanden förpligtades att ej mindre till Forssell, Nylund och Spel, såsom ersättning för dem tillskyndadt lidande, efter jemnkning af de utaf dem fordrade belopp, utgifva till Forssell tre riksdaler, till Nylund tretiosju riksdaler 50 öre och till Spel sex riksdaler, än äfven godtgöra Kongl Maj:t och Kronan kostnaden för bemälde personers underhåll i häktet den tid, hvarunder enligt hvad berördt

vere, deras fångenskap obehörigen förlängts, med femton riksdaler 30 öre, allt riksmynt

---

Sedan Bruksegaren T., enligt köpebref den 4 December 1866, hvaruti omförmäldes, att köpekontrakt samma dag upprättats, af Löjtnanten A. och dennes hustru inköpt hälften af ett och en åttondedels mantal Husqvarna och af ett mantal Tormenås med allt hvad till denna hälft hörde uti jord och åbyggnader samt faktori, verkstäder, machiner, inventarier, rudimaterier, lager och effekter m. m. för etthundrafemtio tusen riksdaler, samt Tveta Häradsrätt, der ständige Domhafvanden då fört ordet, den 28 December 1866 meddelat första uppbudet å berörda fastighetsandelar med allt hvad dertill hörde, har bemälde Bruksegare uti en till mig den 5 September 1867 ingifven skrift, vid hvilken var fogad bestyrkt afskrift af det vid köpet upprättade kontrakt, enligt hvilket af betingade köpeskillingen endast tjugufemtusen riksdaler beräknats för fastighetsandelarne, anhållit att, enär det misstag förelupit, att T., i stället för etthundrafemtio riksdaler, hvarmed afgiften för stämpelpapper till köpebrefvet rätteligen bordt utgå, måst i dylikt hänseende erlägga niohundra riksdaler eller det belopp stämpelpapper, som belöpte sig för hela köpesumman, behörig embetsåtgärd måtte af mig lemnas för vinnande af rättelse härutinnan och återbekommande af för mycket erlagda sjuhundrafemtio riksdaler.

Häröfver hördes Domhafvanden, som i afgifven förklaring androg hufvudsakligen; att i det för lagfart till Häradsrätten inlemnade köpebref köpeskillingen blifvit fastställd till ofvannämnda belopp, etthundrafemtiotusen riksdaler, utan att deri varit bestämdt hvad af samma köpesumma skulle belöpa på den fasta egendomen och huru mycket som motsvarade värdet af den lösa egendom, som i köpet ingått, vid hvilket förhållande Domhafvanden icke haft skäl antaga annat, än att den i köpebrefvet upptagna köpeskilling endast afsett allt hvad som kunde hänföras till fastigheten, och då säljarens åtkomst blifvit behörigen styrkt, beviljat den sökta lagfarten, i enlighet med det af Häradsrätten meddelade beslut; att Bruksegaren T., sjelf, jemlikt stadgandet i 8 § 6 momentet i Kongl. Kungörelsen den 4 December 1863 angående stämpelpappersafgiften, låtit i Länets landtränteri inlemna stämpelafgiften, beräknad efter en köpeskilling af etthundrafemtiotusen riksdaler; att Domhafvanden af den företedda afskriften utaf köpekontraktet till sin förvåning funnit, att af ofvan anmärkta köpeskilling endast tjugufemtusen riksdaler skulle beräknas för fastigheten, och allt det öfriga belöpa sig på inventarierna; att vid närmare granskning

af köpekontraktet det likväl syntes, att nämnda beräkning vederlade sig sjelf, enär, enligt kontraktets lydelse, den utfäste köpeskillingen skulle liqvideras sålunda, att köparen öfvertoge och ansvarade för betalningen af de uti ifrågavarande hälft af egendomen befintliga inteckningar till kapital af sjutiofemtusen riksdaler, hvaraf skulle följa, att inventarier för detta belopp åtminstone icke ingått i köpet, utan att samma belopp måste beräknas för fastigheten; att, då härtill komme, att den af Bruksegaren T. inköpta hälft af Husqvarna landtegendom och gevärsfaktori med Tormenås blifvit åsatt ett taxeringsvärde af nittiosjutusensexhundra riksdaler, Domhafvanden förmodade det vara uppenbart, att omförmälda fastighet icke kunnat inköpas för ett belopp af tjugufemtusen riksdaler, utan att stadgandet derom i köpekontraktet endast tillkommit för att undgå erlägga den stämpelafgift, som i verkligheten borde utgå för det afslutade köpet; samt att, om likväl något misstag kunde anses hafva egt rum, Bruksegaren T. finge tillskrifva detta sig sjelf, men alldeles icke Domhafvanden, som i detta ärende lagligen icke kunnat förfara på annat sätt, än som skett.

Bruksegaren T. har häröfver afgifvit påminnelser samt åberopat och dervid fogat: dels en från Domhafvanden till T. den 25 December 1866 aflåten skrifvelse, hvaruti Domhafvanden, med tillkännagifvande, att han emottagit ifrågavarande köpebref jemte säljarenes fastebref å den sålda egendomen, och att dessa handlingar skulle komma att vid expeditionslösen den 28 i samma månad inför Häradsrätten föredragas, tillika underrättat, att det stämpelpapper, hvarmed köpebrefvet skulle förses, borde ofördröjligen i Länets landträntеri insättas, dels ock ett bevis från Styresmannen för Husqvarna gevärsfaktori, att på hans, å Bruksegaren T:s vägnar, framställda förfrågan, Domhafvanden uppgifvit, att stämpelafgiften för omförmälda köpebref utgjorde niohundra riksdaler; hvarjemte T. vidare förmält, att jord och åbyggnader vid Husqvarna hade sitt egentliga värde i belägenheten och vattenfallet, hvaremot machiner, inventarier, rudimaterier, lager och effekter vid faktoriet och verkstäderna egde ett vida högre värde, så att halfva årsinkomsten af faktoriet, qvarn och spikhammare blifvit uppskattad till tiotusensexhundra riksdaler, motsvarande ett kapital af ethundratolftusen riksdaler, under det att halfva fastigheten är vorden uppskattad till sextiotusen riksdaler, på sätt de vid påminnelserna fogade taxeringslängder gåfve vid handen, men att deremot det belopp, hvartill fastigheten vore intecknad, icke kunde vara någon mätare å densammas värde.

Uti en senare, den 10 Februari 1868 till mig ingifven skrift, har Bruksegaren T., under åberopande af den förut ingifna skriften, begärt min åtgärd för återbekommande jemväl af det stämpelpapper och den lösen, som,

som, med beräkning af fastighetsvärdena till etthundrafemtiotusen riksdaler, blifvit, utöfver hvad vederbort, honom för fastebrefvet å egendomen affordrade; vid hvilken skrift T. fogat bestyrkt afskrift af Tveta Häradsrätts den 5 November 1867 — då ständige Domhafvanden jemväl varit ordförande i Rätten — å ifrågavarande fastigheter utfärdade fastebref, för hvilket lösen påförts med etthundrasjutio riksdaler och stämpelpapper med tvåhundratjugofem riksdaler eller tillhopa trehundraniotiofem riksdaler.

I den skrifvelse till Advokatfiskalsembetet i Kongl. Göta Hofrätt, hvarigenom jag förordnade åtal emot merbemälde Domhafvande, anförde jag: att, då det finge antagas att, derest uti köpebrefvet vid dess lagfarande varit utsatt, att köpeskillingen för de fastigheter, som i köpet ingingo, utgjort endast tjugufemtusen riksdaler, beloppet af stämpelpapper, som till nämnda handling användts, skulle hafva blifvit etthundrafemtio riksdaler, i stället för niohundra riksdaler, och i följd deraf stämpeln på fastebrefvet kommit att bestämmas till tretiosju riksdaler 50 öre i stället för tvåhundratjugufem riksdaler, och lösen för sistberörda handling till fyratiofem riksdaler i stället för etthundrasjutio riksdaler, det vore uppenbart, att Bruksegaren T. för lagfarandet af ifrågavarande fastighetsköp fått vidkännas en kostnad af ettusensextiotvå riksdaler 50 öre utöfver hvad som eljest skolat ifrågakomma; att, vid utredning af orsakerna till detta förhållande, visade sig, å ena sidan, försumlighet hos Bruksegaren T. att, då i köpebrefvet icke blifvit utsatt, huru stor del af köpeskillingen belöpte på fastighetsandelarne, sådant i behörig tid och ordning styrka medelst företeende af köpekontrakt eller på annat sätt, men å den andra sidan förekomme dels att, enligt 8 § 2 momentet i den då gällande Kongl. Kungörelsen angående stämpelafgiften den 4 December 1863, det ostridigt ålegat Domhafvanden, som i Häradsrätten handlade detta lagfartsärende, att tillse, det den ingifna handlingen, köpebrefvet, varit riktigt försedd med stämpel, hvarmed måste menas, att handlingen varit försedd hvarken med för hög ej heller med för låg stämpel; dels ock att, enligt hvad Domhafvandens ofvannämnda skrifvelse den 25 December 1866 utvisade, Domhafvanden redan då innehade det ifrågavarande köpebrefvet, som tydligen gåfve vid handen, att i köpet ingått hälften i faktori, verkstäder, machiner, inventarier, rudimaterier, lager och effekter, så att, då Styresmannen vid Husqvarna faktori, någon dag emellan den 25 och 28 December nyssnämnde år, infann sig hos Domhafvanden för att å T:s vägnar efterfråga, huru stort belopp af stämpelpapper erfordrades för köpebrefvet, Domhafvanden kunnat och bort fästa dennes uppmärksamhet på angelägenheten att serskildt uppgifva och styrka, huru stor del af köpeskillingen belöpte sig på den fasta egendomen, som

ensam skulle lagfaras och för hvilken allena stämpelafgift borde utgå, i hvilket fall slik utredning ofelbart kommit att föregå lagfarten, i stället för att Domhafvanden då föreskref, att i landtränteriet skulle insättas det belopp, som motsvarade hela köpeskillingen, hvilken dock uttryckligen omfattade, utom halfva fastigheten, hälften af all den lösa egendom, som funnes vid Husqvarna faktori, hvars betydenhet ej bort vara obekant för Domhafvanden i orten; i betraktande hvaraf jag uppdrog åt Advokatfiskalsembetet att inför Kongl. Hofrätten tilltala Domhafvanden för det att vid ofvannämnda köpebrefs och fastebrefs beläggande med stämpelpapper förut åberopade 8 § 2 mom. i 1863 års Kungörelse icke blifvit behörigen iakttagen, utan Bruksegaren T. kommit att drabbas af en olaglig beskattning jemväl med afseende å lösen för sistnämnda handling.

Enär, efter nu angifna grunder, uppenbart vore, att Bruksegaren T. för lagfarandet af ifrågavarande fastighetsköp fått vidkännas en kostnad af ettusensextiotvå riksdaler 50 öre utöfver hvad eljest skolat ifrågakomma, yrkade Advokatfiskalsembetet, under åberopande af de skäl, som uti min skrifvelse i öfrigt funnes utvecklade, dels att Bruksegaren T. måtte berättigas att, vare sig hos Domhafvanden eller å ort, som vederborde, återfå hvad T. i och för köpe- och fastebrefven kommit att i stämpelafgift för mycket gälda, dels ock att Domhafvanden skulle förpligtigas att återgälda hvad han i lösen för fastebrefvet utöfver rätta beloppet uppburit.

I slutlig förklaring hänförde sig Domhafvanden hufvudsakligen till hvad han i sin förklaring till mig anfört, med tillägg att, då fastebrefvet å ifrågavarande fastighet utfärdats i enlighet med första uppbudet, sådant ej borde kunna föranleda någon anmärkning.

Kongl. Hofrätten meddelade utslag den 18 December 1868 och yttrade att, ehuru ostridigt vore, det Bruksegaren T. dels såsom afgift för stämpelpapper till det å ifrågavarande köp utfärdade köpebref i Jönköpings läns landtränteri nedsatt niohundra riksdaler och dels erlagt för stämpelpapper till det å köpet meddelade fastebref tvåhundratjugufem riksdaler och i lösen för samma handling etthundrasjutio riksdaler, men, då köpeskillingen för de försålda fastighetsdelarne, enligt hvad det serskildt uppgjorda köpekontraktet utvisade, beräknats till endast tjugufemtusen riksdaler, köpe- och fastebrefven, jemlikt stadgandena i Kongl. Kungörelsen den 4 December 1863, bort förses med stämpelpapper till belopp för det förra af etthundra femtio riksdaler och för det senare af tretiosju riksdaler 50 öre och, enligt Kongl. Förordningen den 30 November 1855, lösen för fastebrefvet beräknas till fyratiofem riksdaler, samt Bruksegaren T. följaktligen för lagfart af omförmälda köp fått vidkännas en utgift för stämpelpapper af niohundratretiosju riksdaler 50 öre och för lösen af etthundratjugufem riks-

daler utöfver hvad han rätteligen bort erlägga; likväl och enär i köpebrefvet icke varit utsatt huru stor del af den deri upptagna köpeskilling belöpte på fastighetsandelarne, samt vid detta förhållande, om än Domhafvanden, med afseende å köpebrefvets innehåll, icke saknat anledning att lemna lagfartssökanden anvisning att genom företeende af det i köpebrefvet åberopade köpekontrakt eller annorledes söka utreda huru stor del af den i köpebrefvet utsatta köpeskilling beräknats för fastighetsdelarne, Domhafvandens åtgärd att utan sådan utredning låta köpet inför Häradsrätten uppbjuda destomindre kunde läggas honom såsom embetsfel till last som stadgandet i 2 momentet af 8 § i Kongl. Kungörelsen den 4 December 1863, vid jemförelse med 16 § i samma Kungörelse, hufvudsakligen afsåge domarens och andra vederbörandes skyldighet att tillse, det icke någon handling blefve belagd med för ringa stämpel; alltså funne Kongl. Hofrätten Advokatfiskalsembetets påstående mot Domhafvanden icke kunna föranleda till vidare påföljd för honom, än att han skulle till Bruksegaren T. återbära hvad i lösen för fastebrefvet erlagts utöfver det belopp, som, enligt numera vunnen upplysning, bort i lösen gäldas, med etthundratjugufem riksdaler; hvaremot, med bifall till Advokatfiskalsembetets framställning i öfrigt, Bruksegaren T. förklarades berättigad att å ort, som vederborde, återbekomma det stämpelpapper, hvarmed fastebrefvet till belopp af etthundraåttatiosju riksdaler 50 öre blifvit belagdt, och den afgift för dylikt papper, som för köpebrefvet till belopp af sjuhundrafemtio riksdaler erlagts utöfver hvad i dessa hänseenden rätteligen bort beräknas.

I min till sistförflutna riksdag afgifna embetsberättelse (sid. 58 och följande) redogjorde jag för det åtal, som, med anledning af Statsutskottets skrifvelse den 5 Mars 1867, blifvit utfördt emot Konungens Befallningshafvande i Vesternorrlands län, för underlåtenhet att vederbörligen kungöra utslag uppå besvär öfver val af riksdagsman i Andra Kammaren för Ramsele och Sollefteå tingslags valdistrikt, hvarigenom händt, att två riksdagsmän från nämnda valdistrikt å riksdagsorten sig inställt.

Kongl. Svea Hofrätt hade genom utslag den 30 Oktober 1867 dömt Herr Landshöfdingen och Landssekreteraren i nämnda län att hvar för sig böta etthundra riksdaler riksmynt samt att gemensamt till Riksgäldskontoret återgälda den resekostnadsersättning, bemälda Kontor utgifvit till den ene af ofvanbemälde Riksdagsmän, med fyrahundratvå riksdaler riksmynt jemte fem procents ränta derå från den 25 Februari 1867, då berörda medel af Riksgäldskontoret utbetaltes.

Öfver detta utslag hafva såväl Herr Landshöfdingen som Landssekreteraren anfört underdåniga besvär; men genom nådigt utslag den 3 September 1868 har Kongl. Maj:t förklarat skäl icke hafva förekommit, som kunde verka ändring i Hofrättens utslag.

Sedan jag nu afslutat redogörelsen för de åtal, i hvilka under det sistförflutna årets lopp åtminstone *en* domstols utslag fallit; så följer att omförmäla, det under nämnda år till Justitie-Ombudsmansexpeditionen inkommit 45 klagoskrifter, af hvilka 6 ledt till åtal, 10 efter vederbörandes hörande dels lemnats utan vidare afseende dels ock medfört rättelse utan åtal; hvaremot 24 funnits vara af beskaffenhet att icke påkalla någon åtgärd, och 5 vid årets slut äro under handläggning.

De inkomna fångförteckningarnes granskning har gifvit anledning till 5 åtal. Öfriga dervid gjorda anmärkningar hafva blifvit nöjaktigt förklarade eller fått förfalla, när timad skada visats vara godtgjord, eller bero ännu på skriftvexling. I allmänhet hafva de af berörda granskning föranledda anmärkningar icke obetydligt minskats, och numertalet i expeditionens diarium i följd deraf nedgått, sedan, jemlikt Strafflagens stadgande, bötesförvandlingarne — denna förut så rika källa till anmärkningar och deraf följande brefvexling med ständige och tillförordnade domare öfver hela riket — numera verkställas på landskanslierna, således af färre personer, som lättare förvärfva vana dervid, samt föreskrifterna för nämnda förvandlingar tillika blifvit enklare.

Af ofvanstående uppgift om inkomna klagomål visar sig, att deras antal minskats till 45 från 57, som de utgjorde under år 1867. Detta förhållande är säkert oväntadt för hvar och en, som i allmänna tidningarne under det förflutna årets sista månad läst de der framställda upprörande skildringar af rättskränkningar och våldsamheter, som skulle blifvit, i ordningens namn, företrädesvis af den tillkallade vapenmakten begångna emot fredliga och oskyldiga medborgare, på aftnarne den 28, 29 och 30 sistlidne November. I anledning deraf hafva dock, så vidt jag kunnat utröna, endast tre personer anmält klagomål, en hos Justitiekanslersembetet och två hos mig. Den förstnämndes klagan, riktad emot en esqvadronschef vid Lifgardet till häst, har, såsom alldeles obestyrkt, blifvit af bemälda embete lemnad utan afseende De två sistnämnde personerna, som hos mig fört klagan, hafva varit dels en skräddaregesäll, som uppgaf sig hafva blifvit våldförd af Poliskonstaplar vid hörnet af Arsenals- och Lilla Trädgårdsgatorna den 28 sistlidne November på aftonen; men, enligt hvad

den af mig infordrade förklaring från vederbörande innehåller, hade klaganden vid det ifrågavarande tillfället försökt att fråntaga Poliskonstaplarne en af dem häktad person; för hvilken förbrytelse, hvartill klaganden blifvit lagligen förvunnen, Polisdomstolen dömt honom att böta sjutiofem riksdaler, hvarjemte hans talan emot Poliskonstaplarne, för föröfvadt våld, såsom obestyrkt ogillats; vid hvilket förhållande, jag icke kunnat å denna klagan fästa vidare afseende; dels ock en Handlande, som förmälde sig hafva nyssberörde afton, stadd på väg till Ladugårdslandet, mött en piket af Lifgardet till häst vid hörnet af Gustaf Adolfs torg och Arsenalsgatan samt dervid blifvit af en bland gardisterna förföljd till Kongl. Theaterns medlersta ingång och med ett sabelhugg sårad samt fått sin hatt förstörd. Rörande sistnämnde klagan har jag infordrat förklaring från befälet öfver den vid tillfället tjenstgörande vapenmakt.

Att dylika skildringar — framställande ordningsmakten, såsom glömsk af pligt och rätt, våldförande sig på fredlige och oskyldige medborgare, och detta ej allenast på stridsplatsen, som denna gång var södra delen af Carl XIII:s torg, der en samlad folkmassa gjorde försök att nedrifva en för den förestående högtidliga aftäckningen af Carl XII:s bildstod uppförd läktare, och i närheten af nämnde plats, utan ock på aflägsna torg och gator å Norrmalm, — spridas kring land och rike samt uppväcka harm och oro; men från den mängd personer, män, qvinnor och barn, som uppgifvits hafva blifvit sålunda öfverfallna och misshandlade, endast förutnämnde personer, och dessa för jemförelsevis ringare rättskränkningar, — dem tillfogade dessutom i stridsplatsens närhet — sökt laglig upprättelse; det är utan tvifvel, ur flera synpunkter, ett beklagligt tidens tecken. Voro nemligen tidningarnes berättelser sannfärdiga, så bevisar uteblifvandet af klagomål, åsyftande upprättelse för lidet våld och oförrätt samt våldsverkarenas bestraffning, att de sålunda förnärmade hafva en föga liflig rättskänsla och medborgaranda; ty den lefvande rättskänslan ej blott gifver utan fordrar äfven rätt, och en god medborgare tvekar ej att offra tid och möda för att uppehålla lagens helgd och till välförtjent straff befordra lagens öfverträdare, sjelf för rättsinnad att åtnöjas med den lumpna upprättelse för samhällslugnets och rättstillståndets kränkning, som vinnes genom dessa domslut utan ransakning, som flinkt afkunnas i allmänna tidningar eller man och man emellan och obesväradt sakfälla de ohörda anklagade till straff, hvilka sällan stanna vid mindre än förlust af heder och ära. — Voro åter ifrågavarande berättelser sanningslösa eller i större eller mindre mån vanställande verkliga förhållandet, så utgöra de ett nytt bevis på missbruk af pressens frihet, hvilken för visso har ett högre mål sig föresatt, än det att kringföra lögnens budskap, voro dessa ock utsända af obetänksamheten, icke af illviljan.

Men, ehuru klagomål, åsyftande laglig upprättelse, i ringa antal anförts, hafva dock icke saknats såväl i tal som skrift framstälda anspråk på allmänna åklagaremakten, att denna skulle skydda den personliga friheten, värna medborgares rätt, med ett ord, återställa det kränkta rättstillståndet; och har dervid icke lemnats oantydt, att det vore denna makts fel, om de sålunda skildrade öfvermodiga våldsbragderna icke blefve strängt straffade. Man tyckes härvid hafva glömt, att åklagaren endast hos domaremakten har att söka upprättelse för kränkt rätt och yrka rättskränkarens bestraffning, samt att sistnämnda makt icke efter godtycke utan på laga skäl och bevis utdelar upprättelse och straff. Den förfördelade, åt hvilken åklagaremakten skall skaffa upprättelse, måste derföre sjelf uppträda och åtminstone gifva tillkänna, hvilket och huru beskaffadt våld honom öfvergått. Sannfärdigheten af hans uppgifter bör vidare genom vittnen eller annan bevisning styrkas, så att brottets verklighet är gifven, innan den brottslige kan tilltalas, derest icke åklagaremakten skall utsätta sig för att sjelf ställas till ansvar af den utan laga bevis tilltalade. Med andra ord, om åklagaremakten skall kunna något uträtta, måste hon hafva understöd af målsegande och vittnen, ja vår lagstiftning har på senare tider till och med uttryckligen förbjudit allmänna åklagaremakten att åtala ett icke ringa antal brott, förbehållande denna rätt uteslutande åt målseganden. Om ock detta hinder i förevarande fall ej mött, har likväl det förhållande, att icke några målsegande, än mindre målsegande, försedde med vittnen, påkallat mitt bistånd, hindrat mig att efterkomma ofvan omnämnda anspråk och att vidtaga andra åtgärder än dem, för hvilka jag här förut redogjort; ty att, äfven om det, efter de dunkla antydningar, som varit gifna, kunnat låta sig göra, på vinst och förlust gå ur hus och i hus inom hufvudstaden för att uppsöka och framdraga målsegande och vittnen i fråga om ordningsmaktens förmenta våldsamheter, har jag icke ansett förenligt med det förtroende-uppdrag, jag af Riksdagen emottagit.

De äro egna företeelser dessa tid efter annan förekommande gatuoroligheter i hufvudstaden; och då från dem hemtats anledningar till serdeles vrånga omdömen och hårda tillvitelser emot snart sagdt alla myndigheter, som med deras afstyrande haft något att skaffa, har det varit min pligt att åt dessa tilldragelser egna uppmärksamhet. Min uppfattning af deras beskaffenhet och betydelse anser jag mig, på samma grund, skyldig att framställa för Riksdagen, äfven om detta till följd af sakens natur icke kan låta sig göra, utan att vidröra förhållanden, som angå ej allenast hufvudstadens myndigheter, utan ock densammas innevånare.

Efter hvad utredas kunnat, har för dessa oroligheter aldrig funnits någon politisk eller social plan, sällan *något* slags plan. Härifrån göra dock

de senast timade undantag, ty i dem synes hafva ingått planen att med våld nedrifva ofvanomförmälda, af enskild person å södra delen af Carl XIII:s torg uppförda läktare, hvilken lärer ansetts obehörigen hindra allmänheten att åskåda den då förestående högtidliga aftäckningen af Carl XII:s å berörda plats uppresta bildstod. Huru härmed än må hafva varit, och hvilken åsigt man än må hysa om lämpligheten af berörda läktares uppförande, är det dock för hvarje tänkande menniska klart, att någon giltig rättsgrund ej kunde åberopas af dem, som ville med våld nedrifva samma läktare; men i detta försök var dock en plan. I annat skilde sig likväl icke dessa oroligheter från dem, som tid efter annan under de senast förflutna tjugu åren egt rum. Deras vanliga uppkomst och förlopp hafva varit följande:

I anledning af en s. k. reformmiddag, ett skandinaviskt möte, eller endast en af okynniga pojkar anställd s. k. gåsmarsch har, i närheten deraf, en talrik menniskomassa skockat sig på gator och torg. Uti en sådan folkhop behöfver blott visa sig något uppmärksamhetväckande föremål, t. ex. en drucken och frispråkig person, så samlar sig kring honom en skara af pojkar om tio till femton år, som gyckla med den rusige och åt hans qvickheter gifva bifallsrop och hurrningar. Dessa oljud draga till stället allt flera åskådare; och personer, som icke hafva ringaste uppsåt att störa ordningen eller komma något ondt åstad, hopa sig sålunda af nyfikenhet att se hvad som kan komma att hända. Imedlertid tilltaga hurrningarne allt mer och mer samt öfvergå till det vildaste skrän, hvari de späda, genomträngande rösterna göra sig mest gällande. Då häraf lugnet i trakten störes, och den skockade massan hämmar rörelsen af åkande och gående, måste ordningsmakten gripa in med uppmaningar till folksamlingen att skingra sig. Häraf taga de oskyldige åskådarena anstöt, ifrigt förfäktande sin rätt att stå, der de behaga och huru länge de behaga, när de icke göra något ondt. Då uppmaningar ej hjelpa, måste ordningens upprätthållare söka att bemäktiga sig de högljuddaste orostiftarena, men dessa försök försvåras i hög grad derigenom att de sistnämnde så lätt kunna undansticka sig i massan af nämnde oskyldige åskådare, hvilka, af uppmaningarne att skingra sig redan stötte, om icke uppsåtligen hindra, dock ingalunda understödja ordningsmaktens bemödanden. Gripes imedlertid en och annan af orostiftarena och föres emot högvakten eller häktet, straxt vidtaga kamraterna försök att befria den eller de sålunda häktade; då hafva de funnit sak med ordningsmakten, och, om de icke lyckas att frigöra de gripne, anse de sig dock hafva full rätt att hämnas deras gripande. Hämndens vapen blifva gatustenar och andra kastvapen, som slungas emot ordningsmaktens tjenare, hvarhelst de visa sig. Göra nu desse utfall för att hålla angriparena från

lifvet och skingra den påträngande folkmassan, eller användes för detta ändamål vapenmakt, viker väl massan undan, dock icke längre, än oundgängligt nödigt är och så, att hon bibehåller utsigten öfver platsen, och orostiftarena dela sig i flockar, som skingra och sammandraga sig, efter omständigheterna, springa omkring ett qvarter och samlas åter på valplatsen. Då är kriget emot ordningen fullständigt i gång; polis och militär öfverfallas från olika håll med de förutnämnda kastvapnen, fensterrutor inslås här och der i husen af de förbispringande upprorsflockarne, och gatulycktor krossas. — Så fortgår oväsendet till framemot morgonen. Påföljande afton — om oväsendet börjat, såsom vanligast varit, på en lördags- eller söndagsafton — samlas kämparne åter för att fortsätta hämndens verk, och de outtröttlige åskådarena äro äfvenledes der på sina platser. Så börja hurrningarne och det olideliga skränet, derefter följa stenkastningarne på polis och vapenmakt, fenster och gatulyktor. Och dessa uppträden hafva ännu aldrig slutat förr, än någon alfvarsammare åtgärd blifvit vidtagen, såsom anfall af polisbetjeningen, väpnade med battonger, eller af vapenmakten medelst kavallerichoc eller till och med handgevärseld. Derefter är vanligen med ens allt lugnt och stilla. Men då börjar efterspelet i tidningarne, bland hvilka några öfverbjuda hvarandra i nit och ömhet för det våldförda folket, den kränkta lagen. Det är likväl nästan endast ordningsmaktens åtgärder som klandras och afmålas i de kraftigaste ord och bilder. Orostiftarenas tilltag deremot omtalas såsom ett oskyldigt skämt, *) utfördt af minderåriga gossar; men den af ordnings-

*) Man har på den senaste tiden sett mer än ett misslyckadt försök till ifrågavarande brotts karakteriserande. Det säges hafva varit *upplopp*, icke *uppror*, och förthy skall vapenmakts tillkallande icke varit lofligt. *Uppror*, heter det, beskrifves i Strafflagens 10 kap. 7 sålunda: »Nu samlar sig folkmängd tillhopa och lägger det uppsåt å daga, att med förenadt våld sätta »sig upp emot verkställighet af offentlig myndighets bud, eller att den till någon embetsåtgärd »tvinga eller att för sådan åtgärd hämnas» etc. Något af dessa fall skall ej hafva varit för handen vid de timade oroligheterna. Deremot anses på dessa oroligheter passa lagens beskrifning på *upplopp* i 13 § i nämnde kapitel, så lydande: »Samlar sig folkmängd tillhopa och stör er lugnet eller allmänna ordningen, utan att lägga å daga sådant uppsåt, som i 7 § sägs, och skingrar sig ej denna folkmängd på offentlig myndighets befallning utan visar trotsighet deremot: då skola orostiftare och anförare af det upplopp till straffarbete — — — dömas. Slutade beskrifningen här, så hade anmärkningen något skäl för sig; men i fortsättningen af §:n heter det: *öfvergå de* (som upploppet anstiftat, anfört eller deri deltagit) *till våld å person eller egendom; vare lag, som i 9, 10 och 12 §§ om uppror sägs.*» Och dessa §§ åter stadga:

9 §. Göra upprorsmän våld å person, eller bryta eller förstöra de hus, eller plundra eller förderfva de annan egendom: då skola de dömas, anstiftare och anförare till straffarbete från och med sex till och med tio år, och annan deltagare i upproret till sådant arbete från och med

ordningsmakten vidtagna kraftåtgärd har träffat idel fredliga och aktningsvärda medborgare — sannolikt i de flesta fall återigen de oskyldige åskådarena — hvilka skola blifvit med ursinnig vildhet misshandlade, ja en och annan till och med dödad. Under tiden dömas deltagare i det oskyldiga skämtet till straffarbete på månader och år, hvilket bevisar, att åtminstone desse ej höra till de minderåriges antal, och att lagen ser dylika tillställningar icke med samma ögon, som besagde tidningspress, hvilken stundom ej dragit i betänkande att framställa de lagvunna orostiftarne såsom ett slags martyrer för friheten, dermed eldande andra lika obetänksamme att vid möjligen sig yppande tillfälle söka att förtjena enahanda martyrkrona.

Den, som upprepade gånger haft tillfälle att på nära håll få kännedom om dessa upptåg, skall säkert med mig beklaga först och främst, att den makt och myndighet, hvilka tillkomma föräldrar, målsmän, husbönder eller, i brist af dessa, samhället, icke allmänneligen samvetsgrannare och allvarligare handhafvas öfver det uppvexande slägtet i hufvudstaden, än att minderåringarne afton efter afton kunna spela mästare på hufvudstadens gator med okynniga upptåg och skrän, och att — hvilket är en härmed jemförlig och lika bedröflig syn, som under det sistförflutna året erbjudits allmänheten — skaror af tretio till fyratio af dessa olyckliga barn skyldra inför stadens domstolar tilltalade för mångfaldiga stölder; — vidare att en stor mängd af ynglingar och män ur snart sagdt alla klasser af hufvudstadens befolkning finna sin förnöjelse att såsom åskådare öfvervara

---

med två till och med sex år; varde ock för våld eller annan brottslig gerning, som vid uppror begås, gerningsmannen straffad efter ty i 4 kap. 1 § skils.»

10 §. »Dräper upprorsman den, som uppror stilla vill, miste lifvet eller dömes till straffarbete på lifstid.

Varder upprorsman dräpen; ligge ogild.»

12 §. »Till upprors stillande må krigsmanskap användas; dock ege det ej å upprorsmän vapen förr bruka, än den på stället varande civilmyndighet tre gånger ljudeligen i Konungens namn befalt dem att genast åtskiljas, vid äfventyr att vapenmakt eljest användes. Öfvergå upprorsmän så hastigt till våld, att civilmyndigheten ej kan så förfara, som nu sagdt är; då ege den myndighet förordna, att upproret med vapenmakt genast stillas skall. Ej må dock i något fall vapen längre brukas, än civilmyndighet finner sådant för upprorets stillande nödigt vara.«

Det synes mig sålunda vara med lagens klara ord visadt, att vapenmakt vid sådana tillfällen, om hvilka nu är fråga, med full rätt kunnat användas; ty vid dem har alltid våld både å person och egendom föröfvats. Det brott, hvarom fråga är, karakteriseras följaktligen rättare såsom uppror än som upplopp, emedan det är ett upplopp, som urartat till sådant våld, att det af lagen anses lika med uppror. De anförda lagbuden, jemförda med de utslag, Rådstufvurätten fält öfver de senast lagförda orostiftarena, visa dock, att de lindrigaste straffbestämmelserna för uppror blifvit tillämpade.

nyss beskrifna gatuupptåg och, sålunda, åsidosättande den hållning, deras samhällsställning och bildningsgrad fordra, medelbarligen uppmuntra och fremja uppträden, hvilka så nedsätta hufvudstadens anseende; — och slutligen, att en del af hufvudstadens press, när han behandlar dessa ämnen, så sammanblandar sann frihet med sjelfsvåld, okynne och trots emot ordningsmakten, att den enfaldige läsaren lätt förvillas att tro de sistnämnda vara utmärkande kännetecken på en fri och frisinnad medborgare; likasom något samhälle skulle kunna bestå med slika frihetsbegrepp eller någorstädes sann frihet trifvas, der lag och ordning icke vördas.

Hvad nu ordningsmakten beträffar, så lärer väl till en början få erkännas, att ledningen af hennes verksamhet icke är någon lätt uppgift att lösa under ofvan beskrifna omständigheter. Ingriper nemligen denna makt med sina åtgärder straxt i början af oväsendet, så klandras det och stämplas såsom en verksam orsak till oväsendets tilltagande: ingriper hon senare, så klandras det, under föregifvande, att ordningsmaktens efterlåtenhet uppmuntrat orostiftarenas djerfhet. Användes till ordningens återställande vapenmakt, så är det orätt: användes åter polisstyrka, väpnad med battonger, så är det icke ändamålsenligt o. s. v., och genljudet efter hvart och ett dylikt bullersamt uppträde har alltid, såsom sagdt är, varit klander af ordningsmaktens åtgärder. Det är en del af tidningspressen, som härvid högljuddast fört ordet, ej sällan på en gång åklagare och domare och aldrig besvärad af att döma den anklagade ohörd. Men ej blott i detta, äfven i andra hänseenden, har nämnda del af pressen intagit till ordningsmakten, företrädesvis polisen, en skef och för det allmänna bästa i hög grad menlig ställning. Han har nemligen gjort till sin uppgift att ständigt och för allt hvad som göres och icke göres klandra, smäda och håna polismyndigheten, ej mindre de lydande än de befallande. Det bestrides visst icke, att pressen är i sin goda rätt, när han håller ett vaksamt öga på nämnda myndighet, som till följd af arten och omfånget af den makt, hon måste ega, kan verka mycket både godt och ondt, hvarföre hennes verksamhet, synnerligast i beröringen med den okunnigare och fattigare delen af hufvudstadens befolkning påkallar tillsyn; men detta vakande öga måste se klart och rätt, måste se ej allenast felen och bristerna utan äfven de goda bemödandena och förtjensterna, och de omdömen, som efter sådana iakttagelser uttalas inför allmänheten, böra vittna om sanningskärlek, oväld och rättvisa. Med lögn, vrångvisa, smädelse och hån har ännu aldrig någon förbättring åstadkommits, vare sig hos inrättningar eller enskilde personer, men väl förbittring. Man kan lätt föreställa sig, hurudant förhållandet, under sådana omständigheter, skall vara emellan, å ena sidan, polisens tjenare, af hvilka man begär för mycket, om man fordrar att de skola vara alldeles oberörde af att se sig i tidnings-

pressen, snart sagdt dagligen, med ord och bilder smädade och hånade samt, å andra sidan, den i bildning och sedlighet lägst stående delen af hufvudstadens befolkning, för hvilken lika oafbrutet predikas, utom andra föga uppbyggliga saker, såsom en osviklig lära, att polismyndigheten är en "rutten" och förkastlig inrättning, som ej gör annat än ondt, och hvilkens ledare och tjenare äro mot folket illasinnade och i sin tjenstutöfning pligtförgätne lagöfverträdare. Den ömsesidiga förbittring, som häraf måste uppstå emellan ordningsmaktens tjenare och den del af befolkningen, med hvilken de förre hafva mesta beröringen, kan icke undgå att i många hänseenden medföra menliga följder. Jag skall nu endast vidröra en af dessa. Polismyndigheten måste hemta sina tjenare, om icke ur den klass af hufvudstadens befolkning, hvilken nyss blifvit omtalad, dock ur den allmänhet, som i alstren af nämnda tidningspress söker tillfredsställandet af sin läslust eller åtminstone sitt nyhetsbegär. Bland denna allmänhet finnas, såsom öfverallt, ej allenast aktningsvärde och redbare personer utan ock sådana, om hvilka omdömet icke kan utfalla lika gynsamt, men ibland dem alla råder, naturligen, af ofvan angifna skäl, icke någon fördelaktig tanka om polisbefattningar. När då icke lönerna vid dessa befattningar äro så stora, att de kunna utöfva någon serskild lockelse, följer af allt detta, att endast undantagsvis de aktningsvärdaste och redbaraste personerna låta anvärfva sig i polisens tjenst. Det skall sålunda alltid hända, att i poliskorpsen inkomma personer, hvilka kunna gifva lastarenom rum, desse samme lastare, som i väsendtlig mån vållat, att polispersonalen icke kunnat blifva så sammansatt som önskligt varit. Och det är icke små fordringar, som ställas på denna personal; det är ej ringa mått af urskilning, själsnärvaro, redbarhet, lugn och kallblodighet, som redan den dagliga tjenstgöringen kräfver af polismannen, äfven om icke i beräkning tagas de anspråk, som hysas på hans uppförande under de retsamma och uttröttande gatuupptågen. Att många af desse ordningsmaktens tjenare icke bestått alla dessa prof, har nogsamt visat sig, genom de åtal, som blifvit emot dem tidt och ofta anställda; men detta oaktadt måste dock, skulle jag tro, hvar och en, som med uppmärksamhet följt denna inrättnings utveckling, om han är rättvis medgifva att, trots de vidriga omständigheterna, framstegen till ett bättre icke varit så få eller ringa.

För att imedlertid förhållandet skall blifva fullt tillfredsställande, och vår hufvudstad bekomma en verkligt god polis fordras dock medverkan utifrån, samverkan af flera förhållanden gynsammare, än de nu förevarande. Dertill fordras i första rummet, att den nämnda tidningspressen, glömmande insupna fördomar och möjligen utståndna vidrigheter, hädanefter intager en värdigare hållning emot Polismyndigheten, följer hennes åtgärder

med uppmärksamhet, sanningsenligt, rättvist och hofsamt framställer hennes fel, men ej heller fördöljer, förnekar eller förringar hennes goda bemödanden och förtjenster; dertill fordras vidare, att allmänheten öfvervinner sin sjelfviska och makliga liknöjdhet för lag, ordning och skick, samt i likhet med andra hufvudstäders befolkning, t. ex. Londons, snarare understöder än motverkar Polismyndighetens bemödanden; att hon lägger band på denna så allmän vordna klandersjuka, som högljudt dömer och fördömer utan att närmare undersöka, hvad hon bedömer; samt att alla i gemen och hvar och en i synnerhet, när verkliga och bevisliga missgrepp och fel blifvit af myndighet, denna eller någon annan, begångna, villigt offra tid och möda, att åt den brutna lagen, det kränkta rättstillståndet söka bereda den upprättelse, som är dem värdig, nemligen lagbrytarens och rättskränkarens lagliga bestraffning.

Efter min uppfattning hafva sålunda dessa oroligheter icke varit så samhällsvådliga, ej heller åtgärderne för deras stillande på något så oroväckande sätt stört eller hotat den medborgerliga friheten och säkerheten, som det föregifvits. I de förras uppkomst och fortgång hafva de verklige orostiftarena och deras uppviglare tvifvelsutan haft största skulden, men dernäst dessa oskyldige åskådare, som trott sig vara i sin goda rätt och intet ondt vålla, men utan hvilkas otidiga nyfikenhet dessa upplopp, om de kunnat ens uppkomma, genast skulle hafva blifvit stillade, och den jemförelsevis ringa skaran af verkliga orostiftare genom ordningsmaktens försorg lätteligen skingrad eller tillvaratagen. Sedan tumultet kommit i gång, och synnerligast när det skolat med en kraftåtgärd stillas, har onekligen ordningsmakten, vid vissa tillfällen, gjort sig skyldig till okloka åtgärder och någon gång onödigt våld, hvarföre vederbörande äfven blifvit tilltalade, när ordentliga angifvelser derom blifvit gjorda; men härvid bör ej lemnas oanmärkt, dels att vid ett dylikt anfall knappast någon möjlighet finnes att förekomma, det den oskyldige får lida med den skyldige, helst om den förre hörer till de oftanämnde outtröttlige åskådarena — om hvilkas verkliga oskyldighet, sedan de framhärdat på sina platser, i trots af alla, afton efter afton, upprepade uppmaningar att skingras, meningarne kunna vara olika — dels ock att det manskap, som användes till slikt anfall, utgöres af polispersonal och krigsmanskap, uttröttade af nattvak och kroppsansträngningar samt förbittrade genom orostiftarenas retsamma beteenden, skällsord och lömska angrepp med stenkastning och annat våld. Det är ej någon lätt sak att hos detta manskap, i sådan sinnesförfattning, inprenta, att de skola skingra och göra oskadliga, icke straffa de våldsverkare, emot hvilka de äro utsände, och att få en sådan föreskrift, äfven om den vore på förhand inprentad, under nämnda förhållanden åtlydd och tillämpad.

Hvad de senast timade oroligheterna och ordningsmaktens beteende vid deras afstyrande angår, kan derom ej lemnas närmare besked, än det jag om dylika uppträden i allmänhet anfört, alldenstund, på sätt redan omförmält blifvit, icke ens möjlighet blifvit beredd, att i detta ämne få å bane mer omfattande undersökningar, på hvilkas utgång jag först skulle vågat grunda ett bestämdare omdöme i saken.

Om *lagskipningens tillstånd* i allmänhet gälla fortfarande de omdömen jag i mina föregående embetsberättelser uttalat. Det ligger i sakens natur, att derutinnan någon anmärkningsvärd förändring under ett års lopp icke kunnat inträffa. En och annan hithörande fråga vidröres dock i den redogörelse för årets embetsresa, som längre fram följer.

Något nytt *lagstiftningsärende* har jag denna gång icke att framställa. Verksamheten på detta fält har varit och är, isynnerhet sedan riksmötena blifvit årliga, så liflig, som med nödig betänksamhet och grundlig behandling af så vigtiga ärenden, efter mitt omdöme, låter sig förena. Men då ytterligare erfarenhet vunnits, förnämligast under årets embetsresa, af de olägenheter, som härflyta från ofullständigheten i några stadganden uti *Kongl. Förordningen angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom den 24 September 1861* föranlåtes jag härmed ånyo framställa de förslag till tillägg i nämnda förordning, som återfinnas i min till senaste riksmöte afgifna embetsberättelse (sid. 90 och följande), der jag tillåtit mig föreslå följande förändrade lydelse af Förordningens

§ 1. Förmynderskap stånde under vårdnad af den Rätt, hvarunder den omyndiges fader, der han död är, vid dödsfallet lydt eller, om han lefver, *stadigt* hemvist hafver. *Är den omyndige född utom äktenskap och ej för äkta barn i laga ordning förklarad, höre förmynderskapet under den Rätts vårdnad, hvarunder modren vid dödsfallet lydt eller, om hon lefver, stadigt hemvist hafver. Äro hvarken fader eller moder kända, eller hafver ingendera af dem stadigt hemvist, lyde den omyndige i förmyndaremål under Rätten i den ort, der han bor, då behof af förmyndare för honom yppas eller, om han ej stadigt hemvist hafver, der dylikt behof först anmäles. Lefver fader eller moder, men är annan till förmyndare förordnad, eller har den, som uppnått myndiga år, blifvit under förmyndare ställd, lyde förmynderskapet under den Rätt, som förmyndare förordnat.*

§ 3. Ordet Socknenämnd utbytes emot *Kommunalnämnd.*

§ 4. Förmyndare skall, för hvart år, afsluta räkning öfver allt det han har om händer, med uppgift af den säkerhet, hvaremot den omyndiges

reda penningar utsatta äro, och ingifve, vid början af följande år, den räkning, jemte ett utdrag derur, innehållande summarisk uppgift af den omyndiges behållning så i fast som lös egendom till Gode männen eller *Kommunalnämnden. I detta utdrag skall ock tillkännagifvas om, under årets lopp förmynderskap upphört, ehvad den omyndige uppnått myndig ålder eller aflidit eller omyndig qvinna trädt i äktenskap.* Det utdrag, hvarom nu sagdt är, skall etc.

§ 5. Vid slutet tillägges: *Förordnar Rätten, att förmyndaren dylik säkerhet lemna skall, och bibehålles denne ändock vid förmynderskapet, varde slik säkerhet i förvar satt hos Kommunalnämnden i den församling, till hvilken den omyndige, efter de i 1 § stadgade grunder, må anses höra.*

I afseende på motiven till dessa förslag får jag hänvisa ej mindre till nyssåberopade embetsberättelse än ock till den, som afgafs till riksdagen år 1862.

Det under senaste tiden utöfver vanligheten ökade fångantalet har ej kunnat undgå att medföra ökade bekymmer för fångvården. Då cellfängelserna i länen började byggas, bestämdes deras storlek hufvudsakligen efter antalet af ransakningsfångar. Någon annan måttstock fanns då icke, ty de förutvarande länshäktena voro nästan uteslutande för detta ändamål inrättade, på en tid, då frihetsstraffen endast i ringa mån användes. Kom så det nya straffsystemet, der sistnämnda straffart blifvit den förnämsta. Visserligen fortsattes äfven efter detta systems påbegynta införande byggandet af dylika fängelser, men fångantalet höll sig ännu den tiden vid en jemförelsevis låg siffra, en naturlig följd af gynnsamma år, god tillgång på arbetsförtjenst och andra fördelaktiga förhållanden. Sedan fängelserna voro färdiga, utkom strafflagen, som i hela den nu varande utsträckningen infört frihetsstraffen, och en tid af misslyckade skördar, hämmad industriel verksamhet med deraf härflytande nöd och arbetslöshet har inträffat, samt brotten tilltagit. Följden har blifvit, att fängelserna äro eller hota att blifva för det antagna ensamhetssystemets fullständiga tillämpning otillräckliga. Vid nästan alla de cellfängelser, jag under årets embetsresa besökte, öfverskred myckenheten af fångar med en och annan cellernas antal. Och att detta öfverskott på sina ställen icke stigit till högre siffertal förklaras derigenom, att fångar i icke ringa antal förflyttats från ett till annat fängelse.

Huru denna olägenhet skall afhjelpas utan alltför stora omkostnader är

ej så lätt att säga. I första rummet faller väl tanken på uppbyggande af ett eller flera större straff-fängelser, men dervid möter naturligen den invändning, att i vårt glest bebodda land kostnaden för fångarnes transporterande till två eller tre större fängelser blifver oerhördt stor, när äfven de fångar, som skola undergå fängelse eller straffarbete under kortare tid, än två år, måste dit förflyttas, på det att länscellfängelserna må kunna begagnas för deras egentliga ändamål att vara ransakningshäkten. Det skulle med afseende på transportkostnaden vara lämpligare, att flera fängelser i landsorterne finge användas till straff-fängelser. Sålunda föreställer jag mig att i alla stadshäkten och i flera bland häradshäktena kortvarigare frihetsstraff, t ex. tre till fem dagars fängelse vid vatten och bröd skulle kunna afsittas. Denna utväg förtjenar uppmärksamhet, äfven om bristande utrymme i länshäktena icke vore för handen, ty kostnaderna vid dylika ringare straffs verkställande äro för närvarande betydligare, än man skulle föreställa sig. Under embetsresa för några år sedan lät jag uträkna Statsverkets kostnad för att till tre dagars fängelse vid vatten och bröd, uti länshäktet i Gefle befordra en i Hudiksvall bosatt person, som saknade tillgång till böter, ådömda för fylleri; och beloppet af nämnda kostnad uppgick till femtio riksdaler 35 öre. Afståndet emellan nämnda städer är dock endast omkring 15 mil. Ännu större blifver summan naturligtvis i de nordligare länen, när t. ex. en person från lappmarkerna skall för nämnda ändamål inforslas kanske öfver fyratio mil till länscellfängelset. Jag har i Kongl. Fångvårdsstyrelsen sökt upplysning om transportkostnaden under år 1867 för befordrande till fängelse vid vatten och bröd af sådana personer, som, dömde till böter, icke kunnat dem gälda utan måst undergå ifrågavarande fängelsestraff; och denna kostnad befinnes stiga till 54,339 rdr 1 öre. Bemälde personers antal utgjorde 3,559, som i medeltal undergingo 5,56 dagars fängelse med en transportkostnad i medeltal af 15 rdr 27 öre på personen. Detta utvisar, huru jemförelsevis öfvervägande antal af desse personer utstått dylikt förvandlingsstraff under tre till fem dagar. Närmare uppgifvet, utgjorde antalet af dem, som undergått fängelse vid vatten och bröd under tre dagar 1357
» fyra » 446
» fem » 342
tillhopa 2145

af ofvan utsatta summa 3559, eller nära två tredjedelar deraf. Härtill kommer en annan utgiftspost, nemligen den, som härflyter derifrån, att när vid ett länshäkte större mängd af fångar uppstår, än som der kan förvaras, en del af fångarne måste förflyttas till första närmaste länshäkte, der utrymme finnes. Dessa flyttningar blifva ganska dyrbara, när desamma skola verk-

ställas t. ex. från de nordligaste länen ända till Gefle, Fahlun och Upsala. Det kan ej betviflas, att en betydlig del af denna omkostnadssumma skulle inbesparas, om, såsom ofvan antyddes, fängelse vid vatten och bröd, när det icke räcker längre, än fem dagar finge verkställas i stadshäktena och i de härad shäkten, som befinnas dertill lämpliga. Emot ett sådant förslag kunna visserligen flera invändningar göras. Den första blefve troligen den, att dessa mindre häkten icke äro så inrättade eller kunna så bevakas, att underslef vid straffets verkställande undvikes. Detta måste till viss grad medgifvas, när fråga är om långvarigare straff; men då straffet skulle räcka i de flesta fall tre dagar, är det föga antagligt, att försök till detsammas lindrande eller bevakningens gäckande skulle ifrågakomma. Vid samtal med de många fångar, jag under mina besök i fängelserna träffat, har jag nemligen funnit dem föga akta detta kortvariga straff. Vidare skall tvifvelsutan invändas, att straffets undergående i ett större fängelse på en aflägsen ort gifver deråt en mera afskräckande skepnad, än om det får aftjenas i hemorten. Härom kunna dock meningarne vara delade, så hos de straffskyldige som hos allmänheten. De förre kunna finna sig bättre vid att få göra en längre resa och bland helt fremmande personer okände utstå sitt straff, än att göra det midt ibland dem, med hvilka de sedan skola sammanlefva; och af allmänheten har säkert flera vetskap om en bestraffning, som försiggått snart sagdt under deras ögon, än om en sådan, som egt rum på aflägsen ort. Men huru dermed än må vara, förtjenar denna invändning föga afseende, då fråga är om en så ringa förbrytelse och ett så obetydligt straff, som t. ex. fylleri, bestraffadt med tre dagars fängelse vid vatten och bröd. Mera förtjent af uppmärksamhet kan då den anmärkning vara, att stads- och häradshäkten äfvenledes äro afsedda endast för ransakningsfångar, och att de derföre icke böra förryckas från denna användning. Härtill svaras, att min mening aldrig varit, att dessa häkten skulle begagnas till straff-fängelse i annat fall, än när det kan ske, utan att det utrymme som fordras för ransakningsfångar, inkräktas; och lyckligtvis äro dessa häkten i allmänhet så litet upptagna af sistnämnda slags fångar, att på de flesta ställen och under långa tider af året, de kunna utan något men begagnas för verkställande af fängelsestraff vid vatten och bröd. Jag har nemligen icke ifrågasatt, att andra fängelsestraff skola der verkställas. Någon svårighet för bestraffningarnes behöriga öfvervakande synes mig ej heller böra möta, då vid hvart och ett af dessa häkten finnes en vaktmästare eller häradstjenare, samt stadshäkten redan nu stå under Rådstufvurätternas tillsyn, likasom häradshäktena under kronobetjeningens.

Äfven andra utvägar finnas att minska trängseln i fängelserna såsom

såsom genom förkortande af en och annan fånges onödigt förlängda fängelsetid. Utom det att anledningar härtill finnas i lag och författningar, kan vederbörandes omtänksamhet i detta afseende uträtta icke så ringa. Hit hörer i första rummet, att domstolarne dels ej försumma, att inom de 14 § mom. b) och c) stadgade tider expediera och till vederbörande häkte afsända utslag angående dömde häktade personer, dels ock icke, i oträngt mål, uppskjuta ransakningarne med dylika personer. I förstnämnda fråga, eller den om tiden för utslags expedierande till exekutor för straffs verkställande, synes en förvänd åsigt hafva vunnit insteg hos en och annan domare, som hållit före, att härom skulle gälla samma stadganden som om protokolls och utslags expedierande i underställningsmål eller då ransakning hänvisas från en till annan domstol; men detta är uppenbarligen två skilda saker: i ena fallet expedieras endast utslaget, som vid afkunnandet redan bör vara uppsatt och blott behöfver utskrifvas; i det andra fordras uppsättning och utskrifning af både protokoll och utslag. Detta hvad domstolarne angår. Men äfven åklagaren kan i icke ringa mån bidraga till ransakningarnes förkortande, genom att utan uppehåll uppsöka och framhafva sina vittnen jemte annan bevisning och, när åklagaren tillika är den, som häktat brottslingen — hvilket vanligen är förhållandet på landet och i de mindre städerna — genom att skyndsammast anskaffa prestbevis rörande den häktade. Det förekommer nemligen ej så sällan, att ransakningar icke kunna afslutas i brist på dylikt bevis, och hvarje sådant uppskof, vare sig af nu anmärkta eller annan anledning, medförer icke allenast förlängd fängelsetid för fången samt ökad kostnad för hans underhåll utan ock ofta tillökning i utgifterna för fångtransporten. När sedan den häktade slutligen är vorden dömd, och straffets verkställande ifrågakommer, inträffar det stundom, att i det utslag, genom hvilket han blifvit dömd, äro utsatta flera straff, såsom straffarbete, fängelse och böter, utan att utredt är, om den bötfälde eger tillgång till böterna, och utan att nämnda straff blifvit behörigen sammanlagda, eller ock är händelsen den, att flera utslag på en gång förekomma till verkställighet. I dessa fall skall sammanläggning af straffen ega rum, hvilken icke får af Konungens Befallningshafvande verkställas utan måste blifva föremål för domstols — Underrätts eller Hofrätts — åtgärd och fordrar i följd deraf sin tid. Det vanliga är då, att fången i afvaktan på en sådan förvandling fortfarande hålles häktad och icke får begynna sitt straff. Härtill kunde någon orsak finnas den tid böter, ådömda i förening med straffarbete eller fängelsestraff, förvandlades till fängelse vid vatten och bröd, som skulle verkställas före straffarbetet eller fängelsestraffet. Man vågade naturligtvis icke då låta fången begynna detta straff, innan det genom förvandlingsbeslut var bestämdt, huru många dagar

det skulle räcka. Men då numera böter, ådömda jemte straffarbete eller fängelsestraff, skola förvandlas till ettdera af dessa straff, bör någon betänklighet icke möta att låta fången börja det redan ådömda straffarbetet eller fängelsestraffet, under hvars verkställande förvandlingsbeslutet alltid hinner meddelas, hvarigenom hela den tid, som åtgår för nämnda besluts anskaffande, inbesparas på fängelsetiden, till fromma för både fången och fångvården.

Men jag återkommer till länscellfängelserna och de svårigheter, som den inträffade bristen på utrymme i dessa fängelser medförer När, såsom jag ofvan anmärkt, fångarnes antal öfverstiger cellernas, måste naturligtvis mer än en fånge insättas i hvarje cell. Att sätta tillsammans mer än två, kan ännu och bör förthy undvikas, äfven ur sundhetsskäl, i anseende till cellernas obetydliga kubikinnehåll. Men vid denna sammansättning fordras urskilning och det i högre grad, än på ett och annat ställe funnits använd. I allmänhet böra ransakningsfångar, åtminstone så länge ransakningen pågår, icke sammanföras i en cell, och aldrig de, som för samma brott hållas häktade. Fångar, som undergå straffarbete, böra ej heller inbördes eller med andra slags fångar sammanföras i *en* cell, emedan derigenom upphör det afdrag å strafftiden, som Kongl. Förordningen angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum den 28 December 1857 stadgar. Den någon gång framstälda fråga, huruvida en straffarbetsfånge, som af en eller annan orsak kommit att under någon tid hållas i samma rum med en annan fånge, skall för denna tid gå miste om det stadgade afdraget eller icke, lärer svårligen kunna, efter samma förordnings uttryckliga lydelse, på mer än ett sätt besvaras, nemligen så, att afdrag icke eger rum för annan tid, än den, under hvilken fången i enrum utstår straffet. — Fångar, som vid bristande utrymme alltid kunna sättas i samma cell, äro de, som undergå fängelse på längre eller kortare tid. Med dessa eller ock med hvarandra inbördes kunna dernäst sammanföras ransakningsfångar, rörande hvilka ransakningen vid underrätt är slutad; vidare ransakningsfångar, som veterligen bekänt sitt brott, ehuru ransakningen af en eller annan orsak ej är slutad; och till sist straffarbetsfångar. Det förstås dock af sig sjelf, att i alla dessa fall hufvudsakligt afseende bör fästas vid fångarnes lynne och sinnesbeskaffenhet, deras uppförande i häktet, beskaffenheten af deras brott med flera dylika omständigheter, för hvilka några reglor icke kunna på förhand utstakas, så att anordnandet af dessa sammanflyttningar alltid bör bero på pröfning i hvarje fall af fängelseföreståndaren och den eller dem, som öfver fängelset hafva tillsyn.

I likhet med hvad som egt rum i föregående embetsberättelser, intages här nedanstående:

Sammandrag af Revisions-sekreterarnes Arbetsredogörelser för år 1867.

Balans, enligt dessa redogörelser vid slutet af år 1866:

Revisionssaker	263.	
Skiftesmål	44.	
General-auditörs-ärenden	4.	
Besvärs- och ansökningsmål . .	220.	531.

Inkomna mål under år 1867:

Revisionssaker	402.	
Skiftesmål	99.	
General-auditörs-ärenden	18.	
Kammarrättsmål	2.	
Hemstälda brottmål	2.	
Besvärs- och ansökningsmål . . .	1029.	
Kabinettsmål	132.	1,684. 2,215.

Afgjorda mål under år 1867:

Revisionssaker	496.	
Skiftesmål	111.	
General-auditörs-ärenden	18.	
Kammarrättsmål	2.	
Hemstälda brottmål	2.	
Besvärs- och ansökningsmål . .	1,065.	
Kabinettsmål	128.	1,822.

Balans till år 1868:

Revisionssaker	169.	
Skiftesmål	32.	
General-auditörs-ärenden	4.	
Besvärs- och ansökningsmål . .	184.	
Kabinettsmål	4.	393. 2,215.

Balansen, som vid början af år 1867 utgjorde 531.
och vid årets slut 393
har således under årets lopp *minskats* med . 138 mål.
Af denna minskning belöper på
Revisionssaker . . . . 94.
Skiftesmål . . . . . 12.
Besvärs- och ansökningsmål 36. 142.
Deremot har balansen ökats med
Kabinettsmål . . . . . 4. 138 mål.

Af de till år 1868 balanserade Revisionssaker hafva inkommit:
år 1864 . . . 2.
» 1865 . . . 5.
» 1866 . . . 7.
» 1867 . . . 155. 169.

Jemförelse, för sistförflutna fem år, emellan antalet af

Inkomna mål:

	1863	*1864*	*1865*	*1866*	*1867*
Revisisonssaker	375.	325.	465.	456.	402.
Skiftesmål	154.	124.	124.	101.	99.
Hemstälda mål	13.	13.	7.	6.	2.
Andra mål och ärenden	1143.	1240.	1094.	1207.	1181.

Afgjorda mål:

	1863	*1864*	*1865*	*1866*	*1867*
Revisionssaker	604.	580.	472.	503.	496.
Skiftesmål	215.	133	134.	105.	111.
Hemstälda mål	15.	11.	8.	7.	2.
Andra mål och ärenden	1348.	1245.	1249.	1300.	1213.

Minskningen i antalet balanserade *Revisionssaker*, hvilken började
år 1861 med . . . . . 35.
har fortgått » 1862 » . . . . . 61.
» 1863 » . . . . . 229.
» 1864 » . . . . . 255.
» 1865 » . . . . . 7.
» 1866 » . . . . . 47.
» 1867 » . . . . . 94.
Summa minskning i balansen under 7 år 728.

Föredragningen af lagärenden i Högsta Domstolen upptog

under	år	1864 . . .	17 dagar.
»	»	1865 . . .	43 »
»	»	1866	17 »
»	»	1867	16 »

Från Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern har, uppå framställd förfrågan, det svar erhållits, att efter sistförflutna riksmötes början någon förklaring öfver lagen icke blifvit, i den ordning, Regeringsformens 19 § bestämmer, meddelad.

Det sistförflutna årets embetsresa har omfattat delar af Södermanland, Westmanland, Nerike, Westergötland, Halland, Skåne och Småland. Jag har derunder besökt en af Rikets Hofrätter, Läns- och Stiftsstyrelserna samt Stadsdomstolarne, Häradshöfdingarne, Häradsarkifven, Straff- och arbetsfängelserna samt Läns-, stads- och häradshäktena. Hos ofvanbemälda myndigheter befunnos göromålen i allmänhet, och så vidt vid dessa jemförelsevis korta besök kunde utrönas, skötta med nit, omtanka och ordningssinne. Långsamhet i ett och annat ärendes behandling har väl någon gång kunnat vara att anmärka, men detta fel har ingenstädes haft sådan utsträckning, att det stämplat förvaltningen såsom försumlig. Nästan i hvart enda fall, der någon försummelse är vorden anmärkt, har densamma inom förelagd tid blifvit afhulpen. Arkifven, så vid embetsverken och stadsdomstolarne som vid häradsrätterna, hafva under de senare årtiondena ordnats och tagits under omvårdnad — en omisskännelig följd af dessa embetsresor och af den uppmärksamhet, som under dem egnats åt besagda angelägenhet. En brist återstår dock att afhjelpa, serdeles i fråga om häradsarkifven, den nemligen, att i dessa arkif förvaras en icke obetydlig mängd af domböcker, synnerligast från äldre tider, hvilka icke äro inbundna. I en föregående embetsberättelse har jag sökt att visa, huru angeläget det är, så vida handlingar skola bevaras emot tidens åverkan och från förskingring, att desamma äro inbundna eller åtminstone häftade. Men här uppstår frågan, hvem som skall bekosta dessa handlingars, det vill säga egentligen domböckernas, småprotokollens och boupptеckningarnes, inbindning. Nämnda kostnad skulle, tyckes mig, så fördelas, att hvarje domare låter binda dem bland nu uppräknade handlingar, som tillkommit och tillkomma

under den tid, han innehafver domareembetet, men de för en föregående tid inbindas på häradets bekostnad. Så har det ock tillgått på de ganska många ställen, der det lyckats mig att få dylik åtgärd vidtagen. Det har också händt, att en och annan domare på egen bekostnad låtit verkställa inbindningen jemväl af de handlingar, som tillhört en äldre tid. Deremot är det icke utan exempel, att härad rent af undandragit sig den obetydliga utgift, som för ett dylikt ändamål erfordrats. I sådant fall har saknad af gällande föreskrift i ämnet hindrat framtvingande af den åtgärd, jag förordat. I en föregående embetsberättelse är denna brist i lagstiftningen anmärkt, och jag skulle nu ytterligare påyrka densammas afhjelpande; men då den fråga, jag väckt, om inflyttande till Riksarkifvet af de aldra äldsta domböckerna, — hvilken fråga, i anledning af Riksdagens underdåniga skrifvelse, är på slutlig handläggning hos Kongl. Maj:t beroende — samt en annan, likaledes under behandling varande fråga om tingslagens sammanslående kunna på saken hafva inflytande, torde dessa frågors slutliga afgörande böra afbidas, innan vården om ifrågavarande arkif och dermed förenade kostnader göras till föremål för lagstiftning. Under tiden misströstar jag dock icke, att ju ett genom upplysningens spridande mer och mer uppvaknande interesse att förvara dessa för rättstillståndet och samhällets utvecklingshistoria så dyrbara samlingar skall i någon mån afhjelpa bristen på bestämda föreskrifter i ämnet. Inom embetsverken bestrides ifrågavarande kostnader med statsmedel, i städerna har dertill på många ställen användts bränvinsmedel, och det lider icke något tvifvel att, i de härad, som uppbära ersättning för mistad andel i böter, denna inkomst skulle vara tillräcklig till inbindningskostnaden, helst om denna fördelades på flera år, äfvensom att detta skulle vara ett af de ändamålsenligaste sätt, hvarpå en dylik inkomst kunde användas. — Om de straff-fängelser, jag besökt under resan, nemligen Warbergs, Landskrona och Malmö gäller fortfarande hvad jag förut anmärkt, eller att de i tidsenlig utveckling och ändamålsenlighet stå långt efter ransakningscellfängelserna. De äro likväl nu i ordningen att emottaga den förbättring, fängelsereformen i sin fortgång åsyftar och som redan till en del kommit till utförande med det nya straff-fängelset, som är uppfördt i Carlskrona.

Vid landskanslierna har jag fäst min uppmärksamhet, bland annat, på beloppet af den lagsökningskostnad, som tillerkännes fordringsegaren i skuldfordringsmål. Någon gång har nemligen den klagan försports, att berörda kostnad skulle bestämmas högre, än skäligt vore, hvarvid jemväl är vordet antydt, att en bland orsakerna till ett sådant förhållande skulle vara den beräkning hos vederbörande att, genom tilldelande af högre ersättning åt fordringsegaren för kostnad och besvär, än som af domstolarne tilldö-

mes, denne skulle lockas att vända sig till Konungens Befallningshafvande heldre än till domstolarne vid fordringars utsökande. För denna antydan har jag icke funnit någon grund. Uppgifterna, som erhållits å de serskilda belopp, hvilka ingå i lagsökningskostnaden, hafva vid de serskilda landskanslierna varit temligen lika och i min tanka icke högre, än skäligt kan vara.*) Det finnes ändock så många andra fördelar, som draga fordringsegare med deras lagsökningar till Konungens Befallningshafvande, att den högre kostnadsersättningen, i bredd med dem, föga skulle betyda. Det är nämnda myndighets tillgänglighet alla dagar, då deremot Häradsrätterna hafva högst tre ting om året, och icke ens stadsdomstolarne i allmänhet sammanträda mer än en dag i veckan: det är den enklare och kortvarigare processen, som ej fordrar personlig inställelse m. m., det är dessa omständigheter, som äro lika många orsaker dertill, att skuldfordringsmålen företrädesvis söka sig till Konungens Befallningshafvande.

Hvad nu beträffar ifrågavarande kostnader, kunna de, såsom sagdt är, i allmänhet icke anses för höga: men det är gifvet, att i vissa fall en och annan af de deribland upptagna posterna bortfalla eller uppenbarligen blifva mindre, än de vid beräkning öfver hufvud kunna antagas. När dessa omständigheter vid bestämmande af kostnadsbeloppet icke tagits i behörigt öfvervägande, kan fog till missnöje och klagan förefinnas. Det vore derföre i sin ordning att här, likasom vid domstolarne, den till ersättning berättigade i hvarje fall uppgåfve sina kostnader och dessas verklighet af Konungens Befallningshafvande pröfvades. Så tillgår ock på ett och annat Landskansli, der de vanliga lagsökningskommissionärerna till och med hafva tryckta blanketter, å hvilka kostnaderna specificeras. Häremot anmärkes visserligen, att kommissionärerna lätt antaga vissa stående belopp för just de omkostnader, som kunna skifta, såsom delgifningskostnad, postporto m. m., och att Konungens Befallningshafvande har svårt att i hvarje fall urskilja hvad rätt är; men så mycket bör Konungens Befallningshafvande dock kunna urskilja, att lika ersättningsbelopp icke bestämmes, när både fordringsegaren och gäldenären bo i residensstaden eller i närheten

---

*) Dessa serskilda belopp hafva vanligen sålunda påförts:

Lösen för kommunikationsresolution	0,75.
Vidimation af fordringsbeviset, när sådan erfordrats	0,25.
Delgifningskostnad	1,50 à 2,50.
Arfvode till kommissionär	1,00 à 2,00.
Lösen för utslaget	2,50.
Postporto	1,00 à 2,00.
Lösen för diariibevis hos underexsekutor jemte afskrift af utslaget, postporto m. m.	1,00 à 2,00.

eller tillhopa från 8 rdr till 12 rdr,

deraf, och när dessa personer hafva sina hemvist tio till tjugu mil från residensstaden och från hvarannan samt från den underexsekutor, som skall tillitas. Delgifningskostnad och postporto blifva nemligen i dessa fall betydligt olika. Derföre är ock på ett och annat landskansli tariffen å lagsökningskostnaden betydligt lägre i mål, der sökanden och förklaranden bo i residensstaden. Fullkomlig rättvisa i detta hänseende blifver det väl svårt att ernå med den summariska processordning, som i dessa mål gäller, men några, efter sig företeende olika omständigheter i serskilda fall lämpade, skäliga jemnkningar i den antagna tariffen för ifrågavarande ersättningsbelopp böra dock framdeles, mer än hitintills vid ett och annat exsekutionssäte skett, iakttagas, så vida anledning till befogade klagomål skall undanrödjas.

Vid granskning af *förmyndareförteckningarne* såväl hos Domhafvandena på landet som vid stadsdomstolarne befanns denna angelägenhet på de flesta ställen med omsorg handhafd. På ett och annat ställe hade någon försummelse fått inrita sig, men denna har sedermera blifvit afhulpen, enligt till mig inkomna bevis, utom hos två Domhafvande, der försummelsen dock härledde sig från en och samma person, hvilken förestått den ena domsagan, innan han blef ständig Domhafvande i den andra. Den för försummelsens afhjelpande förelagda tid är icke ännu tilländalupen, när detta skrifves. Flerestädes hörde jag i detta ämne upprepas enahanda klagomål, som föranledde de förslag till tillägg i Kongl. Förordningen angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom den 21 September 1861, hvilka framställdes i min till sistlidna års Riksdag afgifna embetsberättelse, nemligen, bland annat, att berörda tillsyn och de föreskrifna förmyndareförteckningarnes hållande i tillförlitligt skick betydligen försvåras genom saknade stadganden om förmyndares skyldighet att anmäla, när förmynderskap upphört genom myndlingens uppnådda myndiga ålder, giftermål eller död m. m., och detta har gifvit mig anledning att på ett annat ställe i denna embetsberättelse förnya samma förslag.

De *öfver konkursärenden* åter såväl hos domare på landet som vid stadsdomstolarne *förda diarier* gåfvo i ej få fall vid handen missbruk af borgenärs rätt att söka gäldenärs försättande i konkurs. Det tycktes som allmänheten, åtminstone i vissa orter, bildat sig den föreställning, att berörda åtgärd vore att använda i samma fall som vanlig lagsökning men medförde kraftigare verkan. Denna oriktiga föreställning, om densamma

samma i sin verksamhet stäfjas af bestämda och klara åsigter i ämnet hos domstolarne, är dock af jemförelsevis ringare våda; men när detta ej är händelsen, när domstolarne förhasta sig i beslut om personers sättande i konkurstillstånd, då kan verkligen betydlig skada uppstå, för hvilkens ersättande det ej är lätt att finna rätta personen eller rätta grunden. Skadan består nemligen deri, att gäldenärens verksamhet afbrytes, hans kredit förstöres, hans egendom föryttras nästan alltid under verkliga värdet, omkostnader göras för förhör, kallelser, kungörelser, till gode mäns och Rättens ombudsmans arfvoden m. m., allt på grund af det förhastade domstolsbeslutet; och när detta undanrödjes, hvem skall ersätta skadan? och efter hvilka grunder skall densamma just i de vigtigaste delarne mätas? Jag erfor under resan, att ett icke obetydligt bo i Skåne blifvit genom Häradsrätts beslut i Mars månad år 1867 försatt i konkurstillstånd. Hofrätten hade gillat Häradsrättens beslut; men i Februari månad år 1868 upphäfde K. Maj:t nämnda beslut: hvaruppå en mängd rättegångar af serdeles invecklad beskaffenhet uppstått, hvilkas fullständiga utredande och rättvisa afdömande troddes blifva förenade med snart sagdt oöfvervinneliga svårigheter. Detta bör lända till varning för domstolarne, att varsamligen umgås med dylika frågor och icke medgifva borgenärers ansökningar om gäldenärers försättande i konkurstillstånd, då ansökningarne bestridas, med mindre för dem andragas skäl och grunder, som uppfylla konkurslagens rätt förstådda fordringar i detta afseende.

De fel i tolkningen af nämnda lags hithörande föreskrifter, som dels genom klagan dels på annat sätt kommit till min kunskap, hafva bestått deri, att 6 § 2 mom. blifvit tillämpadt såsom ett sjelfständigt stadgande, oberoende af de föregående §§:nas innehåll. Dessa omförmäla de vilkor, under hvilka lagen medgifver, att gäldenär på borgenärs yrkande får sättas i konkurstillstånd: såsom när gäldenär är för skuld rymd; när verkställighet af utmätning å all gäldenärens kända egendom är sökt; när gäldenär i tre veckor varit och fortfarande är förgäld bysatt; när gäldenär svikligen, borgenärer till förfång, afhänder sig eller undanskaffar sina tillgångar m. m. Alla dessa till skydd för gäldenären uppställda vilkor för borgenärs rätt att att tvinga gäldenären till konkurs skulle vara betydelselösa, derest på borgenärs ansökning om gäldenärs förpligtande att afträda sina tillgångar, Rätten, utan afseende derpå om något enda af nyssuppräknade vilkor vore uppfyldt, finge besluta konkurs, så snart gäldenären icke genast förnöjde sökanden eller ställde antaglig borgen för hans fordran. Oriktigheten af en sådan lagtolkning är dock uppenbar. Hvar och en, som läser ifrågavarande 2 mom. af 6 § i sammanhang med de föregående §§:na måste det

genast falla i ögonen, att ifrågavarande moment, långt ifrån att innehålla någonting, som ökar borgenärens och minskar gäldenärens rätt, tvärtom stadgar ytterligare förbehåll till gäldenärens fromma; ty, om ock ett eller flera af de fall, som de föregående §§:na omförmäla, inträffat, och borgenären förthy med fullkomlig rätt påyrkar gäldenärens skyldighet att afträda sin egendom; så stadgar dock nämnda moment, att konkurs kan undvikas, derest gäldenären, då han kommer inför Rätta, förnöjer borgenären eller ställer antaglig borgen för hans fordran; men fullgöres icke detta, då måste rätten hafva sin gång, och egendomens afträdande beslutas; likväl icke endast derföre, att gäldenären saknar förmåga att betala eller ställa borgen, sedan han kommit inför Rätta, utan derföre att borgenärens ansökning stöder sig på någon af de i föregående §§ omförmälda grunder; hvars verkan gäldenären icke ens i sista stunden, eller sedan saken kommit inför Rätta, kan, på någotdera af de i 6 § 2 momentet uppgifna sätt, afvärja.

Likaså har någon gång till skäl för gäldenärs sättande i konkurstillstånd på borgenärs yrkande tagits gäldenärs åtgärd att med annan person upprätta så kalladt lösöreköp, emedan gäldenären skulle derigenom "svikligen, borgenärer till förfång, afhändt sig eller undanskaffat egendom", såsom 2 § mom. 4 i konkurslagen stadgar, och detta ehuru mot lagligheten af samma köp icke någon anmärkning förekommit. Detta lärer dock få anses såsom ett så uppenbart misstag att derom icke behöfver vidare ordas.

Hvad i öfrigt under denna embetsresa förekommit inhemtas af resediariet, som, tillika med Justitie-Ombudsmans-expeditionens diarier och registrator, kommer att till Lagutskottet öfverlemnas.

Till fullgörande af den i 14 § af Instruktionen för Justitie-Ombudsmannen lemnade föreskrift angående redovisning för behandlingen af Rikets Ständers eller Riksdagens hos Kongl. Maj:t anmälda beslut och underdåniga hemställningar, har jag förskaffat mig från Kongl. Statsdepartementen uppgifter;

dels på de så beskaffade beslut och hemställningar, som under sistförflutna riksmöte till Kongl. Maj:t inkommit och blifvit af Kongl. Maj:t gillade, utfärdade och i verket ställda; varande i enlighet dermed förteckning jemväl upprättad öfver dem, som icke blifvit i nåder afgjorda;

dels ock öfver de äldre beslut och hemställningar, som i min berättelse till sistförflutna Riksdag upptogos, såsom helt och hållet eller till någon del oafgjorda, samt öfver de åtgärder, som med dessa under tiden blifvit vidtagna.

Nämnda uppgifter tillika med en Tabell öfver de uuderdåniga skrifvelser, som vid nästförflutna riksmöte af Riks dagen aflätos, finnas intagna i Bilagorna till denna berättelse.

Stockholm i Januari 1869.

N. A. FRÖMAN.

Arvid Ulrich.

Bilaga

till

Riksdagens Justitie Ombudsmans Berättelse

1869.

STOCKHOLM,
tryckt hos G. W. Blomqvist, 1869.

*Uppgifter från de särskilda Kongl. Stats-Departementen på Riksdagens år 1868 aflåtna underdåniga skrifvelser, jemte anteckning om de åtgärder, som i anledning deraf blifvit vidtagna *).*

1:o Kongl. Justitie-departementet.

1:o Riksdagens underdåniga skrifvelse den 4 Mars 1868, angående val af Justitie-Ombudsman och hans suppleant. (2.)

1868 den 17 Mars i Statsrådet anmäld och lagd till handlingarne.

2:o af den 28 Mars 1868, i anledning af väckt motion om upphäfvande af sista momentet i 37 § af 17 Kap. Rättegångsbalken. (10.)

Efter Högsta Domstolens hörande blef ifrågavarande förslag af Kongl. Maj:t i Statsrådet den 12 September 1868 bifallet och Förordning under samma dag utfärdad.

3:o af den 28 Mars 1868, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om antagande af en Författning angående boupptеckningar och arfskiftens upprättande i stad. (9.)

1868 den 1 Maj nådig Förordning utfärdad.

4:o af den 8 April, i anledning af väckt motion om upphäfvande af frälsemäns forum privilegiatum. (26.)

Sedan Högsta Domstolen öfver frågan blifvit hörd har Kongl. Maj:t i Statsrådet den 12 sistlidne September funnit skäl låta Riksdagens förslag förfalla.

5:o af den 16 April 1868, i anledning af Kongl. Maj:ts Proposition om antagande af en Författning angående förändrade föreskrifter i fråga om bysättning. (29.)

---

*) De vid slutet af hvarje rubrik, inom parenthes, utsatte siffertal visa skrifvelsens nummer i Tionde Samlingen af Bihanget till Riksdagens protokoll.

1868 den 1 Maj nådig Förordning utfärdad.

6:o af den 11 Maj 1868, om utfärdande af nya ansvarighetslagar för Fullmäktige i Riksbanken samt för ledamöterna i Styrelserna för Riksbankens lånekontor i orterna. (39.)

Kongl. Maj:t har, efter Högsta domstolens hörande, den 12 sistlidne September bifallit ifrågavarande förslag, och äro lagar i ämnet under samma dag utfärdade.

7:o af den 13 Maj 1868, angående regleringen af utgifterna under Rikksstatens Andra Hufvudtitel. (73.)

1868 den 20 Maj i Statsrådet anmäld och föreskrifter i ämnet till vederbörande expedierade.

8:o af den 15 Maj, angående utfärdande af ny ansvarighetslag för Riksdagens Fullmäktige i Riksgäldskontoret. (87.)

Kongl. Maj:t har, efter Högsta Domstolens hörande, den 12 sistlidne September bifallit ifrågavarande förslag; och är lag i ämnet under samma dag utfärdad.

9:o af den 11 Maj 1868, angående ändring i Kongl. Förordningen den 26 Oktober 1858 i afseende på förbud emot gemensamma andaktsöfningar utan prests ledning å tid, då allmän gudstjenst hålles. (58.)

Sedan till ifrågavarande förslag allmänna Kyrkomötet samtyckt och Högsta Domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 11 innevarande månad i Statsrådet med bifall till förslaget låtit utfärda författning i ämnet.

10:o af den 11 Maj 1868, om förändring i Kongl. Förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 Maj 1855. (56).

Den 12 sistlidne September har Kongl. Maj:t, sedan Högsta Domstolen blifvit hörd, med bifall till Riksdagens förslag, låtit utfärda förordning härom.

11:o af den 15 Maj 1868, angående upphäfvande af 2 Kap. 5 och 6 §§ Giftermåls-Balken. (95.)

Sedan Högsta domstolen öfver förslaget blifvit hörd, har Kongl. Maj:t i Statsrådet den 12 sistlidne September å detsamma vägrat sanktion.

12:o af den 15 Maj 1868, angående ändringar i gällande Konkurslag. (90.)

Efter Högsta Domstolens hörande blef ifrågavarande förslag af Kongl. Maj:t i Statsrådet den 12 sistlidne September bifallet och Förordning under samma dag utfärdad.

13:o af den 15 Maj 1868, om vissa åtgärders vidtagande till åstadkommande af kontroll å verkställigheten af utslag, hvarigenom urbota bestraffning ådömts icke häktade personer. (96.)

Sedan Rikets Hofrätter öfver ifrågavarande förslag blifvit hörde, hvilar frågan till vidare behandling.

14:o af den 12 Maj 1868 angående indragning till Statsverket af de åt civila embets- och tjenstemän upplåtna boställen.

Ofver ifrågavarande förslag afvaktas Kammar-Collegii infordrade underdåniga utlåtande.

15:o af den 13 Maj 1868, angående väckt fråga om upphörande af sportelaflöning. (83.)

Kongl. Maj:ts nådiga beslut i ämnet afvaktas.

16:o af den 15 Maj 1868, angående väckt fråga om den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa hänseenden. (89.)

Kongl. Maj:t har genom Remiss ålagt Kammarrätten att afgifva underdånigt utlåtande, huruvida några bland de mål, som från Kammarrätten fullföljas till Kongl. Maj:t, kunna anses böra antingen helt och hållet öfverlemnas till behandling af domstol eller ock endast i sista instansen handläggas af juridisk myndighet, samt att derjemte afgifva förslag till de nya stadganden, som för sådant fall erfordras; och afvaktas detta Kammarrättens utlåtande och förslag.

Stockholm den 18 December 1868.

Ex officio
C. F. W. Lamberg.

2:o Kongl. Utrikes-departementet.

17:o af den 6 Maj 1868 angående åtgärders vidtagande för att afhända Svenska Staten ön S:t Barthelemy (47).

Förberedande åtgärder för afhändande af omförmälde besittning hafva redan blifvit, i öfverensstämmelse med den af Riksdagen uttalade önskan, vidtagna.

18:o af den 13 Maj 1868, beträffande regleringen af utgifterna under Rikstatens Tredje hufvudtitel. (74.)

1868 den 8 September inför Kongl. Maj:t i underdånighet föredragen och i vanlig ordning till verkställighet befordrad.

3:o Kongl. Civil-departementet.

19:o Af den 21 Mars 1868, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om anvisande af särskildt anslag för allmänna arbeten under år 1868, till beredande af arbetsförtjenst åt den i följd af missväxt och dyr tid nödställda befolkningen inom vissa delar af landet. (5.)

Sedan, vid föredragningen häraf den 27 Mars, Kongl. Maj:t anbefallt Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader att afgifva underdånigt förslag till fördelning af det utaf Riksdagen för berörda ändamål heviljade anslag, 200,000 Riksdaler, har Kongl. Maj:t, under den 8 påföljande April, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Styrelsens afgifna förslag, af berörda anslag anvisat bidrag till tolf väganläggnings- eller vägförbättringsföretag.

20:o af den 21 Mars, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, om användande af medel, som i Riksgälds-kontoret innestå och blifvit anvisade till allmänna arbeten, hvilka icke kommit till stånd. (6.)

Anmäld den 27 Mars, då Styrelsen för allmänna Väg- och Vattenbyggnader anbefalltes vidtaga erforderliga åtgärder för att bringa till verkställighet de båda arbetsföretag, för hvilka de ifrågakomna medlen borde användas.

21:o af den 21 Mars, angående de årliga revisionerne af Borås-Herrljunga jernvägsbolags förvaltning och räkenskaper. (7.)

Den 27 Mars anmäld, dervid, enär Kongl. Maj:t redan den 28 förutgångne Februari förordnat ombud att å Statens vägnar deltaga i innevarande års revision af nämnda bolags räkenskaper och förvaltning, Kongl. Maj:t fann annan åtgärd till följd af Riksdagens framställning icke erfordras, än att ombudet skulle förständigas att, på sätt Riksdagen begärt, vid revisionen tillse, huruvida de i afseende å det till jernvägsföretaget lemnade låneunderstöd meddelade föreskrifter till förvarande af Statens rätt jemväl hittills, efter år 1863, blifvit iakttagna och att härom i revisionsberättelsen meddela yttrande.

22:o af den 4 April, angående ändring i Kongl. Ordnings-stadgan för bränvinsbrännerierna, i fråga om Öfverkontrollörernas arvode. (17.)

Anmäld den 25 Juni, hvarvid Kongl. Maj:t fann sig endast så tillvida böra bifalla Riksdagens hemställan, att det i § 68 af Ordnings-stadgan för bränvinsbrännerierna förekommande stadgande, att förordnad, men icke i tjenstgöring inkallad Öfverkontrollör, såsom godtgörelse för skyldigheten att hålla sig beredd att vid kallelse inträda, egde uppbära arvode af tre Riksdaler om dagen, förklarades ej vidare vara gällande.

23:o af den 1 April, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, om inlösen af vissa kronan tillhöriga lägenheter i Falun, för inrättande derstädes af en lägre bergsskola. (11.)

Vid föredragning den 17 April af denna underdåniga skrifvelse, beslöt Kongl. Maj:t, att densamma skulle meddelas Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stora Kopparbergs län, med befallning att delgifva den länets nästsammanträdande Landsting, och att, sedan Landstinget sig yttrat, huruvida det önskade på uppgifna vilkor tillvinna sig de ifrågavarande lägenheterne, med detta yttrande och det utlåtande, som deraf kunde föranledas, till Kongl. Maj:t inkomma.

24:o af den 16 April, angående befrämjande af vattenskadade markers afdikning samt den odlade jordens fullständiga grunddikning. (28.)

Denna skrifvelse anmäldes den 24 April, då Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i samtliga länen anbefallde att infordra vederbörande Lands-Tings och Hushållnings-Sällskaps yttranden i ämnet och förslag till lämpligaste åtgärder för vinnande af det med Riksdagens framställning afsedda mål, samt att dermed jemte egna underdåniga utlåtanden till Kongl. Maj:t inkomma. Dessa utlåtanden hafva ännu icke fullständigt inkommit.

25:o af den 4 Maj, angående anslag för försök med bränvinstillverkning af lafvar. (41.)

Anmäld den 8 Maj, då Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut och det vid anslaget fästade vilkor, förklarade Professoren Sten Stenberg berättigad att det af Riksdagen anvisade belopp i Riksgälds-kontoret utbekomma, samt meddelade tillåtelse till de ifrågavarande försökens utförande under vissa dervid stadgade bestämmelser och vilkor.

26:o af den 7 Maj, angående statsbidrag till vägars anläggning, bro- och hamnbyggnader samt kanaler äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag m. fl. dylika föremål. (42.)

Den 14 Maj i underdånighet anmäld, och blefvo Riksdagens beslut till kännedom meddelade Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader, med befallning att, i anledning deraf vidtaga de på Styrelsen ankommande åtgärder.

27:o af den 7 Maj, angående allmänna vilkor och stadganden i afseende på de statsbidrag, som under Riksdagen beviljats för väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader samt kanaler äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag m. fl. dylika föremål. (45.)

Anmäld den 14 Maj, hvarvid Kongl. Maj:t, med gillande af de vilkor och bestämmelser, som, enligt den underdåniga skrifvelsen, blifvit af Riksdagen fastställda, förordnade att innehållet af samma skrifvelse skulle meddelas Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader, för behörigt iakttagande i hvad på Styrelsen berodde.

28:o Af den 29 April, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition i fråga om upplåtelse till Stockholms Stad af vissa delar utaf Kronans tomter N:is 11 och 12 å Riddarholmen. (32.)

Efter det Stadsfullmäktige afgifvit infordradt underdånigt yttrande i anledning af Riksdagens för ifrågavarande områdes upplåtande till staden föreslagna vilkor, samt vidare dels Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader och dels Riks-Marskalks-Embetet med anledning af Stadsfullmäktiges hemställan blifvit hörde, har Kongl. Maj:t, vid slutlig föredragning af ärendet den 20 sistlidne Oktober, fastställt upplåtelsen till Stockholms stad af ifrågavarande tomtedelar.

29:o Af den 29 April, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition angående upplåtelse till Stockholms stad af vissa delar utaf Kronans tomter N:is 2 och 3 på Riddarholmen. (31.)

Efter inhemtande af Stadsfullmäktiges underdåniga yttrande i anledning af Riksdagens för ifrågavarande områdes upplåtande till staden föreslagne vilkor, har Kongl. Maj:t den 18 Juni förordnat, att hvad Riksdagen, med anledning af Kongl. Maj:ts Proposition, beslutit, skulle vederbörande till kännedom meddelas.

30:o Af den 12 Maj, i anledning af Kongl Maj:ts Nådiga Proposition angående anslag till fortsättande af arbetena å Nordvestra Stambanan. (54.)

Anmäldes den 18 Juni, och beslöts att underrättelse om hvad Riksdagen enligt denna skrifvelse beslutit skulle meddelas Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader, med befallning att afgifva utlåtande ej mindre i hvilken omfattning, än ock å hvilka särskilda trakter undersökningar lämpligen må företagas i afseende å ytterligare jernvägsanläggningar.

31:o Af den 12 Maj, i fråga om indragning till Statsverket af de åt civila embets- och tjenstemän upplåtna boställen. (71.)

Sedan Kongl. Maj:t under den 11 Juni förordnat, att afskrifter af Riksdagens underdåniga skrifvelse skulle meddelas Justitie- och Finans-Departementen, samt att dessa Departement och Civil-Departementet borde hvart för sig göra den underdåniga anmälan, hvartill samma skrifvelse kunde föranleda, har under den 21 Augusti, i anledning af Riksdagens framställning, i hvad den angår de under Civil-Departementet hörande embets- och tjenstemäns boställen, Kammar-Collegii och Stats-Kontorets underdåniga utlåtande blifvit infordradt.

32:o af den 13 Maj, angående dels postskjutsens skiljande från jordbruket, dels vidtagande af åtgärder till ytterligare lindring i gästgifveri-, håll- och reservskjutsen. (82.)

Sedan transsumt af Riksdagens skrifvelse, så vidt den afsåg postskjutsens skiljande från jordbruket, blifvit till Finans-Departementet öfverlemnadt, är skrifvelsen i öfrigt den 15 sistlidne September i underdånighet anmäld, hvarvid Kongl. Maj:ts samtlige Befallningshafvande genom cirkulär anbefalldes, att, så fort ske kan, noggrannt utreda de förhållanden, som kunde anses betinga de höga bidragen för entreprenad-inrättningar å alla de ställen, der dessa bidrag uppgå till anmärkningsvärdt höga belopp, och derefter inkomma till Kongl. Maj:t med förslag till de åtgärder, hvilka för undanrödjande af de missförhållanden, som i verkligheten må ega rum, kunde finnas mest lämpliga.

33:o af den 13 Maj, angående väckt fråga om upphörande af sportel-aflöning m. m. (83.)

Den 11 Juni i underdånighet anmäld, då Kongl. Maj:t beslöt, att afskrift af den underdåniga skrifvelsen skulle meddelas Justitie-Departementet, för underdånig anmälan af ärendet i hvad på detta Departement ankom.

Enär de under handläggning varande frågorna om förändring i Härads-Rätternas organisation samt i utmätningslagarne syntes kunna komma att utöfva väsendtligt inflytande på Lands-Sekreterarnes blifvande löneställning och den på

Kongl.

Maj:ts pröfning redan förut beroende frågan om indragning af sportler för öfriga Landtstatstjenstemän egde omedelbart sammanhang med ifrågasatt ny löneregle-ring för bemälde tjenstemän, men denna reglering erfordrade ej obetydlig anslags-tillökning, hvartill tidpunkten nu ej ansågs tjenlig, har Kongl. Maj:t vid förnyad anmälan den 18 December funnit någon åtgärd ej för närvarande böra vidtagas i anledning af den underdåniga skrifvelsen, hvilken, då omständigheterna dertill föranledde, borde ånyo anmälas.

34:o af den 13 Maj, angående regleringen af utgifterne under Riks-Statens Sjette Hufvud-Titel. (77.)

Den 18 Juni anmäldes i underdånighet denna skrifvelse, då Kongl. Maj:t, jemte godkännande af de beslut, som i afseende å Sjette Hufvud-Titeln blifvit, med af-vikelse från hvad Kongl. Maj:t föreslagit, af Riksdagen fattade, i nåder förordnade, att innehållet af den underdåniga skrifvelsen skulle meddelas så väl Stats-Kon-toret till kännedom och efterrättelse, som ock öfrige vederbörande förvaltande Verk, Styrelser och Chefer i de delar, som dem särskildt angick till behörigt iakttagande; hvarjemte i afseende å vissa delar af ifrågavarande skrifvelse, deraf föranledda särskilda beslut meddelades.

Med anledning af Riksdagens i 10:de punkten af den underdåniga skrifvelsen gjorda framställning, att Kongl. Maj:t måtte tillsätta en Komité för att afgifva för-slag till Stuteriväsendets bättre ordnande, har Kongl. Maj:t vid särskild föredrag-ning af denna framställning under den 12 sistlidne September en sådan Komité i Nåder förordnat.

35:o af den 11 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, an-gående det Franska mått- och vigt-systemets införande i Sverige för medi-cinskt bruk. (57.)

Efter det Sundhets-Collegium afgifvit deu 27 Maj infordradt yttrande, har Kongl. Maj:t den 14 Augusti uppdragit åt Vetenskaps-Akademien att vidtaga vissa för-beredande åtgärder för ifrågavarande ändamål.

36:o Af den 13 Maj, angående ändring i gällande föreskrifter rörande tiden för allmänna vägarnes lagning och grusning. (59.)

Sedan, till följd af genom cirkulär den 27 Maj meddelad befallning, Kongl. Maj:ts samtlige befallningshafvande inkommit med underdåniga utlåtanden öfver denna Riksdagens framställning, har under den 8 sistlidne September Kammar-Collegii underdåniga yttrande i ämnet blifvit infordradt.

37:o af den 15 Maj, i anledning af väckt fråga om den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa hänseenden. (89.)

Sedan afskrifter af denna Riksdagens underdåniga skrifvelse blifvit meddelade Justi-tie-, Landtförsvars-, Sjöförsvars-, Finans- och Eclesiastik-departementen, och Kongl. Maj:t den 11 Juni förordnat, att från hvarje departement särskild underdånig fram-ställning borde göras i de ämnen, som departementet rörde, har under den 30 sist-

lidne Oktober Kammar-Collegium erhållit nådig befallning, att, vid besvarandet af förut erhållen nådig remiss, meddelad genom Finans-departementet, jemväl afgifva yttrande derom, huruvida icke af de mål, som, enligt nu gällande stadganden, kunna komma under Collegii pröfning och i hvilka underdåniga besvär öfver Collegii beslut skola hos Kongl. Maj:t anmälas genom annat departement än Finansdepartementet, några må anses vara af den beskaffenhet att de böra antingen från början vid allmän domstol anhängiggöras och utföras och vidare i vanlig rättegångsordning fullföljas, eller åtminstone i sista instansen pröfvas af Högsta Domstolen.

38:o af den 15 Maj, angående ändringar i Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse på landet af den 21 Mars 1862. (91.)

Den 8 sistlidne September är nådig Kungörelse, i enlighet med Riksdagens förslag, utfärdad.

39:o af den 15 Maj, angående ändringar i Kongl. Förordningen om Kommunalstyrelse i stad den 21 Mars 1862. (92.)

Den 8 sistlidne September är Kungörelse i enlighet med Riksdagens förslag, af Kongl. Maj:t utfärdad.

40:o af den 15 Maj, angående ändring i 8 § af Kongl. Förordningen rörande grunderna och vilkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring den 6 Augusti 1864. (93.)

Sedan Kammar-Collegium afgifvit underdånigt utlåtande i ämnet, är nådig Kungörelse härom den 8 September 1868 utfärdad.

41:o af den 15 Maj, angående ändring i 86 § af Skiftes-Stadgan den 9 November 1866. (94.)

Sedan Landtmäteri-styrelsen i ämnet sig yttrat, är under den 21 sistlidne Augusti infordradt Högsta Domstolens underdåniga utlåtande, hvilket inkommit först den 18 innevarande månad.

42:o af den 15 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående ändring i gällande stadganden rörande vinterväghållningen. (97).

Ej ännu anmäld.

43:o af den 15 Maj, angående indragning af Öfver-Ingeniörstjensten vid General-Landtmäteri-kontoret samt om förändrad arbetsordning för nämnda embetsverk. (86.)

Anmäld den 27 Maj, då Landtmäteri-styrelsen anbefalldes att med underdånigt utlåtande i anledning häraf inkomma. Utlåtandet inkom den 26 September, och är ärendet under beredning till föredragning.

Stockholm den 22 December 1868.

Aug. Östergren.

4:o Kongl. Finans-departementet.

44:o af den 19 Februari 1868, angående Riksdagskostnadernas bestridande genom Riksgälds-kontoret. (1.)

Under den 6 derpå följda Mars har detta Riksdagens beslut blifvit Stats-kontoret till kännedom och efterrättelse meddeladt.

45:o af den 1 April 1868, angående insändande till Kongl. Maj:t af uppgifter å Svenska varor, som från utrikes ort till riket tullfritt införas. (15.)

Efter inhemtande af General-Tullstyrelsens utlåtande har Kongl. Maj:t den 11 innevarande månad på det sätt bifallit Riksdagens i dennes skrifvelse gjorda underdåniga anhållan att Kongl. Maj:t förständigat General-Tullstyrelsen att årligen från och med år 1870 till Kommerse-Collegium, samtidigt med dit från styrelsen ingående tabellariska uppgifter å rikets import och export, insända i tabellarisk form uppställd uppgift öfver sådana svenska i tulltaxan såsom tullpligtiga förekommande varor, som under nästföregående året blifvit från utrikes ort till riket tullfritt återinförda, med upptagande dervid ej mindre af den qvantitets bestämmelse vare sig i värde, stycketal, mål eller vigt, hvarefter varan skall till in- eller utförsel anmälas, än äfven af den utländska ort, hvarifrån varan återkommit och af den svenska, hvarifrån den utskickats.

46:o af den 4 April 1868, angående stämpelpappersafgiften. (16.)

I anledning häraf har Kongl. Maj:t under den 17 samma månad medelst nådig Kungörelse enligt Riksdagens beslut förordnat, att den i ämnet den 23 November 1866 utfärdade Kungörelse skall fortfarande lända till efterrättelse äfven från nästkommande års början till slutet af det år, under hvars lopp ny stämpelpappersbevillning varder af Riksdagen fastställd.

47:o af den 1 April 1868, angående val af Fullmägtige i Riksgälds-kontoret. (18.)

48:o af den 1 April 1868, angående val af Fullmägtige i Riksbanken. (19.)

Den 17 samma månad hafva förberörda två skrifvelser blifvit i underdånighet anmälda; och skulle, såsom icke fordrande någon Kongl. Maj:ts åtgärd, läggas till handlingarne.

49:o af den 1 April 1868, angående ändring i gällande stadganden om sättet för utseende af Deputerade för markegångstaxornas upprättande. (13.)

I öfverensstämmelse med det af Riksdagen fattade beslut har Kongl. Maj:t under den 17 samma månad låtit utfärda nådig Kungörelse.

50:o af den 1 April 1868, angående eftergift af kronans rätt till danaarf efter bagaremästaren Gustaf Schröder och hushållerskan Lovisa Skultin. (14.)

1868 den 17 April i underdånighet anmäld, då Kongl. Maj:t för Dess del i Nåder bifallit hvad Riksdagen i afseende å ifrågavarande sterbhusmedel medgifvit, och låtit hvad i ärendet blifvit beslutadt meddelas Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i de serskilda länen, för vederbörandes förståndigande.

51:o af den 2 Maj 1868, angående upphörande af arrendet utaf Sala silfververk, m. m. (37.)

Medelst nådig Remiss af den 22 samma månad har Kommerse-Collegium erhållit befallning att, sedan intressenterna i Sala Bergslag blifvit genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vestmanlands län ånyo hörda om och på hvilka vilkor de kunde finnas villiga att afstå från arrendet af silfververket, till Kongl. Maj:t inkomma med det yttrande, hvartill Bergslagets svar och Riksdagens förberörda skrifvelse må föranleda, dervid Collegium jemväl borde meddela den utredning af frågan, som på grund af i Collegium befintliga handlingar och i öfrigt kunde åstadkommas; varande Collegii sålunda infordrade yttrande och utredning ännu icke till Kongl. Maj:t inkomna.

52:o af den 7 Maj 1868, i anledning af Kongl Maj:ts nådiga Skrifvelse angående lydelsen af 23 § i Riksgälds-kontorets vid sednaste Riksdag utfärdade Reglemente. (46.)

Hvad Riksdagen i afseende härå beslutit har under den 22 samma månad blifvit Stats-kontoret till kännedom meddeladt.

53:o af den 2 Maj 1868, angående öfverlåtelse till enskildt bolag af Ronneby helsobrunn i Ronneby socken, Medelstads härad och Blekinge län. (36.)

Vid föredragning häraf den 22 samma månad har Kongl. Maj:t i Nåder förordnat, att Riksdagens berörda af Kongl. Maj:ts Proposition föranledda beslut skulle medelst Nådig resolution sökanderna meddelas, på det de med anledning deraf må till Kongl. Maj:t i underdånighet inkomma med förslag till bolagsreglor för det aktiebolag, som för brunns- och badinrättningens öfvertagande komme att bildas; hvarförutan Nådiga Bref i ämnet aflåtits till Kammar-Collegium och Sundhets-Collegium.

54:o af den 6 Maj 1868, i fråga om upplåtelse till Westerås stad af Kronans dervarande spannmålsmagasinstomt jemte dertill hörande utmarkslott. (48.)

Efter inhemtande af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Westmanlands län och Kammar-Collegii utlåtande i frågan om den ersättning för omförmälde utmarkslott, som kunde anses skäligen böra kronan tillkomma, har Kongl. Maj:t den 4 innevarande månad förehaft detta ärende till Nådig pröfning och dervid, jemte det bestämmelse meddelats i nyssnämnda fråga, anbefallt Kammar-Collegium att föranstalta om erforderliga åtgärder för verkställande af magasinstomtens och utmarkslottens öfverlåtande till staden under de af Riksdagen bifallna förbehåll och med iakttagande af hvad Kongl. Maj:t i fråga om ersättning för utmarkslotten bestämt, dervid Collegium skulle ega tillse, bland annat, att det Kronan från staden i byte

tillkommande magasin med tomt icke vore med inteckning besväradt samt att bytesafhandlingen blefve för Kronans räkning behörigen lagfaren.

55:o af den 6 Maj 1868, ang. afstående till Umeå stad af en del utaf Landshöfdingeresidenstomten derstädes. (49.)

Riksdagens förenämnda af Kongl. Maj:ts Nådiga framställning föranledda beslut har Kongl Maj:t under den 22 samma månad meddelat Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Westerbottens län till efterrättelse och vederbörandes förständigande; hvarförutan Nådig skrifvelse i ämnet jemväl till Kammar-Collegium afgått.

56:o af den 6 Maj 1868, ang. tullbevillningen. (38.)

Efter inhemtande af Kommers-Kollegii och General-Tull-Styrelsens infordrade underdåniga utlåtande, har Kongl. Maj:t den 13 November 1868 låtit utfärda ny Tulltaxa att gälla från och med den 1 Januari 1869.

57:o af den 12 Maj 1868, angående upptagande af ett lån å högst 18,000,000 Riksdaler mot Riksgäldskontorets räntebärande obligationer. (67.)

Under den 22 samma månad har Kongl. Maj:t, enligt derom i Nåder utfärdade Kungörelse, fastställt de af Riksdagen beslutade stadganden i afseende på anskaffande genom upplåning af en summa utaf högst 18,000,000 Riksdaler för bestridande af redan gjorda eller beslutade utgifter för jernvägsbyggnader, hvarjemte Kongl. Maj:t i skrifvelse till Fullmägtige i Riksgälds-Kontoret förklarat sig vilja dels, derest lån komma att upptagas utom Riket, vid upplåningens företagande lemna Fullmägtige i Riksgälds-Kontoret sin nådiga bemedling och medverkan för den erforderliga lånesummans erhållande, och dels framdeles, uppå hemställan af Fullmägtige, meddela serskildt beslut i anledning af Riksdagens anhållan om Kongl. Maj:ts garanti å det eller de lån, som i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut varda af Fullmägtige upptagna.

58:o af den 12 Maj 1868, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition ang. åtgärder till behöfvandes undsättning i missväxtår. (55.)

Riksdagens berörda af Kongl. Maj:ts nådiga framställning föranledda beslut har under den 22 samma månad blifvit Statskontoret till kännedom och efterrättelse meddeladt, med förständigande tillika att, om hvad Riksdagen rörande sättet för de anvisade tillgångarnas användande stadgat, aflåta Cirkulär till Kongl. Maj:ts samtliga Befallningshafvande.

59:o af den 12 Maj 1868, i anledning af år 1867 verkställd revision utaf Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under år 1865. (68.)

I underdånighet föredragen den 22 samma månad, hvarvid Kongl. Maj:t,

dels, i afseende å bokföringen af telegrafverkets från Handels- och Sjöfartsfonden erhållna förskott, i nåder förständigat Telegrafstyrelsen att låta i Telegrafverkets räkenskaper såsom Verkets skuld uppföra de oguldna förskott, som från nämnda fond blifvit i nåder anvisade för anläggning af nya och ombyggnad af äldre telegraflinier;

dels anbefallt Statskontorets afgifna yttrande i anledning af Riksdagens fram-

ställning om att den från Riksgäldskontoret hittills årligen till Statskontoret skeende utbetalning af räntor å den s. k. Lappmarks Ecclesiastikfond skulle upphöra samt i följd deraf vid beräkningen af Statsverkets ordinarie inkomster den serskilda titeln »intressemedel» uteslutas, hvilket yttrande sedermera till Kongl. Maj:t inkommit;

dels infordrat General-Post-Styrelsens underdåniga utlåtande i anledning af Riksdagens framställning angående ordnande af sjöpostfarten till Preussen på något för Postverket mindre betungande sätt än hittills;

dels beträffande Riksdagens Revisorers anmärkning vid utanordnandet från tullmedlen af ett kostnadsbelopp för medikamenter åt underbetjeningen vid hamnbevakningsinspektionen i Stockholm, förklarat sig icke finna skäl att meddela vederbörande något sådant förständigande hvarom Riksdagen gjort framställning;

dels ock befallt, att hvad Riksdagen för öfrigt uti förevarande skrifvelse yttrat och hemställt skulle medelst transsumter af samma skrifvelse jemte protokollsutdrag meddelas vederbörande andra Stats-Departementer för att, uppå deras föredragning, varda Kongl. Maj:ts nådiga pröfning och afgörande underställdt.

60:o af den 12 Maj 1868, angående beräkningen af Statsverkets inkomster. (69.)

Enligt nådigt beslut af den 22 samma månad har denna underdåniga skrifvelses innehåll blifvit Statskontoret till kännedom och efterrättelse meddeladt.

61:o af den 12 Maj 1868, angående dispositionen för framtiden af den Kronan tillhöriga f. d. Ridderstolpeska egendomen vid Skeppsbron. (70.)

Under den 22 samma månad har Riksdagens berörda af Kongl. Maj:ts Nådiga framställning föranledda beslut till kännedom meddelats ej mindre Statskontoret och öfver-Intendents-Embetet, än de verk och myndigheter, för hvilka embetslokaler voro afsedda att i den ifrågavarande egendomen beredas; hvarjemte Kongl. Maj:t, med gillande af de utaf Öfver-Intendents-Embetet upprättade ritningar till egendomens ombyggnad, i nåder förständigat,

dels Öfver-Intendents-Embetet att gå i författning om ombyggnads- och inredningsarbetets verkställande enligt dessa ritningar med de mindre jemkningar deruti, som, utan att leda till förhöjning af kostnadssumman, kunde af Embetet efter samråd med vederbörande af ofvanberörda verk och myndigheter finnas ändamålsenliga, och dels Statskontoret att, uppå Öfver-Intendents-Embetets i mån af behof skeende reqvisitioner, för byggnadsarbetet utbetala dertill anvisade medel.

62:o af den 9 Maj 1868, i fråga om förnyade stadganden rörande Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden. (52.)

I anledning häraf och då Kongl. Maj:t den 6 December nästlidne år anbefallt Kommers-Collegium och General-Tull-Styrelsen att inkomma med förslag till de förändringar, som i lagstiftningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden kunde anses vara af behof påkallade, har Kongl. Maj:t under den 11 Juni 1868 funnit godt, före vidare öfvervägande af frågan om

lämpligaste sättet för ordnande af ifrågavarande förhållanden, befalla förberörda Embetsmyndigheter att, efter fullständig och noggrann utredning af de öfverklagade olägenheterna, så fort sig göra läte, rörande denna fråga, afgifva underdånigt utlåtande.

Detta utlåtande har ännu icke inkommit.

63:o af den 11 Maj 1868, angående utmyntning af guldmynt å francsvalör. (40.)

I underdånighet anmäld den 22 samma månad, då Öfver-Direktören för Mynt- och Kontrollverken anbefallde att inkomma med förslag till prägel för ifrågavarande myntstycken.

Efter inhemtande af bemälde Öfver-Direktörs sålunda infordrade underdåniga förslag, har detta ärende under den 31 sistlidne Juli blifvit ånyo inför Kongl. Maj:t föredraget, hvarvid Kongl. Maj:t i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut, låtit utfärda nådig förordning angående utmyntning af ett nytt mot Tio francs svarande guldmynt, äfvensom nådigt Bref i ämnet till Statskontoret aflåtits.

64:o af den 13 Maj 1868 angående reglering af utgifterna under Rikskstatens första Hufvudtitel. (72.)

Enligt nådigt beslut den 28 samma månad har innehållet af denna underdåniga skrifvelse blifvit Statskontoret och Riksmarskalks-Embetet till kännedom och efterrättelse meddeladt.

65:o af den 13 Maj 1868, angående regleringen af utgifterna under Rikskstatens sjunde Hufvudtitel. (78.)

Vid föredragning häraf den 22 samma månad har Kongl. Maj:t fastställt de af Riksdagen godkända utgiftsstater för Post- och Tullverken att med de af Riksdagen i afseende på staternes tillämpning bestämda vilkor under år 1869 lända till efterrättelse samt låtit hvad Riksdagen härutinnan och i öfrigt beslutat angående regleringen af utgifterna under sjunde Hufvudtiteln vederbörande Embetsverk och myndigheter till kännedom och efterrättelse meddelas, med befallning till *General-Tull-Styrelsen* att inkomma med förnyadt förslag till Normalstat för Tullverket, till bemälde Styrelse och *General-Post-Styrelsen* att inkomma med underdåniga utlåtanden öfver åtskilliga af Riksdagen rörande Tull- och Postverken väckta frågor, till *Öfver-Intendents-Embetet* att gå i författning om uppförande af Landshöfdingeresidenset i Carlstad, till hvilket medel blifvit af Riksdagen anvisad och till *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Gotlands Län* att inköpa en till Länsresidensets i Wisby utvidgning af sedd tomt förden summa Riksdagen dertill anslagit; hvarjemte Kongl. Maj:t förklarat Sig vilja framdeles taga i öfvervägande hvad Riksdagen yttrat rörande öfverflyttning till Nionde Hufvudtiteln af Postverkets Pensions- och Indragningsstater, och den 11 påföljande Juni anbefallt General-Direktörerne för Post- och Telegrafverken att afgifva den af Riksdagen begärda utredning i fråga om förening under en gemensam Styrelse af Post- och Telegraf-

verken, hvaremellertid, intilldess denna fråga hunnit utredas, borde anstå med uppsättande af nytt förslag till Normalstat för Postverket.

Sedermera har i anledning af Riksdagens förevarande underdåniga skrifvelse Kongl. Maj:t den 18 Juni tillsatt en särskild komité för afgifvande af underdånigt utlåtande och förslag i afseende på skogshushållningens ordnande i de Norrländska provinserna, äfvensom, efter inhemtande af General-Post-Styrelsens och General-Tull-Styrelsens infordrade underdåniga yttranden, dels den 24 Juli förordnat att Postverkets från äldre tider reserverade fond af räntebärande obligationer skall jemte dertill hörande räntekuponer, som förfalla efter ingången af 1869, öfverlemnas till Riksgäldskontoret samt öfverskott och besparingar å postmedlen likaledes med vissa vilkor öfverlemnas till Statskontoret, dels ock den 7 Augusti till pröfning förehaft samt vederbörande till efterrättelse meddelat nådiga beslut öfver Riksdagens uti ifrågavarande skrifvelse gjorda framställningar ej mindre att, intilldess en Normalstat kunde varda för Postverket fastställd, ledigblifvande Embeten och tjenster vid verket måtte endast på förordnande och tillsvidare tillsättas, än äfven att derest intill nästa Riksdag ledighet skulle yppas bland General-Tull-Styrelsens Departements-Chefer, Tulldistrikt-Cheferna eller inom Styrelsens Kansli, Kammar- och Revisionskontor, dessa sysslor måtte endast tillsvidare och på förordnande tillsättas samt att vid återbesättande af öfriga vid Tullverket ledigblifvande tjenstebefattningar tjenstemännen måtte tillförbindas underkasta sig den löne-reglering, som genom antagande af en Normalstat för nämnda verk framdeles kunde varda beslutad.

66:o af den 13 Maj 1868, angående regleringen af utgifterna under Rikstatens Nionde Hufvudtitel. (80)

Den 22 samma månad i underdånighet anmäld, då Kongl. Maj:t i nåder förordnat att innehållet af förevarande underdåniga Skrifvelse skulle meddelas ej mindre Stats-kontoret till kännedom och efterrättelse, än äfven öfriga förvaltande myndigheter, i hvad dem anginge; äfvensom att för de personer, hvilka fått sig pensioner eller dylika personella anslag anvisade, nådiga Resolutioner borde i vanlig ordning utfärdas; hvarjemte transsumter af Riksdagens Skrifvelse blifvit öfriga Stats-departementer, i hvad den rörde de hvarje af dessa departement tillhörande föremål och personer, tillställda.

67:o af den 13 Maj 1868, angående ersättning för sådana af Stats-kontoret förskottsvis bestridda utgifter, för hvilka statsanslag ej blifvit beviljade. (81.)

I afseende å utbetalningen af de utaf Riksdagen för ifrågavarande ändamål anvisade medel har Kongl. Maj:t den 22 samma månad aflåtit nådiga bref till Statskontoret och Riksgälds-kontoret.

68:o af den 15 Maj 1868, angående de i 63 § Regerings-formen föreskrifna kreditivsummor. (85.)

Riksdagens berörda beslut har under den 22 samma månad blifvit Stats-kontoret till kännedom meddeladt.

69:o af den 15 Maj 1868, angående upprättadt nytt reglemente för Riksgäldskontoret. (88.)

Under den 22 samma månad har denna underdåniga Skrifvelse, såsom icke föranledande till någon åtgärd, blifvit lagd till handlingarna.

70:o af den 15 Maj 1868, angående beslutad förändring i 6 § af Instruktionen för Riksdagens Revisorer af Riksgäldsverket. (98.)

71:o af den 15 Maj 1868, angående utfärdande af en ny instruktion för Riksdagens Revisorer af Riksbanken. (63.)

72:o af den 15 Maj 1868, angående utfärdande af en ny instruktion för Riksdagens Revisorer af Diskontkontoret i Stockholm samt lånekontoren i orterna. (64.)

Enligt Riksdagens i nästförestående tre skrifvelser gjorda underdåniga anhållan har Kongl. Maj:t den 22 samma månad låtit utfärda särskilda nådiga Kungörelser.

73:o af den 15 Maj 1868, med ny Riks-stat (99.)

Vid underdånig föredragning häraf den 22 samma månad beslöts, att denna Riksstat skulle Stats-kontoret till kännedom och efterrättelse i nåder tillställas.

74:o af den 14 Maj 1868, angående meddelande af nådig förklaring derom, att bevis, som enligt 20 § Jagt-stadgan erfordras för skottpenningars utbekommande, skola utan lösen utfärdas. (60.)

Härom har nådig Kungörelse under den 22 samma månad utfärdats.

75:o af den 14 Maj 1868, angående ändringar i 11 och 16 §§ Jagt-stadgan. (61.)

I underdånighet anmäld den 22 samma månad, då Skogsstyrelsen anbefalldes att deröfver afgifva underdånigt utlåtande; hvarefter och sedan berörda utlåtande till Kongl. Maj:t inkommit förevarande ärende, jemte de af Skånska Jagtföreningen och Göthehorgs Landsting i enahanda ämne gjorda underdåniga framställningar, den 4 sistlidne September blifvit remitterade till Vetenskaps-Akademiens utlåtande, hvilket ännu ej inkommit.

76:o af den 15 Maj 1868, angående Reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning. (65.)

I anledning häraf har allmän Kungörelse under den 8 nästlidne September blifvit i nåder utfärdad.

77:o af den 15 Maj 1868, angående allmänna bevillningen. (84.)

Efter inhemtande af Kammarrättens den 22 samma månad häröfver infordrade underdåniga utlåtande, har denna fråga under den 8 sistlidne September ånyo blifvit i underdånighet anmäld, hvarvid Kongl. Maj:t låtit i ämnet utfärda nådig Kungörelse.

78:o af den 13 Maj 1868, angående dels postskjutsens skiljande från jordbruket, dels vidtagande af åtgärder till ytterligare lindring i gästgifveri-, håll- och reservskjutsen. (82.)

General-Poststyrelsens häröfver den 3 sistlidne Juni infordrade underdåniga utlåtande har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

Stockholm den 15 December 1868.

Henric Lovén.

5:o Kongl. Landtförsvars-departementet.

79:o Riksdagens Skrifvelse af den 2 Maj 1868, angående afsöndring af jord från majorsbostället Brunna samt kapitensbostället Tibble vid Lifregementets Grenadiercorps, till byggnadsplats för två folkskolehus inom Thorstuna församling af Westmanlands län. (34.)

1868 den 14 Maj i underdånighet föredragen: Och blef hvad Kongl. Maj:t med Riksdagen i ämnet beslutit Arméförvaltningen och Kammar-Collegium till efterrättelse och vederbörandes förständigande meddeladt.

80:o af den 2 Maj 1868, angående upplåtelse till Landskrona stad af Kronan tillhörig jord derstädes. (35.)

1868 den 18 Juni i underdånighet föredragen: Och Kongl. Maj:ts samt Riksdagens härutinnan fattade beslut meddeladt Arméförvaltningen till egen kännedom och vederbörandes förständigande.

Sedan Kongl. Maj:t, uppå Civil-Departementets föredragning, i Nåder fastställt upprättad plan till tomtreglering å de till Landskrona stad från fästningsområdet upplåtna vall-lotter, har, till följd af Kongl. Maj:ts meddelade befallning, Arméförvaltningen, efter Chefens för Fortifikationen hörande, inkommit med förslag till bestämmande af det pris, hvartill vall-lotterna må till staden upplåtas; hvilken fråga ännu beror på Kongl. Maj:ts pröfning: — men har Kongl. Maj:t emellertid, uppå derom gjord framställning, den 18 Juni 1868 i nåder tillåtit, att vall-lotten N:o 43, till så stor del som erfordras för en folkskolebyggnad, må, under vissa förbehåll, genast af Landskrona stad öfvertagas, mot den ersättning till Kronan, som framdeles komme att bestämmas.

81:o af den 2 Maj 1868, angående jordafsöndring från underofficersbostället vid skånska Husar-regementet N:ris 13 och 15 Norra Möinge, för inrättande af en skola i Asmundstorps socken af Malmöhus län. (37.)

1868 den 14 Maj i underdånighet föredragen: Och blef hvad Kongl. Maj:t med Riksdagen i detta mål beslutit Arméförvaltningen och Kammar-Collegium till efterrättelse och vederbörandes förständigande meddeladt.

82:o af den 6 Maj 1868, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående Bruksegaren G. Bernhardts och Hofkamereraren A. T. Welins ansökning om afskrifning af en kronans fordran hos dem, i följd af ingången borgensförbindelse. (50.)

1868 den 14 Maj i underdånighet föredragen: Och Kongl. Maj:ts samt Riksdagens beslut delgifvet Arméförvaltningen till egen efterrättelse och vederbörandes förständigande.

83:o af den 12 Maj 1868, i anledning af 1867 års revision af statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under år 1865. (68.)

1868 den 22 Maj anmäld genom Finans-Departementet och transsumt af skrifvelsen, i hvad Landtförsvars-Departementet rörde, sistnämnda Departement meddeladt.

1868 den 4 Juli föredragen genom Landtförsvars-Departementet: Och hvad först angår Riksdagens anhållan i fråga om indragning af någon eller några af de nuvarande Kommendantsbeställningarna i Riket; så och då från Kongl. Maj:ts sida förberedande åtgärder i enahanda syftning redan blifvit vidtagna, innan frågan härom hos Riksdagen förekommit, har Kongl. Maj:t ansett Riksdagens skrifvelse i denna del först framdeles, i sammanhang med det från Arméförvaltningen infordrade yttrande i ämnet böra till pröfning förekomma.

1868 den 21 November har Kongl. Maj:t beslutit om indragning, så snart sådant kan ske, af Kommendantsplatserna å Ny Elfsborg samt i Landskrona, Helsingborg och Ystad.

Beträffande härefter Riksdagens framställning i fråga om bokföringen af obligationer, tillhörande de under Arméförvaltningens vård ställda fonder och kassor har nådig föreskrift blifvit Arméförvaltningen meddelad att iakttaga det af Riksdagen föreslagna bokföringssätt.

84:o af den 13 Maj 1868, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel. (75.)

1868 den 4 Juni i underdånighet föredragen: Och meddelades Arméförvaltningen samt Statskontoret, äfvensom i nödiga delar öfriga vederbörande.

85:o af den 13 Maj 1868, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel. (80.)

1868 den 22 Maj anmäld genom Finans-Departementet och transsumt af skrifvelsen, i hvad Landtförsvars-Departementet angick, detta Departement meddeladt.

1868 den 14 Juli föredragen genom Landtförsvars-Departementet; och, beträffande de åt Kapitenerna J. G. Hertzman och C. J. Hellman samt Regementskommissarien C. M. Almberg och Sergeanten J. M. Bergström, vid afgång ur tjenst, beviljade pensioner å allmänna indragningsstaten, Riksdagens beslut vederbörande delgifvet.

Hvad angår det af Riksdagen anvisade anslag till understöd åt behöfvande, efter 1808 och 1809 års krig qvarlefvande Landtvärnsmän, hafva circulärbref med underrättelse härom blifvit utfärdade till Öfverståthållaren i Stockholm och Kongl.

Maj:ts Befallningshafvande i länen, samt nödiga föreskrifter meddelats i afseende å anmälan till sådant understöd för dessa Landtvärnsmän.

86:o af den 15 Maj, i anledning af väckt fråga om den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa hänseenden. (89.)

1868 den 11 Juni anmäld genom Civil-Departementet och genom afskrift meddelad Landtförsvars-Departementet.

1868 den 6 November föredragen genom Landtförsvars-Departementet; Och, då de i skrifvelsen förekommande frågor, som serskildt röra detta Departement, kunde blifva beroende af den förestående organisationen af försvarsväsendet till lands, har Kongl. Maj:t förklarat, att med någon åtgärd i anledning häraf å Departementets sida må tills vidare anstå.

Stockholm den 14 December 1868.

C. G. Årman.

6:o Kongl. Sjöförsvars-departementet.

87:o af den 1 April 1868, angående försäljning till Carlskrona stad af några Kronan tillhöriga tomter derstädes. (12.)

1868 den 24 April föredragen och erforderliga verkställighetsföreskrifter i nåder meddelade.

88:o af den 6 Maj 1868, angående lindring eller aflösning af Båtsmanshållet. (51.)

1868 den 4 December föredragen och för ärendets utredning en Komité i nåder tillsatt.

89:o af den 12 Maj 1868, i anledning af år 1867 verkställd revision af Statsverkets med flera allmänna fonders förvaltning under år 1865. (68.)

1868 den 22 Maj anmäld genom Finans-departementet och derefter öfverlemnad till Sjöförsvars-departementet i den del, som omfattade Riksdagens underdåniga framställning i afseende på Amiralitets-krigsmanskassans räkenskaper.

Öfver denna framställning som den 15 sistlidne Juli remitterades till förenämnda Kassas Direktion, har denna under den 18 påföljde Augusti afgifvit underdånigt utlåtande; men som åtskilliga, i anledning af hvad deri förekommit, infordrade, för frågans afgörande nödiga ansedda upplysningar hittills ej ingått, har ärendet ännu icke kommit under slutlig nådig pröfning.

90:o af den 13 Maj 1868, angående befrielse för vissa fartyg att vid utklarering till utrikes ort taga lots och erlägga lotspenningar. (62.)

1868 den 27 Maj föredragen och öfverlemnad till Förvaltningens af Sjö-ärendena underdåniga utlåtande, hvilket under den 1 innevarande December afgafs: och är ärendet nu under beredning.

91:o af den 13 Maj 1868, angående regleringen af utgifterna under Riks-Statens Femte Hufvudtitel. (76.)

1868 den 20 Maj föredragen och, jemte det innehållet af den underdåniga skrifvelsen delgafs vederbörande till kännedom och efterrättelse, nödiga verkställighetsföreskrifter tillika i nåder meddelade.

92:o af den 15 Maj 1868, i anledning af väckt fråga om den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa hänseenden. (89.)

1868 den 11 Juni anmäld genom Civil-departementet och derefter öfverlemnad till Sjöförsvars-departementet i de delar, som detta Departement rörde.

Under den 16 sistlidne Oktober anbefalldes Förvaltningen af Sjö-ärendena att öfver vissa af de i den underdåniga skrifvelsen förekommande frågor sig i underdånighet yttra, men detta yttrande har ännu ej blifvit afgifvet.

Stockholm den 31 December 1868.

M. G. von Schantz.

7:o Kongl. Ecklesiastik-departementet.

93:o af den 16 April 1868 angående tillåtelse för enskilda läroverk att få sina afgående lärjungars mogenhet pröfvad af egna lärare under tillsyn af Statens censorer. (27.)

Kongl. Maj:t har vid underdånig föredragning den 20 Maj 1868 i nåder förklarat, att Kongl. Maj:t, vid pröfning af inkommande ansökningar om rätt för enskilda läroverk att med sina lärjungar anställa maturitetsexamen, ville i hvarje serskildt fall taga i öfvervägande den af Riksdagen gjorda framställning i ämnet.

94:o af den 29 April 1868, angående sådan ändring i Läroverks-stadgan, att Grekiska språket måtte blifva ett valfritt ämne. (30.)

Den 20 Maj 1868 har Kongl. Maj:t anbefallt samteliga Domkapitel samt Direktionen öfver Stockholms Stads undervisningsverk att, efter Läroverks-kollegiernas hörande, häröfver afgifva underdåniga utlåtanden, hvilka dock ännu icke alla till Kongl. Maj:t inkommit.

95:o af den 7 Maj 1868 angående lån för reparation af Domkyrkan i Carlstad (44.)

Hvad Riksdagen beslutat har Kongl. Maj:t den 20 Maj 1868 i nåder meddelat vederbörande till kännedom.

96:o af den 7 Maj 1868 angående bestridande af kostnaderna för Allmänt Kyrkomöte. (43.)

Vid underdånig föredragning den 4 Juni 1868 har Kongl. Maj:t meddelat vederbörande till underdånig efterrättelse hvad Riksdagen beslutat.

97:o af den 7 Maj 1868 angående förändring i 23 § af Kongl. Förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd. (53.)

Sedan samteliga Domkapitel till följd af nådig befallning den 11 Juni 1868 med underdåniga utlåtanden häröfver inkommit har Kongl. Maj:t den 30 påföljande Oktober låtit utfärda nådig kungörelse i ämnet.

98:o af den 13 Maj 1868 angående reglering af utgifterna under riksstatens 8:de hufvudtitel. (79.)

Kongl. Maj:t har den 20 Maj och den 31 December 1868 aflåtit nådiga skrifvelser i ämnet till Statskontoret och öfriga vederbörande.

99:o af den 15 Maj 1868 angående indragning af lägsta klassen vid elementarläroverken. (100.)

Häröfver har Kongl. Maj:t den 20 Maj 1868 infordrat samteliga Domkapitels äfvensom Direktionernas öfver Stockholms Stads undervisningsverk och Nya Elementarskolan i Stockholm underdåniga utlåtanden, hvilka dock ännu icke alla till Kongl. Maj:t inkommit.

Stockholm den 7 Januari 1869.

Förteckning på de i föregående uppgifter intagna af Riksdagen fattade beslut och gjorda framställningar, hvilka icke blifvit i underdånighet föredragna, eller i nåder afgjorda:

Kongl. Justitie-departementet.

13:o af den 15 Maj 1868, om vissa åtgärders vidtagnnde till åstadkommande af kontroll å verkställigheten af utslag, hvarigenom urbota bestraffning ådömts icke häktade personer. (96.)

14:o af den 12 Maj 1868, angående indragning till Statsverket af de åt civila embets- och tjenstemän upplåtna boställen. (71.)

15:o af den 15 Maj 1868, angående väckt fråga om upphäfvande af sportelaflöning. (83.)

16:o af den 15 Maj 1868, angående väckt fråga om den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa hänseenden. (89.)

Kongl. Civil-departementet.

23:o af den 1 April, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om inlösen af vissa Kronan tillhöriga lägenheter i Falun, för inrättande derstädes af en lägre bergsskola. (11.)

24:o af den 16 April, angående befrämjande af vattenskadade markers afdikning samt den odlade jordens fullständiga grunddikning. (28.)

32:o af den 13 Maj, angående dels presterskapets skiljande från jordbruket, dels åtgärders vidtagande till ytterligare lindring i gästgifveri-, håll- och reservskjutsen. (82.)

33:o af den 13 Maj, angående väckt fråga om upphörande af sportel-aflöning m. m. (83.)

36:o af den 13 Maj, angående ändring i gällande föreskrifter rörande tiden för allmänna vägarnes lagning och grusning. (59.)

37:o af den 15 Maj, i anledning af väckt fråga om den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa hänseenden. (89).

41:o af den 15 Maj, angående ändring i 86 § af Skiftes-stadgan den 9 November 1866. (94.)

43:o af den 15 Maj, angående indragning af Öfveringeniörs-tjensten vid General-Landtmäteri-kontoret samt om förändrad arbetsordning för nämnde embetsverk. (86.)

Kongl. Finans-departementet.

51:o af den 2 Maj 1868, angående upphörande af arrendet utaf Sala silfververk m m. (37.)

59:o af den 12 Maj 1868, i anledning af år 1867 verkställd revision af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under år 1865. (68.)

62:o af den 9 Maj 1868, i fråga om förnyade stadganden rörande Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden. (52.)

65:o af den 13 Maj 1868, angående reglering af utgifterna under Riks-statens Sjunde hufvudtitel. (78.)

75:o af den 14 Maj 1868, angående ändringar i 11 och 16 §§ Jagtstadgan. (61.)

Kongl. Landtförsvars-departementet.

83:o af den 12 Maj 1868, i anledning af 1867 års revision af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under år 1865. (68.)

86:o af den 15 Maj, i anledning af väckt fråga om den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa hänseenden. (89.)

Kongl. Sjöförsvars-departementet.

88:o af den 6 Maj 1868, angående ändring eller aflösning af Båtsmanshållet. (51.)

89:o af den 12 Maj 1868, i anledning af år 1867 verkställd revision af Statsverkets m. fl. allmäana fonders förvaltning under år 1865. (68.)

90:o af den 13 Maj 1868, angående befrielse för vissa fartyg att vid utklarering till utrikes ort taga lots och erlägga lotspenningar. (62.)

92:o af den 15 Maj 1868, i anledning af väckt fråga om den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa hänseenden. (89.)

Kongl. Ecklesiastik-departementet.

94:o af den 29 April 1868, angående sådan ändring i Läroverks-stadgan, att Grekiska språket måtte blifva ett valfritt ämne. (30.)

99:o af den 15 Maj 1868, angående indragning af lägsta klassen vid Elementarläroverken. (100.)

Förteckning

Förteckning å sednaste Riksdagars till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrifvelser, hvilka uti Justitie-Ombudsmannens förut afgifna Embetsberättelser finnas upptagne såsom i deras helhet eller till någon del hos Kongl. Maj:t oafgjorda; äfvensom uppgift ä de åtgärder, som sedermera blifvit dervid vidtagne.

1:o Kongl. Justitie-departementet

1:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 28 Februari 1858, i fråga om lag till ordnande af Notarii Publici befattningar. (225.)

Förslaget blef den 2 November 1860 i Statsrådet anmäldt, men har ännu icke till slutligt afgörande förekommit.

2:o af den 2 April 1860, angående Sveriges och Norges ömsesidiga förhållanden. (49.)

Kongl. Maj:t har den 12 sistlidne September uti Svenskt och Norskt Statsråd beslutat att nådig Proposition i ämnet skulle till Sveriges Riksdag och Norges Storthing aflåtas.

3:o af den 20 Juni 1860, angående upphäfvande af straffarterna prygel och dagg. (73.)

Kongl. Maj:t har, med bifall till upphäfvande af straffarterna prygel och dagg, i Statsrådet den 11 sistlidne Juni låtit utfärda nya Krigslagar.

4:o af den 11 Augusti 1860, i fråga om föreskrifter till betryggande af besittningsrätt till fast egendom och af inteckningssäkerhet. (105.)

Det underdåniga förslag till förändrade stadganden för betryggande af egande-, pant- och nyttjanderätt till fastighet, hvilket den, på sätt förteckningen den 18 September 1865 förmäler, i nåder förordnade Komité afgifvit, har den 24 sistlidne Januari i Statsrådet blifvit anmäldt och förordnade Kongl. Maj:t att deröfver skulle inhemtas Högsta Domstolens utlåtande, som ännu ej inkommit.

5:o af den 11 Augusti 1860, angående införande af s. k. tjenstehjonsböcker i stället för nu brukliga oalofssedlar. (110.)

1860 den 2 November inför Kongl. Maj:t i Statsrådet anmäld och beror ärendet fortfarande på Kongl. Maj:ts vidare pröfning.

6:o af den 26 Oktober 1860, angående revision och ändring uti gällande lag och författningar rörande utsökningsärenden. (144.)

1868 den 11 Juni sednast i Statsrådet anmäld, och förordnade Kongl. Maj:t Kommitterade att utarbeta förslag till förändrad lagstiftning angående utsökningsväsendet, äfvensom till de öfriga föreskrifter, som, dermed egande sammanhang, kunna finnas erforderliga och lämpliga.

7:o af den 18 Februari 1863, angående förändrad lagstiftning i fråga om upprättande af boupptecknings m. m. (34.)

På sätt annan, denna dag afgifven förteckning utvisar, har författning i ämnet blifvit utfärdad.

8:o af den 14 Mars 1863, angående utarbetande af förslag till en ny lag rörande vattenrätten. (57.)

Sedan de, på sätt förteckningen den 19 December 1866 utvisar, infordrade utlåtanden inkommit, är frågan på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

9:o af den 11 November 1863, angående upprättande af förslag till omorganisation af Domkapitlen. (155.)

Efter det Högsta Domstolen öfver upprättadt förslag till förändring af Domkapitlen afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har ett revideradt förslag blifvit i Statsrådet den 2 sistlidne September anmäldt, deröfver Kongl. Maj:t beslöt inhemta Allmänna Kyrkomötets yttrande, som inkommit; och beror ärendet på Kongl. Maj:ts vidare pröfning.

10:o af den 28 Maj 1866, angående åtskilliga ändringar i domstolsinrättningen å landet. (55.)

Det af den i nåder förordnade Komité utarbetade förslag till förändrade stadganden angående Häradsrätternas arbetssätt m. m. har till Kongl. Maj:t inkommit och blifvit den 21 sistlidne Juli remitteradt till Rikets Hofrätter, som med utlåtande ännu ej inkommit.

11:o af den 19 Juni 1866, angående föreskrifter rörande ersättningar i händelse af olycksfall vid jernvägstrafiken. (90.)

Ärendet har sedan sist afgifna förteckning ej undergått vidare behandling.

12:o af den 20 Juni 1866, angående föreslagen ändring i gällande stadganden om skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad. (108.)

Kammar-kollegium, hvars underdåniga utlåtande blifvit infordradt, har ännu ej dermed inkommit.

13:o af den 13 Maj 1867, rörande åtgärder till domstols archivers bevarande. (87.)

Öfver ifrågavarande förslag har Riksarchivarien afgifvit infordradt underdånigt yttrande och Rikets Hofrätter blifvit anbefallde att afgifva utlåtande, som ännu ej från alla Hofrätterna inkommit.

14:o af den 14 Maj 1867, angående ändringar i gällande stadganden om prest- och pastoral-examen samt om andra vilkor för presterlig befordran.

Uti nådig skrifvelse till Riksdagen den 31 December 1867, har Kongl. Maj:t förklarat frågan jemlikt 87 § 1 mom. Regeringsformen hafva förfallit.

Stockholm den 18 December 1868.

Ex officio
C. F. W. Lamberg.

2:o Kongl. Civil-departementet.

15:o af den 28 Januari 1860, i anledning af väckta förslag om nya byggnadslagar. (22.)

Har sammanhang med ett på Ecclesiastik-departementets handläggning beroende ärende, och kommer att jemte detta slutligen anmälas.

16:o af den 14 Mars 1866, angående ifrågastäldt utfärdande af Ordningsstadga för städerne i riket (32.)

Den 24 Mars 1868 är Ordnings-stadga för Rikets städer af Kongl. Maj:t fastställd.

17:o af den 7 April 1866, angående ändring af nu gällande stadganden rörande väghållningsbesväret. (40.)

Vid ärendets slutliga föredragning den 24 Januari 1868, beslöts aflåtande till detta års Riksdag af nådig Proposition i fråga om vinterväghållningen.

18:o af den 12 Juni 1866, angående ömsesidig frihet för undersåter inom Sverige och Norge att vistas och bosätta sig inom ena eller andra riket, äfvensom att derstädes idka handel och vissa andra yrken. (73).

Den 4 Juni 1868 är utfärdad nådig Förordning om utsträckt frihet för Kongl. Maj:ts Norske undersåter att här i riket drifva näring m. m.

Stockholm den 22 December 1868.

Aug. Östergren.

3:o Kongl. Finnans-departementet.

19:o af den 27 Februari 1858, angående reglering af utgifterna under Rikstatens Nionde Hufvudtitel. (229).

Sedan ej mindre Civil-statens år 1865 församlade Fullmägtige än äfven Direktionen för Civil-statens Pensions-Inrättning inkommit med infordrade underdåniga utlåtanden öfver de förslag till ordnande af pensionsväsendet i allmänhet, hvilka den härför i nåder tillsatta komité afgifvit, äro samma förslag nu på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

20:o af den 20 Juni 1860, i fråga om antagande öfver hela riket af mantalet såsom enhet vid skatteberäkningen och reducerande af mantalsbråken til decimalbråk. (76.)

Detta mål, i hvilket på nådig befallning Kammarkollegium och Landtmäterikontoret afgifvit serskilda underdåniga utlåtanden, är för närvarande på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

21:o af den 5 Oktober 1860, i fråga om undersökning af de an ående jord och skogar inom Norrbottens län utfärdade privilegier. (143.)

Sedan i anledning häraf Kammarkollegium, till följd af nådig befallning, inkommit med utredning rörande ifrågavarande privilegier, har Kongl. Maj:t den 2 November 1866 anbefallt Kollegium att verkställa enahanda utredning angående dylika privilegier i Vesterbottens län, hvilken utredning ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit.

22:o af den 5 Oktober 1860, i anledning af den år 1859 verkställda revision af Statsverkets med flera allmänna fonders förvaltning. (136.)

Rikets Ständers genom denna skrifvelse gjorda underdåniga framställning om utfärdande af nytt Reglemente för Mynt- och Kontrollverken, äfvensom ny kontrollstadga är, sedan samtliga vederbörandes underdåniga utlåtanden och förklaringar i ämnet inkommit, för närvarande på Kongl, Maj:ts nådiga pröfning beroende.

23:o af den 26 Mars 1863 i anledning af de under åren 1860 och 1861 verkställda revisioner af Statsverkets med flera allmänna fonders förvaltning under åren 1858 och 1859. (61.)

Till följd af Rikets Ständers i förevarande skrifvelse gjorda underdåniga hemställan om utfärdande af ett nytt fullständigt och tidsenligt afskrifnings-reglemente har Kongl. Maj:t uti nådigt Bref den 6 Novemher 1863 anbefallt Statskontoret, Krigskollegium och förvaltningen af Sjöärendena att utarbeta förslag till ett nytt sådant Reglemente, hvilket numera inkommit och är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

24:o af den 25 Juli 1863 i anledning af väckt fråga om närmare bestämmelser i afseende på erhållande af skatterätt å kronony bygge. (109).

Sedan denna skrifvelse varit öfverlemnad till Kammar-kollegium för att komma under öfvervägande vid afgifvande af ett från bemälda Kollegium förut infordradt förslag till fullständig författning angående Nybyggeväsendet, och förslag till grunder för en sådan författning derefter blifvit den 28 Juni 1865 af Kollegium afgifvet, är detta ärende för närvarande beroende på Kongl. Maj;ts nådiga pröfning.

25:o af den 7 Oktober 1863 angående gjorda frnmställningar om grundräntornas kapitalisering. (126.)

Sedan den; till följd af Rikets Ständers förevarande underdåniga framställning, af Kongl. Maj;t under den 30 December 1864 i nåder tillsatta Komité till utredande af frågor om grundskatternas inlösen den 29 Januari 1867 till Kongl. Maj:t inkommit med underdånigt betänkande i ämnet, hafva Kammar-kollegium och Statskontoret den 12 derpåföljande Oktober häröfver afgifvit infordradt underdånigt utlåtande: hvilket likasom Komiténs betänkande blifvit till trycket befordradt, hvarefter frågan nu är på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

26:o af den 21 November 1863 angående fribrefsrätt för pastorsembetena i riket. (171.)

Denna skrifvelse är beroende på nådig pröfning i sammanhang med ett af General-Post-styrelsen afgifvet underdånigt förslag till ny fribrefsförfattning.

27:o af den 5 Juni 1866 angående upphörande af tionde för tillverkning af metaller, m. m. (61.)

I underdånighet anmäld den 19 i samma månad, då Kommers-kollegium anbefalldes, att, efter inhemtande af de för frågans utredning nödiga upplysningar, till Kongl. Maj:t inkomma med underdånigt utlåtande i ämnet. Detta utlåtande är ännu ej inkommet.

28:o af den 5 Juni 1866 i anledning af väckt fråga om tackjernstiondes upphörande inom bergslag. (60.)

Häröfver hafva Kammar- och Kommers-kollegierna afgifvit infordradt gemensamt underdånigt utlåtande, hvilket för närvarande på Kongl. Maj:ts nådiga befallning är under tryckning.

29:o af den 20 Juni 1866 angående upphörande i vissa fall af nu stadgad transitoafgift för transitogods. (116.)

I anledning häraf den 6 Juli 1866 från General-Tull-styrelsen infordradt underdånigt utlåtande rörande de åtgärder, som erfordrades för verkställande af hvad Rikets Ständer i berörda hänseende föreslagit har ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit.

30:o af den 22 Juni 1866 angående åtgärder för beredande af lättnad i myntcirkulationen mellan Sverige, Norge och Danmark. (120.)

Sedan, beträffande den i förevarande underdåniga skrifvelse gjorda framställning om emnttagande i uppbörden jemväl af Norska och Danska mynt, Statskontoret i underdånighet sig yttrat, har Kongl Maj:t under den 30 nästl. Oktober låtit i nåder anmoda Fullmägtige i Riksbanken att i ämnet afgifva underdånigt utlåtande; och

är, sedan Fullmägtiges utlåtande den 10 innevarande månad inkommit, ärendet för närvarande beroende för Kongl. Maj:s pröfning.

31:o af den 10 April 1866 i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående skatteförsäljning af Östra Kronoallmänningen i Örebro län för afslutande af regleringen rörande de s. k. frisocknarnes tjenstbarheter till Dylta svafvelbruk.

Efter inhemtande ej mindre af egarens till Dylta bruk, Friherre Åkerhjelms än äfven Kammar-kollegii häröfver afgifna utlåtanden, har Kongl. Maj:t den 31 sistlidne Januari, med förklarande, det Kongl. Maj:t ville på särskild underdånig föredragning af Landtförsvars-departementet taga under öfvervägande frågan om indelande till ordinarie rotering af de hemman, hvilkas tjenstbarhet under bruket skulle komma att genom regleringen upphöra, i öfrigt slutligen pröfvat och fastställt samma reglering i enlighet med de grunder, hvarom Kongl. Maj:t och Riksdagen varit ense, hvarjemte Kongl. Maj:t för regleringens verkställande aflåtit nådiga Bref till Fullmägtige i Riksgälds-kontoret, Kammar-kollegium och Skogs-styrelsen.

32:o af den 24 April 1867 angående befrielse för Skeppare å inrikes gående fartyg och båtar att lägga till tullstation, belägen utanför destinationsorten. (32.)

Medelst nådig remiss af den 10 Maj 1867 har General-Tull-styrelsen förständigats att i ämnet afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

33:o af den 3 Maj 1867 i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om den under N:o 2 vid Skeppsbron i hufvudstaden belägna, Kronan tillhöriga f. d. Ridderstolpeska egendomens användande till byggnad för Telegrafverket. (41.)

Efter det Öfver-Intendeets-Embetet till Kongl. Maj:t inkommit med i nåder infordrad plan och förslag till uppförande å ifrågavarande tomt af en byggnad med Embetslokaler såväl för Telegraf-styrelsen och Stockholms telegrafstation som för de öfriga embetsverk, hvilka der möjligen kunde inrymmas, har Kengl. Maj:t den 14 Februari 1868 angående dispositionen lör framtiden af samma egendom till Riksdagen aflåtit nådig proposition, hvilken besvarats i Riksdagens underdåniga skrifvelse den 12 påföljande Maj.

34:o af den 3 Maj 1867 i anledning af 1866 verkställda revision af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning år 1864. (42.)

Sedan Statskontoret under den 18 sistl. Juni till följd af nådig remiss, inkommit med den af Riksdagen begärda utredning, om och i hvilka hänseenden ytterligare nedsättning i omkostnaderna för stämpelpappersuppbörden än den, som jemlikt Statskontorets redan i ämnet afgifna underdåniga utlåtande vore att emotse, skäligt kunde ega rum, har Kongl. Maj:t den 12 derpåföljda September låtit sig detta ärende föredragas, men dervid, på grund af hvad Statskontoret anfört och i

enlighet med dess underdåniga hemställan, funnit Riksdagens i berörda hänseende gjorda framställning icke för närvarande till någon vidare åtgärd föranleda.

35:o af den 6 Maj 1867, angående upprättande af en fullständig tablå öfver Statsverkets ställning. (51).

Sedan de för vinnande af det med Riksdagens förevarande skrifvelse afsedda ändamål från vederbörande Embetsmyndigheter i nåder infordrade uppgifter till Kong. Maj:t inkommit, har Kongl. Maj:t vid föredragning häraf den 20 December 1867 aflåtit nådig skrifvelse till Riksdagen angående ungefärliga värdet af Statsverkets egendom.

36:o af den 8 Maj 1867, angående regleringen af utgifterna under Rikstatens Sjunde Hufvudtitel. (64.)

Sedan, till följd af hvad Riksdagen i denna skrifvelse yttrat i fråga om af Kongl. Maj:t äskadt anslag till uppförande af Landshöfdingeresidens i Carlstad, Öfverintendents-Embetet erhållit nådig befallning att inkomma med nytt förslag till berörda residensbyggnad under iakttagande af den nedsättning i kostnad, som kunde utan ändamålets förfelande ega rum, och ett sådant underdånigt förslag till Kongl. Maj:t inkommit, har Kongl. Maj:t uti Sin den 10 Januari innevarande år, till Riksdagen aflåtna nådiga Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof, i ämnet gjort förnyad framställning, hvilken besvarats i Riksdagens underdåniga skrifvelse den 13 nästlidna Maj.

Stockholm den 15 December 1868.

Henric Lovén.

4:o Kongl. Landtförsvars-Departementet.

37:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 15 September 1860, angående ifrågastälda förändringar i Militiebosälls-ordningen. (126.)

Det från vederbörande Embetsverk infordrade förslag till ny Militiebosälls-ordning har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

38:o af den 5 Oktober 1860, angående regleringen af utgifterna under Rikstatens Fjerde Hufvudtitel. (146.)

De förslag dels till förnyad förordning huru förhållas skall vid besigtningar och öfverbesigtningar, då varor eller färdiga arbeten för landt- eller sjö-försvarets behof efter kontrakt levereras, och dels till reglemente, hvarefter vederbörande vid kronoauktioner för landt- och sjö-försvaret hafva sig att rätta, hvilka, enligt Kongl. Maj:ts den 19 Juni 1866 fattade beslut, skola af Arméförvaltningen och Förvaltningen af Sjöärendena upprättas, hafva ännu icke blifvit af dessa Embetsverk afgifna.

39:o af den 17 Oktober 1863, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel. (133.)

Frågan om indragning af regementskommissarie- och mönsterskrifvare-tjensterna vid Arméen beror fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning.

40:o af den 2 December 1863, angående ifrågasatt tillökning i Arméens nuvarande Kavalleristyrka. (193.)

Denna fråga, hvaröfver Landtförsvars-komitén sig yttrat, är fortfarande beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

41:o af den 7 Mars 1866, i fråga om upplåtelse af mark till staden Landskrona från det Landskrona fästning tillhörande område. (29.)

Härom har Kongl. Maj:t den 14 Februari 1868 till Riksdagen aflåtit Nådig Proposition, samt Riksdagen den 2 Maj samma år derå meddelat sitt svar. (Se förteckningar öfver Riksdagens skrifvelser år 1868.)

42:o af den 19 Juni 1866, i anledning af Kongl. Maj:ts Nåd:ga Propositioner, dels angående förändring i grunderna för beväringsinrättningen samt om bildande af en landstorm, och dels angående grunderna för infanteriets och kavalleriets organisation, m. m. (96.)

Hvilar, enligt Nådigt beslut den 4 Juli 1866.

43:o af den 8 Maj 1867, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel. (61.)

Sedan Kongl. Maj:t, i anledning af Riksdagens uti denna skrifvelse, bland annat, gjorda framställning i sammanhang med beviljade anslag till fästningsbyggnaderna, den 20 Juni 1867 tillsatt en komité för att granska planerna för dessa byggnaders utförande samt denna komite med betänkande i ämnet inkommit, har Kongl. Maj:t åt den i nästföljande punkt omförmälda Vapen- och Befästnings-komité i nåder uppdragit att yttrande i frågan afgifva: — hvilket yttrande ännu icke meddelats.

44:o af den 13 Maj 1867, i anledning af väckta förslag om ändringar i landtförsvaret organisation. (81.)

Sedan, i anledning af den väckta frågan om lindring eller aflösande af det nu på rust- och rotehållare hvilande besvär, de af Kongl. Maj:t den 14 Augusti 1867 infordrade upplysningar från Chefs-Embeten och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande inkommit, samt de af dem meddelade uppgifter öfverlemnats till behandling af tillkallade sakkunnige män, för att afgifva förslag till den af Riksdagen ifrågastälda lindring i rustnings- och roteringsbördan, har dessa komiterades betänkande i ämnet den 9 innevarande December till Kongl. Maj:t inkommit.

Det från Arméförvaltningen infordrade förslag, om lämpligaste sättet för ordnande af aflöningsförhållandena vid indelta Arméen, har under den 21 December 1867 afgifvits; — äfvensom till Kongl. Maj:t inkommit Militär-befälhafvarens på Gotland den 23 November 1867 afgifna yttrande och förslag till försvarsverkets på Gotland ändamålsenliga ordnande.

Efter dessa, med flera, vidtagna förberedande åtgärder, är detta ärende för närvarande beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

Beträffande serskildt den af Riksdagen uti ifrågavarande skrifvelse gjorda anhållan, att en fortgående Komité måtte bildas, med åliggande att afgifva utlåtande rörande landt- och sjöförsvarets förseende med tidsenliga vapen och lämplig ammunition, har Kongl. Maj:t tillförordnat en sådan Komité, under benämning: Vapen- och Befästnings-Komitén, för hvilken Kongl. Maj:t den 30 Oktober 1868 utfärdat instruktion.

Stockholm den 14 December 1868.

C. G. Årman.

5:o Kongl. Sjöförsvars-departementet.

45:o af den 14 April 1866, angående utarbetande af förslag till ny fördelning af Städernas Båtsmanshåll. (N:o 44.)

1866 den 24 April föredragen och i nåder öfverlemnad till Förvaltningen af Sjöärendena samt Kammar- och Kommers-Collegium med befallning att i enlighet med de i Kongl. Brefvet den 21 September 1839 stadgade hufvudgrunder, för så vidt de funnes ännu kunna följas, gemensamt upprätta ett efter nuvarande förhållanden lämpadt förslag till förnyad fördelning af städernas båtsmanshåll och dermed, jemte underdånigt betänkande i ämnet, till Kongl. Maj:t inom tillika förelagd tid inkomma.

Sedan förenämda Embetsverk uti skrifvelse af den 11 December 1867 i underdånighet anmält de hinder, som uti nu gällande bevilllningsgrunder funnits möta för det infordrade förslagets upprättande i enlighet med föreskrifterna i ofvanberörde Kongl. Bref, samt tillika hemställt om nådigt medgifvande af vissa derigenom nödigblifna afvikelser från samma föreskrifter, blef hvad härom föreslagits, vid pröfning deraf den 31 sistlidne Januari, af Kongl. Maj:t i nåder bifallet; men Embetsverkens underdåniga betänkande och förslag i hufvudfrågan har hittills icke afgifvits.

46:o af den 24 April 1867, om befrielse från infartspenningar för vissa fartyg. (N:o 34.)

1867 den 10 Maj föredragen och öfverlemnad till Förvaltningens af Sjöärendena underdåniga utlåtande. Det afgafs den 5 påföljande Juli; men i anseende till deri anförda omständigheter fanns den underdåniga framställningen böra komma under

nådig pröfning i sammanhang med ett å bane bragt mera uppfattande förslag om fartygs befrielse från infartspenningars erläggande. Berörde förslag, hvilket i början af innevarande December från Förvaltningen af Sjöärendena inkom, har under denna dag blifvit af Kongl. Maj:t i nåder bifallet, i följd hvaraf Riksdagens ofvannämnda framställning äfven vunnit åsyftadt afseende.

Stockholm den 31 December 1868.

M. G. von Schantz.

6:o Kongl. Ecklesiastik-departementet.

47:o af den 26 April 1851 angående åtgärder för en förbättrad själavård i hufvudstaden. (60).

Sedan till följd af nådig befallning, Öfver-Ståthållare-Embetet den 31 Mars 1863 till Kongl. Maj:t inkommit med ej mindre samteliga territorialförsamlingarnes underdåniga yttranden, än ock eget utlåtande rörande det af serskilt förordnande Kommitterade afgifna förnyade yttrande i ämnet; så har Kongl. Maj:t vid underdånig föredragning den 1 December 1865 uti vissa delar af ifrågavarande ärende meddelat nådigt beslut, samt uti andra delar uppdragit åt Hof- samt Stockholms stads Consistorium att infordra de större församlingarnes yttranden och i nåder anbefallt bemälda Konsistorier att afgifva underdånig berättelse om de åtgärder, som i ärendet vidtagas, äfvensom inkomma med underdånig hemställan i afseende å sådana frågor, som kunna böra utgöra föremål för Kongl. Maj:ts nådiga pröfning; och har sådant yttrande ännu icke från Stockholms Stads Consistorium inkommit.

48:o af den 12 Juli 1851 angående afskaffande af handeln med apotheksprivilegier. (94).

Vid underdånig föredragning den 22 December 1851 remitterades ärendet till Sundhets-Collegium, som den 25 Januari 1853 deröfver afgifvit underdånigt utlåtande. Sedan Apothekare-Societetens Direktion den 30 April 1863 inkommit med underdånig framställning i ämnet och Sundhets-Collegium den 29 påföljande December deröfver sig yttrat, har genom nådig remiss samma dag bemälda Direktion blifvit hörd i anledning af Sundhets-Collegii sistnämnda utlåtande och med underdånigt yttrande den 15 November 1864 inkommit.

49:o af den 20 Maj 1857 angående undersökning af Kongl. och Hvitfeldska Stipendiigodsens tillstånd och förvaltning m. m. (77).

Den 19 September 1862 anmäldes ärendet inför Kongl. Maj:t och remitterades till Kammar-Collegium och Göteborgs Domkapitel, som med underdåniga utlåtanden den 30 November 1863 inkommit.

50:o af den 12 September 1857 angående upphörande af Universitets rätt att med Stadsstyrelsen deltaga i handläggning af ekonomi- och politimål (121).

Den 2 Oktober 1857 i underdånighet anmäld och remitterad till Kanslern för Rikets Universiteter.

51:o af den 9 Mars 1858 angående behof af allmänna hälsovårdens ordnande. (262).

Sedan en i nåder förordnad Komité inkommit med förslag till Lag angående sundhetsförhållandenas ordnande och Sundhets-Collegium deröfver sig yttrat, fann K. Maj:t vid underdånig föredragning den 13 Januari 1860, med pröfningen af bemälda Komités förslag i ämnet böra tills vidare anstå; och har Revisionssekreteraren Alb. Lindhagen, enligt Kongl. Maj:ts uppdrag under 1868 års sommar företagit en resa till åtskilliga städer dels inom Sverige, dels i Norge och Danmark i ändamål, bland annat, att för utarbetande af förslag till författning i ämnet inhemta tillgängliga upplysningar.

52:o af den 28 Januari 1863 angående utarbetande af förslag till ecklesiastik Boställsordning. (17).

Sedan Kongl. Maj:t den 13 Februari 1863 anbefallt Kammar-Collegium att utarbeta och till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till Förordning i den syftning Rikets Ständers ofvanberörda underdåniga skrifvelse angifver samt bemälda Collegium den 24 Maj 1865 med sådant förslag inkommit; så har Kongl. Maj:t den 9 påföljande Juni i nåder förordnat, att samteliga Domkapitel i riket skulle, efter det vederbörande presterskap kontraktsvis blifvit hördt och sig yttrat, med dessa och egna underdåniga utlåtanden i ämnet till Kongl. Maj:t inkomma inom sex månader efter erhållen del af den nådiga remissen, äfvensom bemyndigat Kammar-Collegium att låta trycka 1800 exemplar af dess ofvanberörda utlåtande och förslag; hvarefter och sedan omförmälda från Domkapitlen infordrade yttranden inkommit, och Kongl. Maj:ts samteliga Befallningshafvande, till följd af nådig befallning, jemväl i ämnet sig yttrat, har Kammar-Collegium den 16 Juli 1867 afgifvit anbefaldt förnyadt utlåtande i frågan, hvilket jemväl på nådig befallning blifvit genom Collegii försorg under år 1868 till trycket befordradt.

53:o af den 18 Februari 1863 angående meddelande af nödiga föreskrifter till förekommande af sjukdomen Fosfornekros. (35).

Kongl. Maj:t har den 22 Maj 1863 uti denna fråga från Sundhets-Collegium infordrat underdånigt utlåtande, som den 14 Augusti samma år inkommit; hvarefter Kongl. Maj:t den23 Februari 1866 i nåder uppdragit åt bemälda Collegium att uppgöra och till Kongl. Maj:t inkomma med underdånigt förslag till Författning i ämnet.

54:o af den 26 Mars 1863 angående tillägg i Kongl. Förordningen den 13 Juli 1853 om fattigvården i riket. (64).

Sedan Kammar-Rätten den 21 Juli 1863 infordradt utlåtande i ämnet afgifvit, har

Kongl. Maj:t vid föredragning den 24 Februari 1865, enär Kongl. Maj:t uti Dess den 21 Mars 1862 utfärdade nådiga Förordningar om Kommunalstyrelse på landet och om Kommunalstyrelse i stad, med upphäfvande af Förordningen den 29 Augusti 1843 om sockenstämmor i riket och om sockennämnder på landet, i nåder meddelat förändrade bestämmelser ej mindre rörande sättet för behandling af kommunernas gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, än ock i fråga om rösträtten för kommunernas medlemmar och grunden för kommunalbidrags utgörande, funnit godt i nåder anbefalla Kammar-Rätten att till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till de ändringar uti nådiga Förordningen om fattigvården i riket den 11 Juli 1853, som af berörda anledning eller för öfrigt i följd af den erfarenhet, Kammar-Rätten under nämnda förordnings tillämpning vunnit, kunna finnas erforderliga: hvarvid Kammar-Rätten jemväl egde iakttaga den bestämmelse, som, angående afskedadt kronomanskaps återsändande till försörjningsorterna, innefattas i Rikets Ständers ofvanberörda skrifvelse; och har Kammar-Rätten den 21 Juli 1865 med förslag i ämnet till Kongl. Maj:t inkommit.

55:o af den 11 April 1863, med hemställan om utredning, om och på hvilka vilkor åboarne å de Wisingsö skolegodshemman, som äro af krononatur, må kunna förvärfva egenderätt till dessa hemman. (77).

Den 24 April 1863 har Kongl. Maj:t i nåder anbefallt Kammar-Collegium att gå i författning om den af Rikets Ständer begärda utredning samt, efter vederbörandes hörande, med underdånigt utlåtande i ämnet inkomma.

Sedan ett sådant utlåtande den 19 Juni 1865 afgifvits, har Kongl. Maj;t den 30 nästpåföljande December i nåder anbefallt Justitie-Kanslers-embetet i ämnet afgifva underdånigt utlåtande, hvilket den 15 Maj 1866 till Kongl. Maj:t inkommit.

56:o af den 14 April 1866 angående några ändringar dels i stadgan angående afgångsexamen vid elementarläroverken och dels i 31 och 134 §§ i Läroverks-stadgan. (47.)

Sedan ej mindre Censorerne för afgångsexamen vid elementarläroverken, än samteliga Domkapitel, äfvensom Direktionerna för Stockholms stads undervisningsverk och nya elementarskolan med infordrade utlåtanden inkommit, har Kongl. Maj:t den 23 April 1867 i nåder anbefallt Domkapitlen samt bemälda direktioner att infordra och till Kongl. Maj:t insända vederbörande läroverks kollegiers underdåniga yttranden; hvarefter och sedan dessa inkommit, Kongl. Maj:t den 27 November 1868 i ärendet fattat nådigt beslut, hvarom nådig Kungörelse och Cirkulär till vederbörande utfärdats.

57:o af den 16 Maj 1863, aegående ändring, i afseende på anställande af Medicine Kandidat- och Licentiat examen, af 1861 års stadgar för Carolinska Medico-Kirurgiska institutet. (88.)

Kongl. Maj:t har den 11 September 1863 anbefallt Kanslersembetet för Upsala universitetet att, efter vederbörandes hörande, i ämnet afgifva underdånigt utlåtande hvilket den 4 April 1865 till Kongl. Maj:t inkommit.

58:o af den 12 Juni 1866 i fråga om indragning af de s. k. Prebendepastoraten (72.)

Sedan Kongl. Maj:t den 2 November 1866 häröfver infordrat samtliga Domkapitels underdåniga utlåtanden samt dessa till Kongl. Maj:t inkommit, och Kanslersembetet vid Rikets Universiteter, till följd af nådig befallning den 9 April 1867, med underdånigt utlåtande den 23 Juli 1868 inkommit, har Kongl. Maj:t inhemtat underdånigt utlåtande af allmänna kyrkomötet, hvilket den 12 påföljande Oktober inkommit.

59:o af den 18 Juni 1866, angående förändradt sätt för röstberäknlng vid prestval. äfvensom vid tillsättande af folkskolelärare, organister, klockare och annan kyrkobetjening. (86.)

Kongl. Maj:t har den 6 Juli 1866 häröfver infordrat samtliga Domkapitels, äfvensom Hof- och Stockholms stads Consistorii unflerdåniga utlåtanden, hvilka ock till Kongl. Maj:t inkommit; och har detta ärende blifvit den 5 innevarande Januari öfverlemnadt till behandling af den för kyrkolagens omarbetning förordnade komité.

60:o af den 20 Iuni 1866, angående ändring i Kongl. Förordningen om fattigvården i riket den 13 Juli 1853. (117.)

Häröfver har Kongl. Maj:t den 6 Juli 1866 i nåder infordrat Kammarrättens underdåniga utlåtande, som den 7 Februari 1857 till Kongl, Maj:t inkommit.

61:o af den 24 April 1867, om tillägg i stadgan för rikets Elementarläroverk i fråga om lärjunges öfvergång till annat läroverk. (31.)

Sedan samtliga Domkapitol samt direktionerna öfver Stockholms stads undervisningsverk och nya elementarskolan häröfver afgifvit infordrade utlåtanden har Kongl. Maj;t den 27 November 1868 utfärdat nådig kungörelse i ämnet.

62:o af den 24 April 1867, angående upphäfvande af stadgandet om hembjudande af till skatte försålda hospitalshemman, då de försäljas utom börd. (30.)

Kongl. Maj:t har den 10 Maj 1867 häröfver i nåder infordrat Serafimerordensgillets underdåniga utlåtande.

63:o af den 4 Maj 1867 angående infordrande af landstingens yttrande i fråga om inspektionen öfver folkskolorna, (39.)

Sedan omförmälda yttranden blifvit genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länen infordrade och till Kongl. Maj:t inkommit, har Kongl. Maj:t den 12 September 1868 till dess vederbörande Befallningshafvande aflåtit nådiga skrifvelser i ämnet.

64:o af den 10 Maj 1867, angående ändring i röstberäkningsgrunden vid folkskolelärareval. (76.)

Den 14 Augusti 1867 har Kongl. Maj:t häröfver infordrat samtliga Domkapitels och Stockholms stads Consistorii underdåniga utlåtanden, hvilka ock till Kongl. Maj:t inkommit.

65:o af den 14 Maj 1867, angående ändring i gällande stadganden om prest- och pastoralexamina samt om andra vilkor för presterlig befordran. (91.)

Sedan denna underdåniga skrifvelse jemte från vederbörande infordrade utlåtanden i ämnet, blifvit den 13 Augusti 1868 från Justitie- till Ecklesiastik-departementet öfverlemnade, har Kongl.Maj:t den 21 i samma månad häröfver inhemtat underdånigt utlåtande från allmänna kyrkomötet, hvilket utlåtande den 12 påföljande Oktober inkommit; och har Kongl. Maj:t den 5 innrvarande Januari beslutat låta öfverlemna detta ärende till behandling af den för kyrkolagens omarbetning förordnade komité.

66:o af den 14 Maj 1867, angående ändring i gällande stadganden rörande presterskapets indigenatsrätt. (93.)

Efter det samteliga Domkapitel äfvensom Hof- och Stockholms stads Consistorier infordrade utlåtanden i ämnet afgifvit samt allmänna kyrkomötet jemväl sig yttrat, blef ärendet den 23 Oktober 1868 öfverlemnadt till Justitie-departementets behandling.

Stockholm den 7 Januari 1869.

Tabell, utvisande, hvarest åtgärderna i anledning af Riksdagens år 1868 aflåtna, i 10 Samlingen af Bihanget till Kamrarnes Protokoll för samma Riksdag införda skrifvelser finnas upptagna i Stats-Departementens afgifna förteckningar.

(Första siffertalet betecknar skrifvelsens nummer i ofvanberörda samling, och det sednare talet nummern i förenämnde förteckningar.)

1	44	26	4	51	88	76	91
2	1	27	93	52	62	77	34
3	*)	28	24	53	97	78	65
4	*)	29	5	54	30	79	98
5	19	30	94	55	58	80	66, 85
6	20	31	29	56	10	81	67
7	21	32	28	57	35	82	78, 32
8	**)	33	51	58	9	83	15, 33
9	3	34	79	59	36	84	77
10	2	35	80	60	74	85	68
11	23	36	53	61	75	86	43
12	87	37	81	62	90	87	8
13	49	38	56	63	71	88	69
14	50	39	6	64	72	89	86, 16, 37, 92
15	45	40	63	65	76	90	12
16	46	41	25	66	***)	91	38
17	22	42	26	67	57	92	39
18	47	43	96	68	59, 83, 89	93	40
19	48	44	95	69	60	94	41
20	*)	45	27	70	61	95	11
21	*)	46	52	71	14, 31	96	13
22	*)	47	17	72	64	97	42
23	*)	48	54	73	7	98	70
24	*)	49	55	74	18	99	73
25	*)	50	82	75	84	100	99

*) Utfärdade förordnanden.
**) Skrifvelse till Herrar Fullmäktige i Riksgäldskontoret.
***) Skrifvelse till Herrar Fullmäktige i Riks-Banken.

Till

Riksdagen.

Berättelse

af

Kommitterade till Tryckfrihetens vård

år 1869.

Något ärende rörande Tryckfrihetens vård har icke sedan sistförflutna Riksdags början hos Kommitterade förevarit; hvilket förhållande Kommittterade skolat till Riksdagen anmäla.

Stockholm den 13 Januari 1869.

N. A. FRÖMAN.

BROR EM. HILDEBRAND. J. J. NORDSTRÖM. C. LEIJONHUFVUD.
JOHAN ER. RYDQVIST. N. H. SELANDER. J. ARRHENIUS.

Arvid Ulrich.